

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY SKOŁYSZYN DO ROKU 2030

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	4
1. PODSTAWY OPRACOWANIA DOKUMENTU	5
1.1. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji	5
1.2. Metodyka opracowania dokumentu.....	5
1.3. Materiały źródłowe i dokumenty odniesienia.....	6
1.4. Podstawowe pojęcia	7
2. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	7
2.1. Synteza wyników diagnozy delimitacyjnej	8
2.2. Podobszar I - Skołyszyn	17
2.3. Podobszar II - Harkłowa.....	18
2.4. Kluczowe problemy i potencjały obszaru rewitalizacji.....	20
2.5. Hierarchia potrzeb rewitalizacyjnych	22
3. POWIĄZANIA GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY SKOŁYSZYN	23
3.1. Powiązania ze Strategią Rozwoju Gminy Skołyszyn do 2030 roku	25
3.2. Powiązania ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skołyszyn na lata 2021-2027.....	26
3.3. Powiązania z dokumentami planistycznymi gminy.....	27
3.4. Powiązania ze Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030.....	29
3.5. Powiązania ze Strategią ZIT MOF Jasło	30
4. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI.....	31
5. CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ	33
5.1. Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej	33
5.2. Cel 2. Poprawa jakości przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa i dostępności usług	34
5.3. Cel 3. Rozwój usług społecznych i poprawa warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców	36
5.4. Cel 4. Lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i wzmacnianie funkcji rozwojowych obszaru rewitalizacji.....	37
6. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	38
7. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	51
8. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	53
8.1. Założenia finansowe realizacji GPR.....	54
8.2. Źródła finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	55
9. SYSTEM REALIZACJI I ZARZĄDZANIA GPR	57
9.1. Podmioty odpowiedzialne za realizację GPR	58
9.2. Komitet Rewitalizacji	60
9.3. Harmonogram realizacji GPR	61
9.4. Finansowanie i koszty zarządzania GPR.....	62
10. SYSTEM MONITOROWANIA, EWALUACJI I AKTUALIZACJI GPR.....	62
10.1. Cele systemu monitorowania i ewaluacji	63

10.2. Monitoring realizacji GPR	63
10.3. Wskaźniki monitoringowe GPR.....	64
10.4. Organizacja procesu monitorowania GPR.....	67
10.5. Ewaluacja GPR.....	67
10.6. Aktualizacja GPR.....	68
11. NIEZBĘDNE ZMIANY W UCHWAŁACH I INSTRUMENTACH WDROŻENIOWYCH GMINY PO PRZYJĘCIU GPR.....	69
11.1. Zmiany w uchwałach dotyczących mieszkaniowego zasobu gminy	69
11.2. Uchwały związane z Komitetem Rewitalizacji.....	70
11.3. Specjalna strefa rewitalizacji.....	70
12. REALIZACJA GPR W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	70
12.1. Uwarunkowania planistyczne obszaru rewitalizacji	71
12.2. Relacja GPR do planu ogólnego gminy	72
12.3. Zakres niezbędnych zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.....	73
12.4. Zasadność sporządzenia miejscowego planu rewitalizacji	73
12.5. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji	73
13. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA I ZAANGAŻOWANIE LOKALNYCH INTERESARIUSZY PROCESU REWITALIZACJI	74
13.1. Interesariusze rewitalizacji.....	75
13.2. Partycypacja na etapie diagnozy i opracowania GPR.....	76
13.3. Partycypacja na etapie realizacji GPR.....	77
13.4. Rola Komitetu rewitalizacji w procesie partycypacji.....	77
13.5. Partycypacja w monitorowaniu i ewaluacji GPR.....	78
13.6. Opiniowanie GPR przez instytucje wskazane w ustawie.....	78
SPIS TABEL, WYKRESÓW, RYSUNKÓW I MAP.....	80

WSTĘP

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, zintegrowany i długofalowy, z udziałem interesariuszy rewitalizacji, w szczególności mieszkańców, samorządu lokalnego, jednostek organizacyjnych gminy, organizacji społecznych, instytucji publicznych oraz podmiotów gospodarczych. Jej istotą jest nie tylko poprawa stanu przestrzeni, infrastruktury czy estetyki miejscowości, ale przede wszystkim trwałą poprawą jakości życia mieszkańców, odbudowa więzi społecznych, wzmacnianie aktywności obywatelskiej i przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 jest dokumentem operacyjnym, który porządkuje i ukierunkowuje działania samorządu oraz partnerów lokalnych na rzecz obszaru wymagającego szczególnej interwencji. Jego celem jest stworzenie spójnych ram dla prowadzenia rewitalizacji w sposób odpowiadający rzeczywistym problemom, potrzebom i potencjałom lokalnym.

Podstawę opracowania niniejszego dokumentu stanowi ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, która określa zasady przygotowania, prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji w gminach. Gminny Program Rewitalizacji jest konsekwencją wcześniej przeprowadzonego etapu diagnostycznego, zakończonego sporządzeniem Diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Skotyszyn. Diagnoza ta pozwoliła na identyfikację obszarów, na których koncentrują się negatywne zjawiska społeczne, współwystępujące z problemami w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, a następnie na wyznaczenie obszaru rewitalizacji jako obszaru o szczególnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego.

Założeniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 jest prowadzenie działań całościowych, łączących przedsięwzięcia społeczne z działaniami infrastrukturalnymi, przestrzennymi, środowiskowymi i organizacyjnymi. Program koncentruje się na odbudowie i wzmacnianiu lokalnych funkcji społecznych, poprawie dostępności i jakości usług publicznych, podnoszeniu standardu przestrzeni publicznych, wspieraniu integracji mieszkańców oraz wykorzystywaniu lokalnych zasobów i potencjałów rozwojowych. Został opracowany z uwzględnieniem ustaleń i kierunków wynikających z najważniejszych dokumentów strategicznych Gminy Skotyszyn, w szczególności Strategii Rozwoju Gminy Skotyszyn do 2030 roku, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skotyszyn na lata 2021-2027 oraz aktualnych informacji i wniosków wynikających z Raportów o stanie Gminy.

Niniejszy dokument wyznacza również wizję stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji, określa cele i kierunki działań, wskazuje przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz opisuje mechanizmy ich realizacji, finansowania, monitorowania i koordynacji. Ma on służyć skutecznemu prowadzeniu działań naprawczych i rozwojowych na obszarze rewitalizacji, a jednocześnie wzmacniać długofalowy rozwój całej Gminy Skotyszyn.

1. PODSTAWY OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skołyszyn do roku 2030 został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, która określa zasady przygotowania, prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji w gminach. Ustawa ta wskazuje, że rewitalizacja jest procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzonym w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie oraz realizowane przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Ustawa określa również podstawowe elementy, jakie powinien zawierać Gminny Program Rewitalizacji, w tym diagnozę obszaru rewitalizacji, wizję stanu po przeprowadzeniu rewitalizacji, cele i kierunki działań, przedsięwzięcia rewitalizacyjne, system wdrażania, monitorowania i ewaluacji oraz powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Bezpośrednią przestanką sporządzenia niniejszego dokumentu było wcześniejsze przeprowadzenie diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Skołyszyn. Diagnoza ta, opracowana zgodnie z wymogami ustawy, stanowiła pierwszy i niezbędny etap przygotowania GPR. Pozwoliła ona na identyfikację negatywnych zjawisk występujących w sferze społecznej, współwystępujących z problemami w sferze gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej, a następnie na wyznaczenie obszaru rewitalizacji jako obszaru o szczególnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego.

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji należy traktować jako kontynuację procesu zapoczątkowanego na etapie delimitacji, ale zarazem jako przejście od diagnozy do etapu programowania działań. Dokument ten nie powiela więc pełnej diagnozy całej gminy, lecz koncentruje się na szczegółowym rozpoznaniu problemów, potrzeb i potencjałów obszaru rewitalizacji oraz na określeniu działań, które powinny zostać podjęte w celu ograniczenia zjawisk kryzysowych i uruchomienia trwałych procesów rozwojowych. Taki sposób opracowania GPR odpowiada istocie rewitalizacji jako procesu zintegrowanego, długofalowego i nastawionego na osiągnięcie trwałej zmiany społecznej i przestrzennej.

1.2. METODYKA OPRACOWANIA DOKUMENTU

Metodyka opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skołyszyn do roku 2030 opiera się na zasadach wynikających z ustawy o rewitalizacji oraz na dorobku praktyki planowania rewitalizacji w gminach. Punktem wyjścia dla prac nad dokumentem była analiza wyników diagnozy delimitacyjnej, obejmującej pięć obowiązkowych sfer: społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną oraz przestrzenno-funkcjonalną. W ramach tych sfer zidentyfikowano zjawiska kryzysowe, określono ich natężenie oraz wskazano obszary, na których ich koncentracja jest największa.

Następnym etapem było pogłębienie diagnozy już w odniesieniu do samego obszaru rewitalizacji, z uwzględnieniem jego specyfiki społecznej, przestrzennej i funkcjonalnej. Na tej podstawie określono najważniejsze problemy rozwojowe, potrzeby mieszkańców oraz lokalne potencjały, które mogą stać się podstawą działań rewitalizacyjnych. Istotnym

założeniem metodycznym było przyjęcie, że rewitalizacja nie może ograniczać się do działań inwestycyjnych, lecz musi łączyć przedsięwzięcia społeczne z działaniami infrastrukturalnymi, środowiskowymi, przestrzennymi i organizacyjnymi. Takie podejście pozwala oddziaływać nie tylko na skutki, ale również na przyczyny zjawisk kryzysowych.

Ważnym elementem metodyki było także zachowanie zasady partnerstwa i partycypacji. Proces przygotowania GPR został oparty na założeniu, że skuteczna rewitalizacja wymaga współpracy samorządu z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami publicznymi, jednostkami organizacyjnymi gminy oraz innymi podmiotami działającymi na obszarze rewitalizacji lub zainteresowanymi jego rozwojem. Włączenie interesariuszy do prac nad dokumentem służyło lepszemu rozpoznaniu lokalnych problemów i oczekiwań, a także budowaniu akceptacji dla planowanych przedsięwzięć i wzmocnieniu współodpowiedzialności za ich realizację.

1.3. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE I DOKUMENTY ODNIESIENIA

Podstawowym materiałem źródłowym dla opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji była diagnoza służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Skotyszyn. Dokument ten dostarczył danych i wniosków niezbędnych do identyfikacji zjawisk kryzysowych, oceny ich przestrzennej koncentracji oraz wskazania obszaru wymagającego szczególnej interwencji. Stanowi on jednocześnie fundament dalszych prac programowych i punkt odniesienia dla określenia celów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Istotnym źródłem informacji i kierunków programowych były również najważniejsze dokumenty strategiczne Gminy Skotyszyn. W szczególności wykorzystano Strategię Rozwoju Gminy Skotyszyn do 2030 roku, która pełni rolę podstawowego i najważniejszego dokumentu określającego długofalową politykę rozwoju gminy oraz Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skotyszyn na lata 2021-2027, koncentrującą się na najważniejszych wyzwaniach społecznych i kierunkach działań w sferze polityki społecznej. W pracach uwzględniono także informacje i wnioski wynikające z Raportów o stanie Gminy Skotyszyn za lata 2020-2024, które obrazują aktualną sytuację gminy w sferze społecznej, infrastrukturalnej i organizacyjnej oraz stan realizacji polityk, programów i strategii.

Pomocniczo wykorzystano również dane pozostające w dyspozycji Urzędu Gminy Skotyszyn, informacje pochodzące z dokumentów branżowych (np. Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Skotyszyn na lata 2024-2030, Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Skotyszyn na lata 2025-2027, Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Skotyszyn na lata 2025-2026, Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Skotyszyn na lata 2015-2029) i planistycznych (w tym projektu Planu ogólnego Gminy Skotyszyn oraz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego), a także materiały wypracowane w toku konsultacji i prac analitycznych. Przyjęto założenie, że GPR powinien zachować pełną spójność z dokumentami obowiązującymi na poziomie lokalnym, tak aby rewitalizacja była elementem szerszej polityki rozwoju gminy, a nie działaniem oderwanym od pozostałych instrumentów planowania i zarządzania.

1.4. PODSTAWOWE POJĘCIA

Na potrzeby niniejszego dokumentu przyjmuje się, że rewitalizacja jest procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzonym w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i realizowane przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Przez interesariuszy rewitalizacji należy rozumieć w szczególności mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy, właścicieli i zarządców nieruchomości, podmioty prowadzące działalność gospodarczą lub społeczną, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, organy władzy publicznej oraz inne podmioty realizujące uprawnienia Skarbu Państwa na obszarze rewitalizacji.

Obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, przede wszystkim z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z problemami w co najmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej.

Obszar rewitalizacji stanowi całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującą się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk i istotnym znaczeniem dla rozwoju lokalnego, na której gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Zgodnie z ustawą obszar rewitalizacji nie może obejmować więcej niż 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkały przez więcej niż 30% jej mieszkańców.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne należy rozumieć jako wzajemnie powiązane działania i projekty służące osiągnięciu celów rewitalizacji, odpowiadające na zdiagnozowane problemy obszaru rewitalizacji i wykorzystujące jego lokalne potencjały. Obejmują one zarówno działania społeczne, jak i inwestycyjne, organizacyjne, środowiskowe czy gospodarcze. Ich cechą wspólną powinna być komplementarność, rozumiana jako wzajemne uzupełnianie się działań w wymiarze problemowym, przestrzennym, instytucjonalnym i finansowym. W tym ujęciu Gminny Program Rewitalizacji jest narzędziem koordynacji zintegrowanej interwencji, prowadzonej w sposób partycypacyjny i długofalowy.

2. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji w Gminie Skołyszyn został wyznaczony na podstawie przeprowadzonej diagnozy delimitacyjnej jako obszar o najwyższej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z problemami w sferze gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Obejmuje on dwa podobszary rewitalizacji: podobszar I - Skołyszyn oraz podobszar II - Harkłowa. Łącznie obszar ten zamieszkuje 3577 osób, co stanowi 29,30% ludności gminy, natomiast jego powierzchnia po wyłączeniu terenów leśnych w Harkłowej wynosi 14,64 km², tj. 18,65% powierzchni Gminy Skołyszyn. Tym samym obszar rewitalizacji spełnia ustawowe kryteria dotyczące udziału powierzchni i liczby mieszkańców. W poniższych podrozdziałach przedstawiono proces wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz szczegółową diagnozę we wskazanych podobszarach.

2.1. SYNTEZA WYNIKÓW DIAGNOZY DELIMITACYJNEJ

Wskaźniki delimitacyjne to wybrane na etapie prac diagnostycznych wskaźniki statystyczne lub jakościowe pozwalające na wskazanie obszarów o szczególnym poziomie nasilenia problemów. Ustawa o rewitalizacji określa elementy wpływające na kryzys w sferze społecznej. Jest on związany z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym. Dlatego też, przeprowadzoną analizę oparto o 13 wskaźników obrazujących występowanie szczególnego natężenia wskazanych w ustawie problemów społecznych. Przedstawiona poniżej tabela określa zbiór wskaźników delimitacyjnych w podziale na poszczególne obszary wyodrębnione w diagnozie Gminy Skołyszyn.

Tabela 1 - Zestawienie wskaźników delimitacyjnych

Numer	Nazwa wskaźnika	Obszar diagnozy	Problem społeczny	Kierunek niekorzystny	Próg kwalifikacji problemu
1.	Zmiana liczby ludności w latach 2020-2024	Obszar społeczny	Wyludnianie się gminy	niższa wartość	poniżej średniej gminnej: - 2,48%
2.	Zmiana liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2011-2021 (NSP)	Obszar społeczny	Starzejące się społeczeństwo	wyższa wartość	powyżej średniej gminnej: 26,53%
3.	Współczynnik obciążenia demograficznego (2024)	Obszar społeczny	Niekorzystna struktura wieku ludności	wyższa wartość	powyżej średniej gminnej: 63,42%
4.	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej(2024)	Obszar społeczny	Występowanie ubóstwa i wykluczenia społecznego	wyższa wartość	powyżej średniej gminnej: 17 osób
5.	Liczba przeprowadzonych interwencji publicznych (interwencje policyjne i domowe)	Obszar społeczny	Niedostateczny poziom bezpieczeństwa	wyższa wartość	powyżej średniej gminnej: 6,35
6.	Frekwencja w ostatnich wyborach wójta (2024)	Obszar społeczny	Niski poziom aktywności społecznej	niższa wartość	poniżej średniej gminnej: 47,37%
7.	Zmiana liczby osób prowadzących jednoosobową działalność gosp. w latach 2020-2024	Obszar gospodarczy	Niewystarczająca aktywność gospodarcza	niższa wartość	poniżej średniej gminnej: 16,07%
8.	Liczba przedsiębiorstw wpisanych do CEIDG w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Obszar gospodarczy	Stan rozwoju lokalnych przedsiębiorstw	niższa wartość	poniżej średniej gminnej: 3,99
9.	Procent spośród wszystkich budynków z węglowymi kotłami ciepła (2024)	Obszar środowiskowy	Zanieczyszczenia powietrza	wyższa wartość	powyżej średniej

					gminnej: 7,14%
10.	Liczba budynków zawierających azbest (2024)	Obszar środowiskowy	Zagrożenia dla środowiska i ludności	wyższa wartość	powyżej średniej gminnej: 34
11.	Liczba obiektów zabytkowych	Obszar przestrzenno-funkcjonalny	Występowanie obiektów zabytkowych wymagających renowacji	wyższa wartość	powyżej średniej gminnej: 0,69
12.	Poziom degradacji przestrzeni publicznej	Obszar przestrzenno-funkcjonalny	Zły stan przestrzeni publicznej	ocena jakościowa	poziom średni lub wysoki
13.	Liczba punktów oświetleniowych na km ²	Obszar techniczny	Niedostateczne oświetlenie infrastruktury publicznej	niższa wartość	poniżej średniej gminnej: 17

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej przedstawiono definicję poszczególnych problemów społecznych, które zidentyfikowano w Diagnozie służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Skotyszyn:

1. Wyludnianie się gminy oznacza spadek liczby mieszkańców, wynikający m.in. z migracji i niekorzystnych trendów demograficznych, który osłabia potencjał społeczny, gospodarczy i usługowy miejscowości.
2. Starzenie się społeczeństwa oznacza wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności, co zwiększa zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, zdrowotne i społeczne.
3. Niekorzystna struktura wieku ludności oznacza zaburzenie proporcji między osobami w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym, skutkujące większym obciążeniem demograficznym mieszkańców aktywnych zawodowo.
4. Ubóstwo i wykluczenie społeczne oznaczają sytuację, w której część mieszkańców doświadcza ograniczonego dostępu do dochodów, usług, rynku pracy i uczestnictwa w życiu społecznym.
5. Niedostateczny poziom bezpieczeństwa oznacza występowanie zjawisk zakłócających porządek publiczny i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, w tym konfliktów domowych, interwencji policyjnych lub innych sytuacji kryzysowych.
6. Niski poziom aktywności społecznej oznacza ograniczone zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne, życie publiczne, inicjatywy obywatelskie i procesy decyzyjne.
7. Niewystarczająca aktywność gospodarcza oznacza słabą dynamikę podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez mieszkańców, ograniczającą lokalny rynek pracy i rozwój usług.
8. Niewystarczający rozwój lokalnych przedsiębiorstw oznacza niską liczbę firm w relacji do liczby mieszkańców oraz ograniczoną dostępność lokalnych usług, miejsc pracy i inicjatyw gospodarczych.
9. Zanieczyszczenie powietrza oznacza występowanie źródeł emisji, w szczególności przestarzałych kotłów węglowych, które pogarszają jakość środowiska i warunki życia mieszkańców.

10. Zagrożenia dla środowiska i ludności oznaczają obecność materiałów lub obiektów potencjalnie szkodliwych, takich jak azbest, które mogą negatywnie wpływać na zdrowie mieszkańców i stan środowiska.
11. Występowanie obiektów zabytkowych wymagających renowacji oznacza obecność zasobu dziedzictwa kulturowego, którego zły stan techniczny wymaga działań ochronnych, remontowych lub adaptacyjnych.
12. Zły stan przestrzeni publicznej oznacza niską jakość, degradację lub niewystarczającą funkcjonalność miejsc wspólnych, ograniczającą ich wykorzystanie przez mieszkańców.
13. Niedostateczne oświetlenie infrastruktury publicznej oznacza zbyt małą liczbę lub niewystarczającą jakość punktów oświetleniowych, obniżającą bezpieczeństwo i komfort korzystania z przestrzeni publicznych.

W każdym z wyżej wymienionych wskaźników dokonano porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w poszczególnych sołectwach. W przypadku wskaźników statystycznych opartych o wartości liczbowe, określano średnią wartość dla Gminy Skołyszyn, a następnie oznaczano sołectwa o wartości powyżej średniej, ze szczególnym uwzględnieniem sołectw najbardziej narażonych na dany problem. Wskaźniki jakościowe były natomiast oceniane zgodnie ze stanem faktycznym i w znacznej mierze podkreśliły skuteczność wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

W celu wyznaczenia powyższych obszarów na podstawie przeprowadzonej diagnozy wielokryterialnej dotyczącej stanu istniejącego dla Gminy Skołyszyn i jej poszczególnych sołectwa, należy przedstawić zestawienie wszystkich wskaźników delimitacyjnych. Takie podejście pozwala na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów referencyjnych i wyszczególnienie obszarów znajdujących się w stanie kryzysu.

W celu zapewnienia porównywalności danych oraz jednoznacznego wskazania obszarów o szczególnym nasileniu zjawisk kryzysowych zastosowano punktową metodę delimitacji. Dla każdego wskaźnika określono kierunek interpretacji, tj. wskazano, czy niekorzystna jest wartość wyższa, czy niższa od wartości referencyjnej dla gminy. Za wartość referencyjną przyjęto średnią dla Gminy Skołyszyn, natomiast w przypadku wskaźników jakościowych zastosowano ocenę ekspercką/inwentaryzacyjną według przyjętej skali opisowej.

Sołectwo otrzymywało 1 punkt w danym wskaźniku, jeżeli jego wartość wskazywała na sytuację mniej korzystną niż średnia gminna, tj.:

- dla wskaźników, w których wzrost wartości oznacza nasilenie problemu, punkt przyznawano za wartość powyżej średniej gminnej,
- dla wskaźników, w których spadek wartości oznacza nasilenie problemu, punkt przyznawano za wartość poniżej średniej gminnej,
- dla wskaźników jakościowych punkt przyznawano w przypadku stwierdzenia co najmniej średniego poziomu degradacji lub występowania deficytu wymagającego interwencji.

Suma punktów w sferze społecznej pozwoliła wskazać sołectwa zagrożone degradacją społeczną. Następnie, po uwzględnieniu współwystępowania problemów w sferach gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, wyznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

Szczegółowa interpretacja poszczególnych wskaźników znajduje się w dokumencie: Diagnoza służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Skotyszyn, na podstawie którego wyznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

Tabela 2 - Wyznaczenie sołectw o szczególnym nasileniu problemów

	Zmiana liczby ludności w latach 2020-2024	Zmiana liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2011-2021	Wskaźnik obciążenia demograficznego (2024)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej(2024)	Liczba przeprowadzonych interwencji publicznych (interwencje policyjne i domowe)	Frekwencja w ostatnich wyborach wójta (2024)	RAZEM SFERA SPOŁECZNA	Zmiana liczby osób prowadzących jednoosobową działalność gosp. w latach 2020-2024	Liczba przedsiębiorstw wpisanych do CEIDG w przeliczeniu na 100 mieszkańców	% spośród wszystkich budynków z węglowymi kotłami ciepła (2024)	Liczba budynków zawierających azbest (2024)	Liczba obiektów zabytkowych na km2	Poziom degradacji przestrzeni publicznej	liczba punktów oświetleniowych na km2	RAZEM POZOSTALE SFERY	RAZEM
Bączal Dolny	1,38%	24,27%	62,94%	20	4,70	46,74%	2	11,11%	3,95	5,46%	35	1,19	średni	12	6	8
Bączal Górny	0,00%	15,09%	58,70%	9	1,52	46,74%	1	24,00%	2,87	5,23%	31	0,00	średni	17	2	3
Harkłowa	-1,67%	18,06%	69,36%	39	4,95	42,39%	3	16,42%	2,80	13,43%	47	0,91	średni	16	6	9
Jabłonica	-2,85%	47,83%	59,82%	13	3,91	45,35%	3	29,41%	3,91	6,67%	45	0,33	średni	8	4	7
Kunowa	-0,24%	30,77%	53,48%	11	5,42	51,57%	1	20,69%	5,90	3,84%	15	0,80	średni	29	2	3
Lipnica Górna	-6,47%	17,14%	55,28%	14	3,92	40,77%	2	0,00%	4,15	3,15%	43	0,00	średni	14	4	6
Lisów	-0,22%	25,44%	55,97%	22	2,46	41,18%	2	20,93%	2,46	6,20%	19	0,00	średni	16	3	5
Przysieki	-1,06%	24,91%	66,42%	25	5,99	46,02%	3	18,18%	4,16	12,27%	40	1,30	średni	26	4	7
Pusta Wola	-3,76%	29,27%	65,84%	8	1,56	42,86%	4	11,11%	3,13	2,04%	7	0,00	średni	13	4	8
Siedliska Sławęcińskie	-0,93%	41,18%	78,51%	3	8,92	46,70%	4	35,71%	5,63	1,34%	7	0,00	średni	26	1	5
Siepietnica	-6,58%	19,05%	76,65%	10	46,92	50,41%	3	5,26%	5,29	3,84%	19	0,74	średni	19	3	6
Skotyszyn	-4,18%	40,84%	61,48%	26	7,79	54,41%	4	11,97%	6,07	15,23%	44	1,20	średni	43	5	9
Sławęcין	-3,99%	36,36%	71,67%	8	5,75	46,70%	4	5,00%	4,15	2,50%	11	4,83	średni	27	3	7
Święcany	-3,55%	23,05%	63,32%	29	2,92	49,59%	2	19,39%	2,92	18,80%	112	0,50	średni	9	5	7
GMINA	-2,48%	26,53%	63,42%	17	6,35	47,37%	2,71	16,07%	3,99	7,14%	34	0,69	średni	17	3,7	6,43

Źródło: Opracowanie własne

W pierwszym kroku dokonano analizy wskaźników w sferze społecznej. Do porównania wybrano w tym przypadku wskaźniki takie jak: zmiana liczby ludności w latach 2020-2024, zmiana liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2011-2021, wskaźnik obciążenia demograficznego (2024), liczba osób korzystających z pomocy społecznej(2024), liczba przeprowadzonych interwencji publicznych (interwencje policyjne i domowe), frekwencja w ostatnich wyborach wójta (2024).

W efekcie przeprowadzonej diagnozy wyodrębniono sołectwa z największą liczbą wskaźników delimitacyjnych świadczących o nagromadzeniu obszarów problemowych. Średnia wartość wyniosła tutaj 2,71. Dlatego też, sołectwa dla których odnotowano wynik wyższy, możemy zaliczyć do kategorii obszaru zagrożonego degradacją w sferze społecznej.

Są to sołectwa: Harkłowa, Jabłonica, Przysieki, Pusta Wola, Siedliska Sławęcińskie, Siepietnica, Skołyszyn, Sławęcin.

W kolejnym kroku analizie poddano wskaźniki w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Współistnienie negatywnych zjawisk społecznych z problemami w pozostałych sferach wskazywało sołectwa z największym nagromadzeniem problemów. Średnia wartość wyniosła tutaj 6,43. Dlatego też, sołectwa dla których odnotowano wynik wyższy od średniej dla gminy, możemy zaliczyć do kategorii obszaru zdegradowanego. Są to sołectwa: Bączal Dolny, Harkłowa, Jabłonica, Przysieki, Pusta Wola, Skołyszyn, Sławęcin, Święcany.

Mapa 1 - Obszar zdegradowany na terenie Gminy Skołyszyn

Źródło: Opracowanie własne

Szczególną koncentrację zjawisk negatywnych możemy zaobserwować w sołectwach, dla których liczba wskaźników przekraczających wartość średnią jest najwyższa. Z uwagi na powyższe, sołectwa Harkłowa oraz Skołyszyn zostały wskazane jako obszar rewitalizacji.

Tabela 3 - Powierzchnia i liczba mieszkańców sołectw na terenie Gminy Skotyszyn

	Liczba mieszkańców	% udział w liczbie mieszkańców w Gminie Skotyszyn	Powierzchnia (km ²)	% udział w powierzchni Gminy Skotyszyn
Bączal Dolny	659	5,40%	5,03	6,41%
Bączal Górny	593	4,86%	5,04	6,42%
Harkłowa	1535	12,57%	9,92	12,64%
Jabłonica	716	5,87%	6,12	7,80%
Kunowa	424	3,47%	2,51	3,20%
Lipnica Górna	434	3,56%	5,21	6,64%
Lisów	893	7,32%	4,2	5,35%
Przysieki	1586	12,99%	6,15	7,84%
Pusta Wola	256	2,10%	1,88	2,40%
Siedliska Stawęcińskie	213	1,74%	1,46	1,86%
Siepietnica	454	3,72%	2,72	3,47%
Skotyszyn	2042	16,73%	6,67	8,50%
Stawęcין	313	2,56%	1,45	1,85%
Święcany	2089	17,11%	20,13	25,65%
RAZEM	12207	100,00%	78,49	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Skotyszyn.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. W przypadku Gminy Skotyszyn wyznaczono odrębne podobszary rewitalizacji: podobszar I - Skotyszyn i podobszar II - Harkłowa.

Zwracając jednak uwagę na obostrzenia związane z delimitacją obszaru rewitalizacji w zakresie maksymalnej jego powierzchni i liczby ludności, należy przedstawić również tabelę określającą dane w tym zakresie w podziale na poszczególne sołectwa znajdujące się na terenie Gminy Skotyszyn.

Łączna powierzchnia sołectw Harkłowa oraz Skotyszyn wynosi 16,59 km² co stanowi 21,14% powierzchni całej gminy. Natomiast łączna liczba mieszkańców sołectw Harkłowa oraz Skotyszyn wynosi 3577, co stanowi 29,30% liczby ludności całej gminy. Dlatego też z ostatecznego kształtu obszaru rewitalizacji wyłączono tereny leśne znajdujące się w granicach sołectwa Harkłowa. Ostateczna powierzchnia obszaru rewitalizacji to 14,64 km² co stanowi 18,65% powierzchni całej gminy.

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk społecznych. Analiza zestawienia wskaźników potwierdza, że sołectwa Harkłowa i Skotyszyn należą do obszarów o najwyższym stopniu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych i przestrzennych w skali gminy. W obu przypadkach łączny wynik syntetyczny („RAZEM”) wynosi 9 punktów, co lokuje te miejscowości wśród najsilniej zdegradowanych w Gminie Skotyszyn.

Mapa 2 - Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Skołyszyn

Źródło: Opracowanie własne

Obie miejscowości pełnią istotne funkcje w strukturze osadniczej - Harkłowa jako duża wieś o rozproszonej zabudowie i dużym udziale ludności starszej, Skołyszyn natomiast jako siedziba gminy, koncentrująca instytucje publiczne, usługi i aktywność społeczno-gospodarczą. Ich potencjał rozwojowy jest jednak ograniczany przez szereg czynników demograficznych, społecznych i infrastrukturalnych, wskazujących na procesy degradacji.

W obu sołectwach notuje się spadek liczby mieszkańców - w Harkłowej o 1,67%, a w Skołyszynie o 4,18%. Negatywny trend demograficzny świadczy o procesie wyludniania się gminy centralnej oraz odpływie młodszych mieszkańców, szczególnie do Jasta i większych ośrodków miejskich. W Skołyszynie spadek ten jest relatywnie silniejszy, co w przypadku miejscowości pełniącej funkcję administracyjno-usługową ma szczególne znaczenie dla potencjału rozwojowego całej gminy.

Wskaźnik wzrostu populacji w wieku poprodukcyjnym jest bardzo wysoki - +18,06% w Harkłowej i +40,84% w Skołyszynie. Dane te potwierdzają intensywny proces starzenia się populacji, a w konsekwencji - wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i zdrowotne oraz zmniejszenie aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców.

Wskaźnik obciążenia demograficznego w Harkłowej wynosi on 69,36%, w Skołyszynie 61,48%, co oznacza, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada odpowiednio 69 i 61 osób w

wieku nieprodukcyjnym. Tak wysokie wartości wskazują na duże obciążenie grupy pracujących obowiązkiem utrzymania osób młodszych i starszych, a tym samym ograniczoną zdolność gospodarstw domowych do inwestowania i aktywności zawodowej.

Korzystanie z pomocy społecznej określa się na następującym poziomie: Harkłowa - 39 osób, Skotyszyn - 26 osób - to jedne z najwyższych wartości w gminie. Wskazuje to na koncentrację problemów społecznych, w tym ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności oraz problemów rodzinnych. Dane te korelują z występowaniem zjawisk kryzysowych potwierdzonych w statystykach interwencji policyjnych.

Liczba interwencji w Harkłowej (4,95) i w Skotyszynie (7,79) świadczy o występowaniu napięć społecznych, konfliktów domowych i problemów alkoholowych. W Skotyszynie skala zjawiska jest wyraźnie wyższa od średniej gminnej (6,35), co wymaga działań profilaktycznych, wsparcia rodzin i rozwijania lokalnych mechanizmów interwencji kryzysowej.

Frekwencja w wyborach wójta została potraktowana jako wskaźnik aktywności obywatelskiej, w którym niekorzystna jest wartość niższa od średniej gminnej. Wartość średnia dla Gminy Skotyszyn wyniosła 47,37%, przy rozpiętości wyników od 40,77% do 54,41%. W Harkłowej frekwencja wyniosła 42,39%, a więc była niższa od średniej gminnej i wskazuje na niski poziom aktywności obywatelskiej. W Skotyszynie frekwencja wyniosła 54,41%, co oznacza wynik umiarkowany, lecz korzystny w skali gminy. Oba sołectwa charakteryzują się ujemnym przyrostem ludności, starzeniem się społeczeństwa, znacznym udziałem osób korzystających z pomocy społecznej i podwyższoną liczbą interwencji publicznych. Wskaźniki te jednoznacznie potwierdzają obecność deficytów społecznych i zagrożenia wykluczeniem.

W Harkłowej liczba osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą wzrosła o 16,42%, a w Skotyszynie o 11,97%, co oznacza umiarkowaną, lecz niewystarczającą aktywizację przedsiębiorczości. Wskaźnik liczby przedsiębiorstw na 100 mieszkańców wynosi 2,8 w Harkłowej i 6,07 w Skotyszynie - wynik w stolicy gminy jest korzystniejszy, lecz nadal poniżej poziomu typowego dla jednostek o charakterze usługowo-administracyjnym. W Harkłowej dominują mikroprzedsiębiorstwa o ograniczonym potencjale inwestycyjnym.

Udział budynków z kotłami węglowymi pozostaje wysoki - 13,43% w Harkłowej i 15,23% w Skotyszynie, co wskazuje na potrzebę działań niskoemisyjnych i poprawy efektywności energetycznej budynków. Występowanie budynków zawierających azbest (47 w Harkłowej, 44 w Skotyszynie) potwierdza konieczność kontynuacji działań związanych z usuwaniem materiałów niebezpiecznych. Poziom degradacji przestrzeni publicznej w obu sołectwach określono jako „średni”, jednak w zestawieniu z pozostałymi wskaźnikami oznacza to niewystarczającą jakość przestrzeni wspólnych i infrastruktury rekreacyjnej.

Liczba punktów oświetleniowych na km² wynosi 16 w Harkłowej i 43 w Skotyszynie, co wskazuje na relatywnie dobrą infrastrukturę w centrum gminy, ale niedostateczne doświetlenie peryferyjnych części Harkłowej, wpływające na bezpieczeństwo i komfort życia mieszkańców.

W obu miejscowościach widoczne są problemy techniczne i środowiskowe, w tym wysoki udział starych źródeł ciepła i obiektów zawierających azbest, a także ograniczona liczba inwestycji podnoszących estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznych.

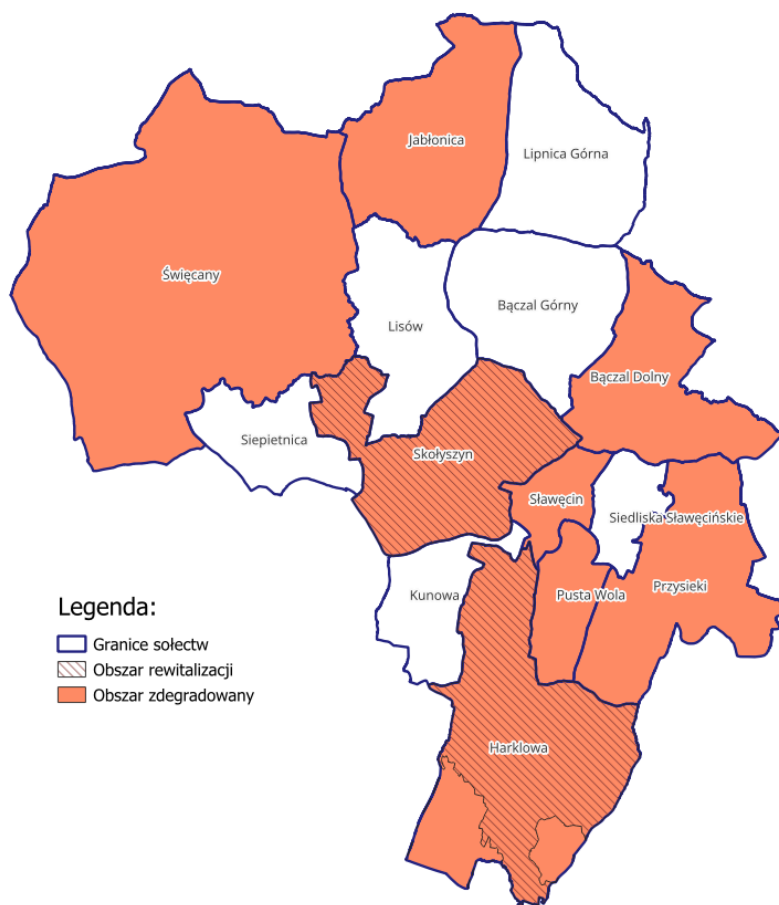
Harkłowa i Skołyszyn wyznaczone jako obszar rewitalizacji stanowią rdzeń obszaru zdegradowanego, w którym kumulują się problemy społeczne, gospodarcze i infrastrukturalne:

- niekorzystna struktura demograficzna (starzenie się społeczeństwa, odpływ młodych),
- wysoki poziom korzystania z pomocy społecznej i zwiększona liczba interwencji,
- ograniczona przedsiębiorczość i niska aktywność zawodowa,
- niska efektywność energetyczna zasobu mieszkaniowego,
- degradacja przestrzeni publicznych i potrzeba modernizacji infrastruktury technicznej.

Zjawiska te prowadzą do pogłębiania marginalizacji społecznej, obniżenia atrakcyjności osadniczej oraz spadku jakości życia mieszkańców. W konsekwencji oba sołectwa zostały trafnie wskazane jako obszar rewitalizacji, wymagający zintegrowanych działań w zakresie:

- aktywizacji społecznej mieszkańców,
- poprawy dostępności usług społecznych,
- modernizacji infrastruktury drogowej i oświetleniowej,
- odnowy przestrzeni publicznych,
- działań środowiskowych (wymiana źródeł ciepła, usuwanie azbestu).

Mapa 3 - Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie Gminy Skołyszyn

Źródło: Opracowanie własne

2.2. PODOBSZAR I - SKOŁYSZYN

Skotyszyn jest miejscowością o kluczowym znaczeniu dla funkcjonowania całej gminy, ponieważ pełni rolę jej siedziby oraz podstawowego ośrodka administracyjnego, usługowego i częściowo społeczno-kulturalnego. Koncentrują się tu instytucje publiczne, część usług, infrastruktura społeczna oraz ważne funkcje codziennej obsługi mieszkańców. W strukturze osadniczej gminy Skotyszyn pełni więc rolę naturalnego centrum. Należy więc kontynuować działania zmierzające do utrzymania i odpowiedniego wykorzystania funkcji atrakcyjnego centrum lokalnego o wysokiej jakości przestrzeni publicznej.. To ogranicza zarówno potencjał integracyjny miejscowości, jak i jej funkcję reprezentacyjną w skali całej gminy.

Znaczenie Skotyszyna wzmacnia relatywnie dobra dostępność komunikacyjna. Przez obszar gminy przebiega droga krajowa nr 28 oraz linia kolejowa nr 108, a w samej miejscowości funkcjonuje przystanek osobowy Skotyszyn. Oznacza to, że Skotyszyn posiada realny potencjał do pełnienia funkcji lepiej skomunikowanego lokalnego węzła usługowo-społecznego, jednak wymaga to dalszego porządkowania układu komunikacyjnego, poprawy bezpieczeństwa pieszych oraz lepszego zagospodarowania przestrzeni publicznych.

Na podobszarze Skotyszyn szczególnie widoczne są niekorzystne zmiany demograficzne. Diagnoza delimitacyjna wykazała spadek liczby mieszkańców o 4,18% oraz bardzo wysoki wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, sięgający 40,84%. W praktyce oznacza to postępujące starzenie się społeczności lokalnej, zwiększanie zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, zdrowotne i aktywizujące, a jednocześnie osłabienie potencjału społecznego i rozwojowego tej części gminy. Jest to szczególnie istotne właśnie w Skotyszynie, który jako miejscowość centralna powinien pełnić funkcję integrującą i aktywizującą także dla mieszkańców innych części gminy.

Problemy Skotyszyna nie ograniczają się jednak wyłącznie do zjawisk demograficznych. Wnioski z Diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Skotyszyn wskazują na wysoką liczbę osób korzystających z pomocy społecznej – 26 osób – oraz podwyższoną liczbę interwencji publicznych, wynoszącą 7,79 przy średniej gminnej 6,35, co wskazuje na potrzebę wzmocnienia działań profilaktycznych, integracyjnych i wspierających rodziny oraz osoby zagrożone wykluczeniem. W sferze gospodarczej problemem pozostaje niższa niż przeciętnie w gminie dynamika wzrostu liczby jednoosobowych działalności gospodarczych, wynosząca 11,97% wobec średniej gminnej 16,07%, co może świadczyć o ograniczonej aktywności ekonomicznej części mieszkańców. Istotne deficyty widoczne są także w sferze środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej: udział budynków z kotłami węglowymi wynosi 15,23%, liczba budynków zawierających azbest – 44, a poziom degradacji przestrzeni publicznej określono jako średni. Oznacza to, że w Skotyszynie potrzebne są nie tylko inwestycje infrastrukturalne, ale przede wszystkim działania społeczne, animacyjne i integracyjne.

Ważną kwestią dla podobszaru jest także jakość i funkcjonalność przestrzeni. Koncentracja instytucji, obiektów użyteczności publicznej oraz inwestycje w przestrzeń publiczną z ostatnich lat sprawiają, że Skotyszyn pełni rolę centrum funkcjonalnego gminy. Do najważniejszych inwestycji zrealizowanych w ostatnim okresie możemy zaliczyć m.in.: Budowę parku turystyki i kultury w Skotyszynie poprzez zagospodarowanie terenu o powierzchni ok. 6,9 ha. W ramach projektu zrewitalizowano obszar parku w Skotyszynie, na którym zostały zaprojektowane: strefa sportowa, strefa zabaw dla dzieci, łąka kwietna,

strefa kulturowo - rozrywkowa, strefa edukacyjno - przyrodnicza, strefa wodna oraz strefa ciszy parkowo - leśna. Miejsce to zostało wyposażone w szereg atrakcji adresowanych do wszystkich grup wiekowych, m.in. w utwardzone ścieżki spacerowe, integracyjny plac zabaw dla dzieci, pumtrack z torami do jazdy na rowerach górskich po specjalnie wyprofilowanym terenie, zadaszenie części placu w formie pergoli służące spotkaniom towarzyskim czy organizacji imprez plenerowych, strefę sensoryczną, jak też pomosty nad akwenami wodnymi. Dopelnieniem są elementy małej architektury (ławki, stoły, kosze, tablice informacyjne), sanitariaty, oświetlenie oraz monitoring wizyjny i uzupełnienie zieleni parkowej. Kompleks pełni obecnie funkcję rekreacyjno - wypoczynkową i kulturalną dla mieszkańców oraz przyczynia się do podniesienia atrakcyjności turystycznej Gminy Skotyszyn. Jest to baza która powinna zostać wykorzystana w kontekście działań rewitalizacyjnych i jak najlepszego wykorzystania istniejącej infrastruktury. .

Skotyszyn posiada również inne istotne zasoby, które mogą stanowić podstawę działań rewitalizacyjnych. Funkcjonuje tu Gminny Ośrodek Kultury i Czytelnictwa, co daje zaplecze dla rozwoju oferty kulturalnej, edukacyjnej i integracyjnej. Istniejące instytucje kultury i infrastruktura społeczna tworzą podstawę do rozwoju działań skierowanych do dzieci, młodzieży, rodzin i seniorów.

Na tle innych miejscowości gminy Skotyszyn wyróżnia się również potencjałem gospodarczym i usługowym, ukształtowanym historycznie dzięki rozwojowi komunikacji i działalności przemysłowo-usługowej w dolinie Ropy. Choć lokalny rynek pracy nie jest oceniany jako w pełni atrakcyjny, to jednak miejscowość posiada lepsze niż część pozostałych sołectw warunki do koncentracji usług, aktywności gospodarczej i funkcji publicznych. Z punktu widzenia rewitalizacji oznacza to możliwość łączenia działań społecznych z poprawą funkcjonalności przestrzeni, dostępności usług i aktywizacji lokalnej. W efekcie Skotyszyn może stać się centrum życia społecznego gminy, a nie jedynie siedzibą jej instytucji.

2.3. PODOBSZAR II - HARKLOWA

Harkłowa jest jedną z największych miejscowości Gminy Skotyszyn i odgrywa istotną rolę w jej strukturze osadniczej. Jej znaczenie wynika zarówno z liczby mieszkańców, jak i z wyraźnie zaznaczonego dziedzictwa historycznego, kulturowego i przemysłowego. W odróżnieniu od Skotyszyna ma ona bardziej rozproszony układ zabudowy i słabiej skoncentrowane funkcje publiczne, co wpływa na sposób korzystania z przestrzeni oraz na skalę i charakter problemów społecznych. Harkłowa posiada cenne lokalne zasoby, jednak ich potencjał nie jest jeszcze w pełni wykorzystany w budowaniu spójnej oferty społecznej, kulturalnej i przestrzennej.

Na podobszarze Harkłowa również występują negatywne zjawiska demograficzne. Liczba mieszkańców spadła tu o 1,67%, a liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 18,06%. Oznacza to postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, który w warunkach rozproszonej zabudowy i słabszego dostępu do części usług może silniej przekładać się na ryzyko izolacji społecznej, samotności oraz ograniczonego uczestnictwa seniorów w życiu wspólnoty. Osoby starsze w gminie mierzą się między innymi z samotnością, ograniczonym dostępem do specjalistycznych usług i opieki medycznej, problemami komunikacyjnymi, niskimi dochodami, a także niewystarczającą ofertą spędzania czasu wolnego i ryzykiem marginalizacji. W Harkłowej zjawiska te mogą mieć szczególnie silny charakter ze względu na przestrzenne rozproszenie miejscowości.

Istotnym problemem Harklowej jest jakość i dostępność infrastruktury technicznej oraz przestrzeni publicznych. Diagnoza delimitacyjna wykazała wyraźnie niższe nasycenie oświetleniem ulicznym niż w Skotyszynie, co przekłada się na niższy poziom bezpieczeństwa i komfortu korzystania z przestrzeni po zmroku.

Z perspektywy infrastruktury komunalnej Harkłowa jest jednocześnie obszarem, w którym w ostatnich latach podejmowano ważne działania rozwojowe. Raporty o stanie gminy z lat 2020-2024 wskazują, że wykonano szereg inwestycji w sieć wodociągową i kanalizacyjną na terenie miejscowości Harkłowa. Jednocześnie miejscowość korzysta z systemu kanalizacji odprowadzającego ścieki do oczyszczalni w Przysiekach, a Harkłowa jest także częścią wodociągu Kunowa.

W Harklowej istotne znaczenie mają również uwarunkowania środowiskowe i bezpieczeństwa.. Z perspektywy rewitalizacji szczególnie ważne jest więc prowadzenie działań poprawiających warunki życia mieszkańców z uwzględnieniem zarówno bezpieczeństwa infrastrukturalnego, jak i jakości środowiska oraz ładu przestrzennego.

Jednym z największych atutów Harklowej jest jej dziedzictwo kulturowe i historyczne. W dokumentach gminnych miejscowość pojawia się jako ważny punkt na mapie lokalnego dziedzictwa, w tym dziedzictwa naftowego. Zasadna jest zatem możliwość włączania Harklowej do szerszych produktów turystycznych opartych na historii regionu, jako kolebki kopalnictwa naftowego. Harkłowa ma potencjał nie tylko jako miejscowość wymagająca wsparcia, ale także jako przestrzeń mogąca budować własną tożsamość i atrakcyjność w oparciu o lokalną historię. Pokazuje to, że miejscowość posiada podstawy do dalszej poprawy warunków życia mieszkańców, wymaga kontynuacji działań inwestycyjnych oraz lepszego powiązania rozwoju infrastruktury z jakością przestrzeni i funkcjami społecznymi.

Ważnym elementem w przestrzeni miejscowości Harkłowa jest Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki. Może ona pełnić istotną funkcję w procesie rewitalizacji jako lokalny punkt aktywności społecznej, edukacyjnej i integracyjnej. Ze względu na położenie w podobszarze rewitalizacji Harkłowa oraz zdiagnozowane problemy społeczne, demograficzne, środowiskowe i infrastrukturalne, obiekt szkoły i jego otoczenie mogą zostać wykorzystane nie tylko do realizacji zadań edukacyjnych, lecz także do prowadzenia działań animacyjnych, międzypokoleniowych, profilaktycznych i obywatelskich skierowanych do dzieci, młodzieży, rodziców, seniorów oraz innych mieszkańców. Możliwe działania rewitalizacyjne mogą obejmować m.in. organizację zajęć pozalekcyjnych i integracyjnych, warsztatów rozwijających kompetencje społeczne, inicjatyw ekologicznych, spotkań mieszkańców, wydarzeń lokalnych oraz poprawę funkcjonalności, bezpieczeństwa i dostępności przestrzeni szkolnej jako miejsca służącego całej społeczności Harklowej. Takie wykorzystanie szkoły odpowiada na potrzebę aktywizacji społecznej, poprawy dostępności usług społecznych oraz wzmocnienia więzi lokalnych na obszarze rewitalizacji.

Potencjał społeczny Harklowej wzmocnia również obecność podstawowej infrastruktury kulturalnej i instytucjonalnej. Funkcjonuje tu filia Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa będąca ważnym punktem odniesienia dla lokalnej wspólnoty. Ta instytucja może pełnić istotną rolę w działaniach aktywizacyjnych, integracyjnych i tożsamościowych, zwłaszcza jeśli zostaną lepiej powiązane z nową lub zmodernizowaną przestrzenią publiczną oraz z ofertą skierowaną do dzieci, młodzieży i seniorów. W warunkach miejscowości o

rozproszonej zabudowie szczególnego znaczenia nabierają właśnie takie lokalne punkty koncentracji życia wspólnotowego.

Podsumowując, Harkłowa jest podobszarem rewitalizacji, w którym kumulują się problemy demograficzne, społeczne, infrastrukturalne i przestrzenne, lecz jednocześnie występują wyraźne zasoby mogące stać się podstawą odnowy. Najważniejsze z nich to dziedzictwo historyczno-kulturowe, lokalna infrastruktura kultury, rozwijana infrastruktura komunalna oraz walory krajobrazowe i położenie w południowej części gminy. Rewitalizacja Harkłowej powinna więc łączyć poprawę jakości życia codziennego mieszkańców z lepszym wykorzystaniem lokalnych zasobów tożsamościowych i przestrzennych, tak aby miejscowość zyskała silniejsze funkcje społeczne i większą spójność wewnętrzną.

2.4. KLUCZOWE PROBLEMY I POTENCJAŁY OBSZARU REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji Gminy Skotyszyn obejmuje dwa podobszary: podobszar I - Skotyszyn oraz podobszar II - Harkłowa. Zgodnie z wynikami diagnozy delimitacyjnej są to sołectwa, w których stwierdzono szczególną koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z problemami w pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Oba podobszary uzyskały jedno z najwyższych wyników syntetycznych w zestawieniu wskaźników delimitacyjnych, co przesądziło o ich wskazaniu jako obszaru rewitalizacji. Poniżej przedstawiono kluczowe problemy i potencjały wyznaczonych podobszarów.

Kluczowe problemy obszaru rewitalizacji koncentrują się przede wszystkim w sferze społecznej. W Skotyszynie i Harkłowej widoczne są niekorzystne procesy demograficzne, w tym spadek liczby mieszkańców oraz postępujące starzenie się społeczności lokalnej. W latach 2020-2024 liczba ludności zmniejszyła się zarówno w Skotyszynie, jak i w Harkłowej, przy czym w Skotyszynie spadek ten był szczególnie istotny ze względu na funkcję tej miejscowości jako centrum administracyjno-usługowego gminy. Jednocześnie w obu podobszarach wzrosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje na narastające potrzeby w zakresie usług społecznych, opiekuńczych, zdrowotnych oraz działań integracyjnych skierowanych do osób starszych.

Istotnym problemem społecznym jest również skala korzystania z pomocy społecznej oraz występowanie zjawisk wymagających interwencji instytucji publicznych. Diagnoza wskazuje, że Harkłowa i Skotyszyn należą do miejscowości, w których liczba osób korzystających z pomocy społecznej jest jedną z najwyższych w gminie. Wskazuje to na koncentrację trudności związanych m.in. z ubóstwem, bezrobociem, problemami rodzinnymi lub ograniczoną samodzielnością części mieszkańców. Dodatkowo liczba interwencji publicznych, zwłaszcza w Skotyszynie, potwierdza występowanie napięć społecznych oraz potrzebę wzmacniania działań profilaktycznych, wspierających i integracyjnych.

Ważnym deficytem pozostaje także aktywność obywatelska. W Harkłowej odnotowano niski poziom frekwencji w wyborach wójta, co może świadczyć o słabszym zaangażowaniu mieszkańców w sprawy lokalne oraz ograniczonym poczuciu wpływu na decyzje publiczne. W Skotyszynie poziom zaangażowania obywatelskiego jest korzystniejszy, jednak również tam konieczne jest wzmacnianie lokalnej aktywności społecznej, zwłaszcza z uwagi na funkcję miejscowości jako centrum gminy.

W sferze gospodarczej sytuacja obu podobszarów jest zróżnicowana. Skotyszyn, jako miejscowość centralna, charakteryzuje się wyższym poziomem przedsiębiorczości niż Harkłowa, jednak potencjał ten nie eliminuje występujących problemów społecznych i przestrzennych. Harkłowa cechuje się niższym wskaźnikiem liczby przedsiębiorstw na 100 mieszkańców, co wskazuje na słabszą lokalną aktywność gospodarczą i ograniczony rynek usług. Diagnoza pokazuje, że w obu miejscowościach nastąpił wzrost liczby osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, co należy traktować jako potencjał rozwojowy, jednak skala tej aktywności pozostaje niewystarczająca dla trwałego przełamania problemów społeczno-gospodarczych.

Problemy obszaru rewitalizacji widoczne są również w sferze środowiskowej i technicznej. W obu miejscowościach występuje wysoki udział budynków wykorzystujących kotły węglowe, co wskazuje na potrzebę prowadzenia działań związanych z ograniczaniem niskiej emisji i poprawą efektywności energetycznej. Dodatkowym problemem jest obecność budynków zawierających azbest: 47 w Harkłowej i 44 w Skotyszynie. Oznacza to konieczność kontynuowania działań związanych z usuwaniem materiałów niebezpiecznych i poprawą warunków zamieszkania.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej diagnoza wskazuje na niewystarczającą jakość części przestrzeni publicznych oraz potrzebę poprawy ich funkcjonalności. Poziom degradacji przestrzeni publicznej w Skotyszynie i Harkłowej określono jako średni, jednak w połączeniu z innymi problemami społecznymi i technicznymi oznacza to potrzebę działań poprawiających estetykę, dostępność i użyteczność przestrzeni wspólnych. Szczególne znaczenie ma również infrastruktura oświetleniowa - Skotyszyn posiada relatywnie lepsze wyposażenie w tym zakresie, natomiast w Harkłowej mniejsza liczba punktów oświetleniowych na km² może wpływać na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, zwłaszcza w częściach oddalonych od centrum miejscowości.

Pomimo zdiagnozowanych problemów obszar rewitalizacji posiada istotne potencjały, które mogą zostać wykorzystane w procesie odnowy społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Skotyszyn pełni funkcję administracyjno-usługowego centrum gminy, koncentrując instytucje publiczne, usługi i część aktywności gospodarczej. Jest to potencjał, który może zostać wykorzystany do wzmacniania funkcji społecznych, integracyjnych i usługowych obszaru rewitalizacji. Harkłowa, jako duża miejscowość o wyraźnej tożsamości lokalnej, posiada natomiast potencjał związany z lokalną wspólnotą, zasobami dziedzictwa kulturowego oraz możliwością rozwoju działań społecznych i międzypokoleniowych.

Potencjałem rozwojowym obu podobszarów jest także istniejąca aktywność gospodarcza, w tym wzrost liczby jednoosobowych działalności gospodarczych. W Skotyszynie atutem pozostaje większa koncentracja podmiotów gospodarczych i lepsza dostępność usług, natomiast w Harkłowej możliwe jest wzmacnianie drobnej przedsiębiorczości oraz lokalnych inicjatyw odpowiadających na potrzeby mieszkańców. Istotnym zasobem są również obiekty dziedzictwa kulturowego zlokalizowane w obu miejscowościach, w tym zabytki w Harkłowej oraz zespół folwarczny w Skotyszynie, które mogą wzmacniać lokalną tożsamość i stanowić punkt odniesienia dla działań edukacyjnych, kulturalnych i społecznych.

Podsumowując, obszar rewitalizacji obejmujący Skotyszyn i Harkłową cechuje się współwystępowaniem problemów społecznych, demograficznych, gospodarczych, środowiskowych, technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych. Najważniejsze wyzwania

dotyczą starzenia się mieszkańców, odpływu ludności, korzystania z pomocy społecznej, występowania interwencji publicznych, ograniczonej aktywności gospodarczej w Harkłowej, problemów związanych z niską emisją i azbestem oraz potrzeby poprawy jakości przestrzeni publicznych. Jednocześnie oba podobszary posiadają potencjały, które mogą stanowić podstawę skutecznej rewitalizacji: funkcje centralne Skołyszyna, lokalną tożsamość Harkłowej, istniejącą przedsiębiorczość, zasoby dziedzictwa kulturowego oraz możliwość rozwijania działań społecznych i integracyjnych.

2.5. HIERARCHIA POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza dokumentów strategicznych pozwalają określić hierarchię potrzeb rewitalizacyjnych obszaru rewitalizacji w Gminie Skołyszyn. Najważniejszą potrzebą jest odbudowa i wzmocnienie kapitału społecznego, rozumianego jako zdolność mieszkańców do współpracy, współuczestnictwa w życiu publicznym i tworzenia więzi lokalnych. Wynika to bezpośrednio z rozpoznanych problemów: niskiego poziomu zaufania społecznego, ograniczonego poczucia wpływu na sprawy publiczne, zaniku więzi społecznych oraz zagrożenia marginalizacją części mieszkańców. Z punktu widzenia rewitalizacji to właśnie sfera społeczna powinna więc stanowić główny punkt odniesienia dla wszystkich pozostałych działań.

Pierwszym priorytetem rewitalizacyjnym jest zatem tworzenie warunków do integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców. Potrzeba ta obejmuje rozwijanie oferty działań społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, wzmacnianie uczestnictwa mieszkańców w życiu wspólnoty, wspieranie inicjatyw oddolnych oraz tworzenie miejsc i mechanizmów sprzyjających współpracy lokalnej. Szczególnie ważne jest rozwijanie oferty skierowanej do grup, które w dokumentach gminnych zostały zidentyfikowane jako bardziej narażone na marginalizację, a więc osób starszych, gospodarstw o słabszej sytuacji materialnej, rodzin wymagających wsparcia oraz mieszkańców o ograniczonej mobilności.

Drugim kluczowym obszarem potrzeb jest poprawa jakości codziennego życia poprzez rozwój usług społecznych i dostępności usług publicznych. W warunkach postępującego starzenia się mieszkańców oraz utrzymujących się problemów zdrowotnych i opiekuńczych szczególnego znaczenia nabiera łatwiejszy dostęp do usług opiekuńczych, profilaktycznych, zdrowotnych i informacyjnych. Potrzeba ta dotyczy nie tylko funkcjonowania instytucji, ale także lepszego docierania do mieszkańców z informacją o dostępnych formach wsparcia, eliminowania barier dostępności oraz tworzenia rozwiązań bardziej przyjaznych osobom starszym i osobom ze szczególnymi potrzebami.

Trzecim priorytetem jest poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz infrastruktury służącej integracji i bezpieczeństwu. Obecnie dla przestrzeni wspólnych należy wzmacniać funkcję miejsc spotkań, rekreacji i uczestnictwa społecznego w stopniu odpowiadającym potrzebom mieszkańców. Jednocześnie zidentyfikowano niski poziom bezpieczeństwa pieszych, szczególnie po zmroku, oraz potrzebę dalszych inwestycji w oświetlenie, ciągi piesze, parkingi i infrastrukturę komunikacyjną. Dlatego w hierarchii potrzeb rewitalizacyjnych bardzo wysoko należy umieścić działania poprawiające estetykę, funkcjonalność, dostępność i bezpieczeństwo przestrzeni wspólnych.

Czwartą potrzebą jest wzmacnianie lokalnej aktywności gospodarczej i poprawa warunków dla pracy oraz przedsiębiorczości. Dokumenty strategiczne gminy wskazują na niewielką

atrakcyjność lokalnego rynku pracy, ale równocześnie na możliwość wykorzystania lokalnych zasobów do tworzenia alternatywnych źródeł dochodu, rozwoju usług, funkcji turystycznych i przedsiębiorczości wiejskiej. W tym sensie rewitalizacja powinna nie tylko poprawiać przestrzeń i warunki społeczne, lecz także tworzyć klimat sprzyjający drobnym inicjatywom gospodarczym, aktywizacji zawodowej i wykorzystaniu lokalnych przewag, takich jak dziedzictwo, kultura, produkty lokalne i usługi czasu wolnego.

Piątym obszarem potrzeb są działania środowiskowe i infrastrukturalne, które poprawiają bezpieczeństwo, odporność i warunki zamieszkania. Chodzi tu zarówno o dalszy rozwój infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i transportowej, jak i o uwzględnianie zagrożeń związanych z osuwiskami, zjawiskami pogodowymi czy innymi sytuacjami kryzysowymi. W przypadku obszaru rewitalizacji potrzeby te powinny być rozumiane szerzej niż jako same inwestycje techniczne – jako element poprawy jakości życia, bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni i trwałości efektów rewitalizacji.

Wysoko w hierarchii potrzeb należy umieścić również lepsze wykorzystanie istniejących potencjałów instytucjonalnych i kulturowych. Obecność Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa, szkół, organizacji społecznych oraz lokalnego dziedzictwa kulturowego stanowi ważny zasób, ale jego wykorzystanie dla celów rewitalizacji wymaga lepszego skoordynowania. Potrzebne jest więc nie tyle tworzenie wszystkiego od podstaw, ile raczej sieciowanie istniejących instytucji, rozwijanie ich funkcji społecznych i włączanie ich w realizację wspólnych przedsięwzięć na rzecz mieszkańców.

Można zatem przyjąć, że hierarchia potrzeb rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji układa się następująco: w pierwszej kolejności potrzeby społeczne i integracyjne, w drugiej dostępność usług i wsparcia dla mieszkańców, w trzeciej poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, w czwartej aktywizacja gospodarcza i zawodowa, a w piątej działania środowiskowe i techniczne zwiększające odporność oraz standard życia. Taki układ wynika z ustawowej logiki rewitalizacji, ale także z lokalnej diagnozy, która pokazuje, że bez odbudowy relacji społecznych i poprawy codziennego funkcjonowania mieszkańców nawet dobrze przygotowane inwestycje nie przyniosą trwałego efektu rozwojowego.

Najważniejszym wnioskiem z tej hierarchii jest konieczność łączenia działań społecznych z inwestycyjnymi. Oznacza to, że projekty infrastrukturalne na obszarze rewitalizacji powinny być projektowane w taki sposób, aby równocześnie wzmacniały integrację mieszkańców, dostępność usług, aktywność lokalną i wykorzystanie istniejących potencjałów kulturowych i instytucjonalnych. Tylko taka komplementarna interwencja daje podstawę do trwałego wprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

3. POWIĄZANIA GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY SKOŁYSZYN

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skołyszyn do roku 2030 zachowuje spójność z najważniejszymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi obowiązującymi w gminie. Jego założenia wynikają z diagnozy delimitacyjnej oraz rozwijają kierunki interwencji wskazane w dokumentach odnoszących się do rozwoju społecznego, gospodarczego, przestrzennego i infrastrukturalnego gminy. Dzięki temu rewitalizacja nie jest traktowana jako działanie odrębne, lecz jako element szerszej polityki rozwoju lokalnego.

W niniejszym rozdziale, zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji przedstawiono opis sposobu realizacji przez gminny program rewitalizacji dokumentów strategicznych i planistycznych Gminy Skołyszyn.

Założenia GPR są zgodne z logiką przyjętą w Strategii Rozwoju Gminy Skołyszyn do 2030 roku, która opiera politykę rozwoju gminy na trzech wzajemnie przenikających się obszarach: gospodarka lokalna i rynek pracy, infrastruktura, przestrzeń i środowisko oraz usługi publiczne. Strategia wskazuje, że interwencje planowane w tych obszarach powinny być silnie zintegrowane i prowadzić do uzyskania efektu synergii. Taka sama logika została przyjęta w GPR, który łączy działania społeczne z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi, przestrzennymi i środowiskowymi na obszarze rewitalizacji.

Równocześnie GPR pozostaje spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skołyszyn na lata 2021-2027, która została opracowana na podstawie diagnozy społecznej, badań ankietowych, analizy SWOT oraz oceny realizacji poprzedniej strategii. Dokument ten formułuje założenia lokalnej polityki społecznej w postaci wizji, misji, celów i kierunków działań, a jego wdrażanie oceniono wysoko, wskazując na potrzebę kontynuacji zasadniczo wszystkich dotychczas realizowanych celów. GPR rozwija te założenia na obszarze rewitalizacji, koncentrując się na ograniczaniu zjawisk wykluczenia, wzmacnianiu integracji społecznej, poprawie jakości usług oraz odbudowie lokalnych więzi i aktywności mieszkańców.

Rysunek 1 - Schemat zgodności GPR Gminy Skołyszyn z lokalnymi dokumentami

Źródło: Opracowanie własne

3.1. POWIĄZANIA ZE STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY SKOŁYSZYN DO 2030 ROKU

Strategia Rozwoju Gminy Skołyszyn do 2030 roku jest podstawowym dokumentem wyznaczającym długofalową politykę rozwoju gminy. Jej misją jest trwały i zrównoważony rozwój w skali lokalnej, ponadlokalnej i międzynarodowej, wykorzystujący gminne zasoby i potencjały oraz pojawiające się szanse rozwojowe, przy zaangażowaniu samorządu oraz partnerów publicznych, pozarządowych i biznesowych. GPR bezpośrednio wpisuje się w tę logikę, ponieważ zakłada wykorzystanie lokalnych zasobów obszaru rewitalizacji oraz prowadzenie działań partnerskich i zintegrowanych.

Spójność GPR ze Strategią Rozwoju Gminy widoczna jest przede wszystkim w obszarze usług publicznych, w którym koncentrują się działania odnoszące się do jakości życia mieszkańców, integracji społecznej, dostępności usług i rozwoju kapitału społecznego. Jest ona także wyraźna w obszarze infrastruktura, przestrzeń i środowisko, gdzie strategia podkreśla znaczenie rozwoju infrastruktury technicznej i drogowej, poprawy jakości przestrzeni, uporządkowania polityki planistycznej oraz wzmacniania bezpieczeństwa i spójności funkcjonalno-przestrzennej gminy. GPR realizuje te kierunki w skali obszaru rewitalizacji, wskazując przedsięwzięcia ukierunkowane na poprawę przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa, dostępności oraz warunków codziennego życia mieszkańców.

Powiązanie występuje również w sferze gospodarczej. Strategia Rozwoju Gminy akcentuje potrzebę tworzenia warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, aktywizacji lokalnych społeczności i lepszego wykorzystania zasobów gminy. GPR nie zastępuje polityki gospodarczej gminy, ale może ją wspierać poprzez działania poprawiające funkcjonalność przestrzeni, dostępność usług, warunki dla aktywności lokalnej oraz wykorzystanie dziedzictwa i zasobów miejsca jako impulsu rozwojowego. Tym samym rewitalizacja staje się jednym z narzędzi realizacji celów rozwojowych gminy, zwłaszcza na obszarach wymagających szczególnej interwencji. Zgodność celów obydwu dokumentów przedstawia się następująco:

- Cel GPR 1: Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej jest zbieżny przede wszystkim z celem strategicznym 3 Strategii: „Zapewnienie dobrych warunków życia oraz dostępności wysokiej jakości usług publicznych, wspierających rozwój kapitału ludzkiego i społecznego”. Szczególna zgodność występuje z celem operacyjnym 3.4: Rozwój bazy i oferty kulturalno-artystycznej oraz wieloaspektowa aktywizacja mieszkańców, a także z celem operacyjnym 3.2: Wdrożenie kompleksowej i perspektywicznej polityki zdrowotnej i społecznej.

- Cel GPR 2: Poprawa jakości przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa i dostępności usług jest zbieżny z celem strategicznym 2 Strategii: „Odpowiedzialne kształtowanie przestrzeni wraz z rozwojem infrastruktury sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej oraz ochronie środowiska”. Bezpośrednia zgodność dotyczy zwłaszcza celu operacyjnego 2.3: Podniesienie wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy wraz z poprawą bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz celu operacyjnego 2.4: Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego oraz funkcjonalności i dostępności przestrzeni.

- Cel GPR 3: Rozwój usług społecznych i poprawa warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców jest zbieżny z celem strategicznym 3 Strategii, dotyczącym dobrych warunków życia i dostępności wysokiej jakości usług publicznych. Najsilniejsze powiązanie występuje

z celem operacyjnym 3.2: Wdrożenie kompleksowej i perspektywicznej polityki zdrowotnej i społecznej, a także z celem operacyjnym 3.1: Podniesienie jakości kształcenia i wychowania oraz celem operacyjnym 3.3: Rozwój bazy i oferty rekreacyjno-sportowej oraz aktywizacja fizyczna mieszkańców.

- Cel GPR 4: Lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i wzmacnianie funkcji rozwojowych obszaru rewitalizacji jest zbieżny z celem strategicznym 1 Strategii: „Stymulowanie rozwoju gospodarczego gminy, bazującego na wykorzystaniu zasobów lokalnych, tradycji i przedsiębiorczości mieszkańców”. Bezpośrednie powiązanie występuje z celem operacyjnym 1.2: Budowa i promocja oferty turystycznej, wykorzystującej zasoby i potencjały lokalne oraz mechanizmy współpracy terytorialnej.

Ważne jest również to, że Strategia Rozwoju Gminy została oceniona jako dokument spójny wewnątrznie, dobrze zintegrowany, uwzględniający wymiar przestrzenny i posiadający dobrze zaprojektowany system realizacji. GPR korzysta z tej samej logiki zarządzania strategicznego: łączy diagnozę z celami, przedsięwzięciami, finansowaniem i monitoringiem, a przez to stanowi dokument wykonawczy wobec strategicznych kierunków rozwoju gminy.

3.2. POWIĄZANIA ZE STRATEGIĄ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY SKOŁYSZYN NA LATA 2021-2027

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skołyszyn na lata 2021-2027 stanowi podstawowy dokument odnoszący się do wyzwań społecznych gminy. Obejmuje diagnozę sytuacji społecznej, identyfikację problemów, analizę SWOT oraz część programową opartą na wizji, misji, celach strategicznych, celach operacyjnych i kierunkach działań. GPR pozostaje z nią w bezpośredniej zgodności, ponieważ koncentruje się na tej części terytorium gminy, gdzie problemy społeczne współwystępują z innymi zjawiskami kryzysowymi i wymagają zintegrowanej odpowiedzi.

Spójność obu dokumentów jest szczególnie widoczna w odniesieniu do takich zagadnień, jak przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wsparcie rodzin i osób w trudnej sytuacji, ograniczanie skutków bezrobocia, przeciwdziałanie uzależnieniom, działania na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami oraz wzmacnianie aktywności społecznej mieszkańców. Strategia społeczna wskazuje, że w gminie konieczna jest kontynuacja zasadniczo wszystkich dotychczas realizowanych celów, a działania najwyżej ocenione dotyczyły wsparcia osób niepełnosprawnych i znajdujących się w trudnej sytuacji materialno-bytowej. GPR rozwija te kierunki poprzez koncentrację interwencji na obszarze rewitalizacji i powiązanie działań społecznych z poprawą warunków przestrzennych i funkcjonalnych.

Istotne jest również to, że Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych traktuje przedmiot zarządzania szerszej niż samą sferę społeczną, wskazując na cały organizm gminy oraz znaczenie samorządu, jego jednostek organizacyjnych i partnerów. To podejście jest zbieżne z logiką rewitalizacji, która wymaga współpracy międzyinstytucjonalnej, partnerstwa i łączenia różnych polityk publicznych. Dzięki temu GPR można uznać za narzędzie wdrażające część społecznych celów gminy w formule zintegrowanej, terytorialnie skoncentrowanej interwencji. Zgodność celów obydwu dokumentów przedstawia się następująco:

- Cel GPR nr 1: Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej jest zbieżny przede wszystkim z celem strategicznym 5 Strategii społecznej: „Podnoszenie efektywności wsparcia, doskonalenie kadr pomocy społecznej, wzmocnianie kapitału i dialogu społecznego” oraz celem strategicznym 1: „Poprawa jakości życia mieszkańców - przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności”.

- Cel GPR nr 2: Poprawa jakości przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa i dostępności usług jest zbieżny z celem strategicznym 4 Strategii społecznej: „Dbłość o zdrowie i tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu, poprawa bezpieczeństwa publicznego mieszkańców gminy”.

- Cel GPR nr 3: Rozwój usług społecznych i poprawa warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców jest bezpośrednio zbieżny z celem strategicznym 3 „Wspieranie i aktywizacja osób starszych oraz osób niepełnosprawnych”, celem strategicznym 2 Strategii społecznej: „Praca na rzecz rodziny, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie”, oraz celem strategicznym 4 „Dbłość o zdrowie i tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu, poprawa bezpieczeństwa publicznego mieszkańców gminy”.

- Cel GPR nr 4: Lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i wzmocnianie funkcji rozwojowych obszaru rewitalizacji jest zbieżny z celem strategicznym 5 Strategii społecznej: „Podnoszenie efektywności wsparcia, doskonalenie kadr pomocy społecznej, wzmocnianie kapitału i dialogu społecznego”. Cel GPR 4 jest również pośrednio zbieżny z celem strategicznym 2 i 3 Strategii społecznej, ponieważ lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów może wzmocniać ofertę dla rodzin, dzieci, młodzieży, seniorów i osób z niepełnosprawnościami. W GPR zasoby lokalne nie są rozumiane wyłącznie gospodarczo, lecz także społecznie i instytucjonalnie – jako baza do tworzenia miejsc aktywności, integracji, edukacji, kultury i wsparcia sąsiedzkiego.

3.3. POWIĄZANIA Z DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI GMINY

Gminny Program Rewitalizacji powinien być spójny z lokalną polityką przestrzenną gminy, ponieważ część przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie oddziaływać na sposób zagospodarowania przestrzeni, funkcjonowanie obiektów publicznych, układ komunikacyjny oraz jakość i dostępność przestrzeni wspólnych. W aktualnym systemie planowania przestrzennego szczególne znaczenie ma projekt Planu Ogólnego Gminy Skotyszyn, sporządzany dla całego obszaru gminy na podstawie Uchwały Nr VII/75/24 Rady Gminy Skotyszyn z dnia 26 sierpnia 2024 r. Plan ogólny, po jego uchwaleniu, będzie aktem prawa miejscowego, uwzględnianym przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz stanowiącym podstawę wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Relacja GPR z projektem planu ogólnego ma zatem charakter bezpośredni i operacyjny. GPR określa problemy, cele i przedsięwzięcia rewitalizacyjne skoncentrowane na obszarze rewitalizacji, natomiast plan ogólny wyznacza ramy przestrzenne dla przyszłego zagospodarowania gminy, w tym strefy planistyczne, obszary uzupełnienia zabudowy oraz podstawowe ustalenia warunkujące możliwość realizacji określonych funkcji. Z tego względu przedsięwzięcia rewitalizacyjne planowane w Skotyszynie i Harkłowej powinny być analizowane pod kątem zgodności z ustaleniami projektu planu ogólnego, zwłaszcza w

zakresie lokalizacji funkcji społecznych, usługowych, rekreacyjnych, komunikacyjnych i infrastrukturalnych.

Projekt planu ogólnego uwzględnia uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, w tym m.in. formy ochrony przyrody, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi, zabytki, obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji, a także obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji. Oznacza to, że proces rewitalizacji został ujęty w katalogu istotnych uwarunkowań przestrzennych, które powinny być brane pod uwagę przy kształtowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Powiązanie GPR z projektem planu ogólnego powinno polegać przede wszystkim na zapewnieniu zgodności przedsięwzięć rewitalizacyjnych z projektowanymi strefami planistycznymi oraz zasadami zagospodarowania terenów. Dotyczy to w szczególności działań związanych z poprawą jakości przestrzeni publicznych, rozwojem infrastruktury społecznej, modernizacją obiektów publicznych, poprawą bezpieczeństwa pieszych, uporządkowaniem terenów wspólnych oraz tworzeniem miejsc integracji mieszkańców. W przypadku przedsięwzięć wymagających lokalizacji nowych funkcji lub zmiany sposobu zagospodarowania terenu, projekt planu ogólnego powinien stanowić podstawowy punkt odniesienia dla oceny ich wykonalności przestrzennej.

Ważnym elementem systemu planistycznego gminy pozostają również obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. MPZP mają bezpośrednie znaczenie dla realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ponieważ określają przeznaczenie terenów, parametry zabudowy, zasady obsługi komunikacyjnej, wymagania dotyczące infrastruktury technicznej oraz ograniczenia w zagospodarowaniu. Oznacza to, że przedsięwzięcia przewidziane w GPR, zwłaszcza dotyczące przestrzeni publicznych, obiektów usług społecznych, terenów rekreacyjnych, infrastruktury drogowej i pieszej, powinny być każdorazowo weryfikowane pod kątem zgodności z obowiązującymi planami miejscowymi.

Projekt planu ogólnego porządkuje relację pomiędzy polityką przestrzenną gminy a planami miejscowymi, ponieważ jego ustalenia będą uwzględniane przy sporządzaniu nowych MPZP oraz zmianach planów już obowiązujących. W uzasadnieniu do projektu planu ogólnego wskazano, że przy wyznaczaniu stref planistycznych w pierwszej kolejności analizowano obszary objęte obowiązującymi miejscowymi planami, w tym tereny przeznaczone pod funkcje mieszkaniowe, usługowe i inne formy zagospodarowania. Z punktu widzenia rewitalizacji oznacza to, że GPR powinien być traktowany jako dokument wskazujący potrzeby społeczne i funkcjonalne, natomiast MPZP jako narzędzie umożliwiające ich przestrzenne wdrożenie, szczególnie na obszarze Skołyżyna i Harkłowej.

W dalszej realizacji GPR konieczne będzie każdorazowe weryfikowanie zgodności planowanych przedsięwzięć z ustaleniami obowiązującego planu ogólnego, a także z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Jeżeli realizacja kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie wymagała doprecyzowania lub zmiany ustaleń planistycznych, GPR może stanowić podstawę merytoryczną do podejmowania działań planistycznych służących lepszemu dostosowaniu przestrzeni Skołyżyna i Harkłowej do potrzeb mieszkańców.

3.4. POWIĄZANIA ZE STRATEGIĄ ROZWOJU PONADLOKALNEGO „DORZECZE WISŁOKI” NA LATA 2022-2030

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skołyszyn do roku 2030 pozostaje spójny ze Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030, która została opublikowana również w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Skołyszyn. Dokument ten wyznacza ponadlokalne ramy współpracy samorządów obszaru „Dorzecza Wisłoki”, a Gmina Skołyszyn uczestniczy w tym układzie współpracy także w ramach procedur aktualizacji strategii.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” przyjmuje wizję zrównoważonej transformacji w kierunku zielonego ładu. W materiałach towarzyszących jej opracowaniu oraz komunikatach Związku Gmin Dorzecza Wisłoki akcentowane są w szczególności takie kierunki działań, jak adaptacja do zmian klimatu, rozwój odnawialnych źródeł energii, gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami oraz rozwój infrastruktury turystycznej. Są to obszary istotne także z punktu widzenia GPR, zwłaszcza w części dotyczącej poprawy jakości środowiska, odporności infrastruktury, uporządkowania przestrzeni publicznych, wykorzystania lokalnych zasobów krajobrazowych i kulturowych oraz wzmacniania jakości życia mieszkańców. Opisując zgodność GPR ze Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030 należy wskazać, że:

- Cel GPR 1: Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej jest zbieżny przede wszystkim z Celem 1 Strategii ponadlokalnej: „Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości”, zwłaszcza z kierunkiem dotyczącym włączenia i integracji społecznej.
- Cel GPR 2: Poprawa jakości przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa i dostępności usług jest bezpośrednio zbieżny z Celem 4 Strategii ponadlokalnej: „Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju”, szczególnie z kierunkiem dotyczącym poprawy jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych.
- Cel GPR 3: Rozwój usług społecznych i poprawa warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców jest zbieżny z Celem 1 Strategii ponadlokalnej, który obejmuje poprawę jakości i dostępności infrastruktury społecznej, rozwój usług społecznych oraz zwiększenie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych.
- Cel GPR 4: Lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i wzmacnianie funkcji rozwojowych obszaru rewitalizacji jest zbieżny z Celem 2 Strategii ponadlokalnej: „Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki”.

Powiązanie GPR z tą strategią ma więc charakter zarówno programowy, jak i funkcjonalny. Program rewitalizacji rozwija na poziomie lokalnym te kierunki interwencji, które w strategii ponadlokalnej zostały ujęte szerzej, w skali całego obszaru „Dorzecza Wisłoki”. Dotyczy to przede wszystkim działań związanych z poprawą jakości przestrzeni i infrastruktury, wzmacnianiem bezpieczeństwa i odporności na zagrożenia środowiskowe, rozwojem funkcji rekreacyjnych i turystycznych oraz lepszym wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych. Dzięki temu GPR wpisuje się w szerszy model rozwoju ponadlokalnego, oparty na współpracy samorządów i realizacji wspólnych wyzwań rozwojowych.

3.5. POWIĄZANIA ZE STRATEGIĄ ZIT MOF JASŁO

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 pozostaje również spójny ze Strategią ZIT MOF Jasło, przygotowywaną dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło. Z oficjalnych materiałów wynika, że dokument ten był konsultowany w 2025 roku oraz uzyskał pozytywną opinię Zarządu Województwa Podkarpackiego, a zgodnie z jego zapisami ma zostać przedłożony partnerom do przyjęcia przez rady gmin i miast.

Powiązanie GPR ze Strategią ZIT MOF Jasło jest szczególnie istotne, ponieważ dokument ZIT opiera się na rozpoznaniu silnych powiązań funkcjonalnych pomiędzy gminami MOF a miastem rdzeniowym. W strategii wskazano, że do miasta Jasła dojeżdża do pracy z gminy Skotyszyn 1184 osób, co potwierdza silne relacje funkcjonalne w zakresie rynku pracy, usług i codziennych przemieszczeń. Strategia ZIT formułuje dwa główne cele: wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych oraz zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego. W ramach tych celów przewidziano m.in. rozwój usług w dziedzinie kultury i tożsamości lokalnej, rozwój turystyki, rozwój usług społecznych, poprawę jakości przestrzeni publicznych, zintegrowaną mobilność, ochronę środowiska i rozwój nowoczesnej infrastruktury technicznej. Są to kierunki wprost zbieżne z zakresem interwencji planowanej w GPR. Opisując zgodność GPR ze Strategią ZIT MOF Jasło, należy wskazać, że:

- Cel GPR 1: Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej jest zbieżny przede wszystkim z Celem ZIT 1: „Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych”, szczególnie z kierunkiem 1.1. Rozwój usług w dziedzinie kultury wraz ze wzmacnianiem poczucia tożsamości w MOF Jasło oraz kierunkiem 1.3. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające potrzebom mieszkańców MOF Jasło.
- Cel GPR 2: Poprawa jakości przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa i dostępności usług jest bezpośrednio zbieżny z Celem ZIT 2: „Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego”, zwłaszcza z kierunkiem 2.1. Zapewnienie ogólnodostępnych funkcjonalnych przestrzeni publicznych i racjonalne gospodarowanie przestrzenne.
- Cel GPR 3: Rozwój usług społecznych i poprawa warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców jest zbieżny z Celem ZIT 1: „Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych”, szczególnie z kierunkiem 1.3 Strategii ZIT: Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające potrzebom mieszkańców MOF Jasło.
- Cel GPR 4: Lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i wzmacnianie funkcji rozwojowych obszaru rewitalizacji jest zbieżny z Celem ZIT 1, szczególnie z kierunkiem 1.1. Rozwój usług w dziedzinie kultury wraz ze wzmacnianiem poczucia tożsamości w MOF Jasło oraz 1.2. Rozwój turystyki na terenie MOF Jasło oparty o zasoby przyrodnicze i kulturowe.

Należy zaznaczyć, że GPR identyfikuje również wyzwania demograficzne wskazane w Strategii ZIT. Dokument ZIT podkreśla zmniejszanie się liczby ludności, ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji oraz potrzebę poprawy jakości życia mieszkańców całego MOF. GPR reaguje na te same zjawiska poprzez rozwój usług społecznych, profilaktycznych, opiekuńczych i aktywizacyjnych na obszarze rewitalizacji.

Dodatkowo Strategia ZIT MOF Jasło przewiduje konkretne projekty zintegrowane, w których Gmina Skołyszyn została wskazana jako partner. W szczególności należy tutaj wskazać projekt „Kulturalny MOF”, w ramach którego planowana jest budowa Centrum Kultury w Skołyszynie wraz z zakupem wyposażenia oraz zagospodarowaniem terenu wokół budynku oraz zakupem działki. Jest to projekt o dużym potencjale rewitalizacyjnym, który stworzy dodatkowe warunki do wspierania kultury i sztuki oraz organizacji wydarzeń i spotkań. W zakresie poprawy jakości przestrzeni, Strategia ZIT MOF Jasło przewiduje realizację projektu „Przyjazny MOF” w którym zaplanowano uatrakcyjnienie terenów rekreacyjnych w m. Skołyszyn poprzez ich odnowę i doposażenie w dodatkowe elementy małej infrastruktury. W części komplementarnej dokument wskazuje również działania dotyczące zintegrowanej komunikacji, systemów e-usług, parkingów park&ride, zintegrowanego biletu mieszkańca, ścieżek i szlaków rowerowych oraz bezpiecznych przejść dla pieszych, z udziałem Gminy Skołyszyn.

Oznacza to, że GPR może być traktowany jako dokument wzmacniający lokalny wymiar interwencji planowanych w ramach MOF Jasło, zwłaszcza w obszarze mobilności, dostępności usług, kultury i jakości przestrzeni publicznych.

4. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

W wyniku przeprowadzenia procesu rewitalizacji obszar rewitalizacji w Gminie Skołyszyn stanie się przestrzenią bardziej spójną społecznie, funkcjonalną, bezpieczną i przyjazną mieszkańcom. Będzie to obszar, w którym ograniczone zostaną najważniejsze zjawiska kryzysowe, w szczególności te związane z osłabieniem więzi społecznych, marginalizacją części mieszkańców, niską aktywnością społeczną oraz niedostateczną jakością i dostępnością przestrzeni publicznych. Rewitalizacja doprowadzi do wzmocnienia lokalnych funkcji społecznych, poprawy jakości codziennego życia mieszkańców oraz lepszego wykorzystania istniejących zasobów i potencjałów obu podobszarów rewitalizacji.

Rysunek 2 - Wizja Obszaru Rewitalizacji

Do 2030 roku obszar rewitalizacji Gminy Skołyszyn będzie przyjazną, bezpieczną i aktywną społecznie przestrzenią, w której odnowione i dostępne miejsca publiczne, silniejsze więzi społeczne oraz lepiej wykorzystane lokalne zasoby Skołyszyna i Harkłowej będą sprzyjać wysokiej jakości życia mieszkańców i trwałemu rozwojowi lokalnemu.

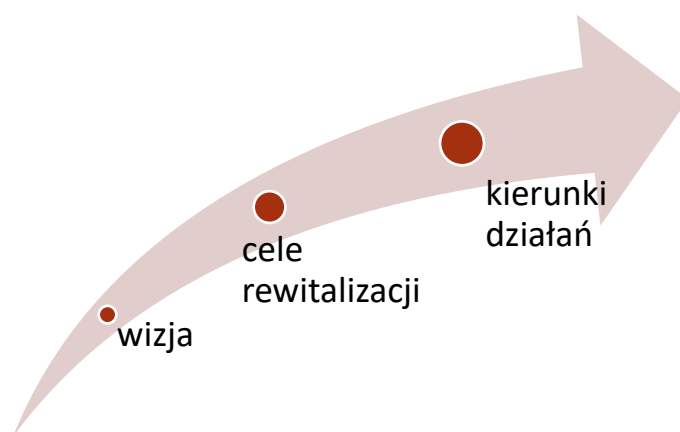
Po zakończeniu procesu rewitalizacji podobszar Skołyszyn będzie pełnił rolę czytelnego i atrakcyjnego centrum społeczno-usługowego gminy, skupiającego funkcje administracyjne, kulturalne, integracyjne i rekreacyjne. Przestrzeń miejscowości stanie się bardziej uporządkowana, estetyczna i dostępna, a jej kluczowe miejsca będą lepiej dostosowane do potrzeb mieszkańców w różnym wieku, w tym dzieci, młodzieży, rodzin, seniorów oraz osób ze szczególnymi potrzebami. Rozwinięte zostaną funkcje integracyjne i społeczne centrum miejscowości, a poprawa jakości przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa pieszych i dostępności usług przyczyni się do wzrostu aktywności mieszkańców oraz budowania silniejszej lokalnej tożsamości.

Podobszar Harkłowa po przeprowadzeniu rewitalizacji będzie miejscowością o wyraźniej wzmocnionych funkcjach społecznych, lepiej wykorzystującą swoje zasoby historyczne, kulturowe i przestrzenne. Poprawie ulegnie jakość przestrzeni wspólnych i infrastruktury służącej codziennemu życiu mieszkańców, a działania rewitalizacyjne przyczynią się do ograniczenia zjawiska izolacji społecznej, zwłaszcza wśród osób starszych. Wzmocniona zostanie rola lokalnych instytucji i miejsc aktywności społecznej, a dziedzictwo Harkłowej stanie się ważnym elementem budowania lokalnej tożsamości oraz podstawą działań edukacyjnych, integracyjnych i promocyjnych.

Obszar rewitalizacji jako całość będzie miejscem, w którym działania społeczne zostaną trwale powiązane z poprawą jakości przestrzeni i infrastruktury. Mieszkańcy zyskają lepszy dostęp do usług społecznych, oferty spędzania czasu wolnego, działań integracyjnych i aktywizujących, a także do bezpiecznych i estetycznych przestrzeni publicznych. Wzmocniona zostanie aktywność lokalna, rozwinięta współpraca pomiędzy samorządem, instytucjami i mieszkańcami, a istniejące zasoby instytucjonalne, kulturowe i społeczne będą lepiej wykorzystywane w codziennym funkcjonowaniu wspólnoty lokalnej.

Wizją obszaru rewitalizacji w Gminie Skołyszyn jest więc przestrzeń odnowiona nie tylko w wymiarze materialnym, lecz przede wszystkim społecznym. Będzie to obszar, na którym poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni będzie służyła wzmocnieniu relacji społecznych, budowaniu aktywności obywatelskiej oraz rozwijaniu lokalnych funkcji i potencjałów. Rewitalizacja ma doprowadzić do tego, aby zarówno Skołyszyn, jak i Harkłowa były miejscowościami bardziej przyjaznymi do życia, lepiej odpowiadającymi na potrzeby mieszkańców i pełniącymi ważną rolę w rozwoju całej Gminy Skołyszyn.

Rysunek 3 - Schemat struktury GPR

Źródło: Opracowanie własne

5. CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cele rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 zostały określone na podstawie szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji, w tym rozpoznania problemów społecznych, przestrzennych, technicznych, środowiskowych i gospodarczych występujących na podobszarach Skotyszyn i Harkłowa. Ich sformułowanie uwzględnia także hierarchię potrzeb rewitalizacyjnych oraz założenia najważniejszych dokumentów strategicznych gminy. Przyjęto, że cele rewitalizacji powinny odpowiadać przede wszystkim na zdiagnozowane zjawiska kryzysowe w sferze społecznej, a jednocześnie integrować działania społeczne z poprawą jakości przestrzeni, dostępności usług, rozwojem lokalnej aktywności oraz lepszym wykorzystaniem zasobów obszaru rewitalizacji.

Rysunek 4 - Schemat struktury wdrożeniowej GPR

Źródło: Opracowanie własne

Układ celów rewitalizacji odzwierciedla logikę procesu rewitalizacji jako zintegrowanej interwencji publicznej. Oznacza to, że działania planowane na obszarze rewitalizacji nie mogą ograniczać się wyłącznie do poprawy stanu infrastruktury lub estetyki przestrzeni, lecz powinny prowadzić do trwałego ograniczania problemów społecznych, odbudowy więzi lokalnych, zwiększania aktywności mieszkańców oraz poprawy jakości codziennego życia. Z tego względu cele rewitalizacji odnoszą się zarówno do sfery społecznej, jak i do warunków przestrzennych, funkcjonalnych, technicznych i gospodarczych, które wpływają na funkcjonowanie wspólnot lokalnych.

5.1. CEL 1. WZMOCNIENIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO, INTEGRACJI MIESZKAŃCÓW I AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Pierwszym i najważniejszym celem rewitalizacji jest wzmocnienie kapitału społecznego obszaru rewitalizacji, rozumianego jako zdolność mieszkańców do współdziałania, uczestnictwa w życiu wspólnoty lokalnej oraz współodpowiedzialności za rozwój miejsca zamieszkania. Cel ten wynika bezpośrednio z diagnozy, która wskazuje na niski poziom zaufania społecznego, ograniczone poczucie wpływu części mieszkańców na sprawy publiczne, zanik więzi społecznych oraz niedostatecznie rozwiniętą ofertę działań integracyjnych i aktywizujących, szczególnie dla dorosłych, młodych dorosłych i seniorów. Zjawiska te zostały rozpoznane jako jedne z kluczowych barier rozwojowych, wpływających zarówno na jakość życia mieszkańców, jak i na możliwości prowadzenia skutecznej polityki lokalnej.

Realizacja tego celu powinna prowadzić do odbudowy i wzmacniania relacji społecznych na obszarze rewitalizacji, zwiększenia aktywności obywatelskiej mieszkańców, poprawy poziomu uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym oraz rozwoju współpracy pomiędzy mieszkańcami, instytucjami i organizacjami lokalnymi. Szczególne znaczenie ma tu tworzenie warunków do integracji międzypokoleniowej, rozwijanie działań skierowanych do dzieci, młodzieży, rodzin i seniorów, wspieranie inicjatyw oddolnych oraz budowanie oferty społecznej odpowiadającej na realne potrzeby mieszkańców obu podobszarów rewitalizacji. Cel ten pozostaje potrzebami dotyczącymi wzmacniania kapitału ludzkiego i społecznego, wspierania osób zagrożonych wykluczeniem oraz ograniczania negatywnych skutków takich zjawisk jak bezrobocie, uzależnienia, izolacja społeczna czy wyuczona bezradność.

Tabela 4 - Cel rewitalizacji 1 i kierunki działań

<i>Cel rewitalizacji</i>	<i>Kierunki działań</i>	<i>Oczekiwany efekt</i>
<i>Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej</i>	<i>rozwój oferty integracyjnej, animacyjnej i aktywizacyjnej dla mieszkańców; wspieranie aktywności dzieci, młodzieży i seniorów; rozwój partycypacji społecznej i współpracy mieszkańców z samorządem; wspieranie działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</i>	<i>odbudowa więzi społecznych, wzrost aktywności mieszkańców, większe zaangażowanie w życie lokalne, ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej</i>

Źródło: Opracowanie własne

Kierunki działań w ramach celu 1 obejmują przede wszystkim rozwój lokalnej oferty integracyjnej, animacyjnej i aktywizacyjnej, wzmacnianie działalności instytucji kultury i innych miejsc życia wspólnotowego, wspieranie inicjatyw mieszkańców oraz rozwijanie działań sprzyjających partycypacji społecznej. Istotne będzie także tworzenie i rozwijanie działań skierowanych do grup szczególnie narażonych na marginalizację, w tym osób starszych, rodzin wymagających wsparcia oraz mieszkańców o ograniczonej mobilności społecznej lub przestrzennej. Ważnym kierunkiem działań będzie również wzmacnianie przepływu informacji oraz zapraszanie mieszkańców do współuczestnictwa w planowaniu i realizacji działań lokalnych, co jest warunkiem wzmacniania relacji i zaufania społecznego.

5.2. CEL 2. POPRAWA JAKOŚCI PRZESTRZENI PUBLICZNYCH, BEZPIECZEŃSTWA I DOSTĘPNOŚCI USŁUG

Drugim celem rewitalizacji jest poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz zwiększenie dostępności i bezpieczeństwa infrastruktury służącej codziennemu życiu mieszkańców. Potrzeba ta wynika z diagnozy obszaru rewitalizacji, która wskazuje na deficyt atrakcyjnych, funkcjonalnych i dostępnych przestrzeni wspólnych, niewystarczający poziom bezpieczeństwa pieszych, różnicowaną jakość infrastruktury technicznej oraz potrzebę lepszego dostosowania przestrzeni i usług do potrzeb różnych grup mieszkańców. Problem ten jest szczególnie istotny w Skotyszynie, który powinien pełnić rolę wyraźnego centrum społeczno-usługowego gminy, oraz w Harkłowej, gdzie rozproszony układ zabudowy i niższy

standard części infrastruktury wzmacniają poczucie peryferyjności i utrudniają korzystanie z przestrzeni.

Osiągnięcie tego celu powinno prowadzić do poprawy estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, lepszego powiązania obiektów użyteczności publicznej z otoczeniem, zwiększenia dostępności infrastruktury dla osób starszych, dzieci i osób ze szczególnymi potrzebami oraz tworzenia miejsc sprzyjających codziennej aktywności, spotkaniom i uczestnictwu społecznemu. Cel ten wpisuje się także w potrzebę rozwoju nowoczesnej, dostępnej bazy społecznej i kulturalnej.

Cel zostanie zrealizowany poprzez przedsięwzięcia rewitalizacyjne ukierunkowane na poprawę funkcjonalności, dostępności i społecznego wykorzystania przestrzeni publicznych w Skotyszynie i Harkłowej. Realizacja GPR będzie polegała nie tylko na porządkowaniu i modernizacji miejsc wspólnych, ale również na nadaniu im wyraźnych funkcji społecznych, integracyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych i usługowych. Dzięki temu przestrzenie publiczne nie będą traktowane wyłącznie jako element infrastruktury, lecz jako miejsca codziennego kontaktu mieszkańców, aktywności lokalnej i budowania więzi społecznych.

Tabela 5 - Cel rewitalizacji 2 i kierunki działań

Cel rewitalizacji	Kierunki działań	Oczekiwany efekt
Poprawa jakości przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa i dostępności usług	odnowa i uporządkowanie przestrzeni publicznych; rozwój i modernizacja miejsc integracji społecznej; poprawa bezpieczeństwa pieszych i użytkowników dróg; zwiększanie dostępności obiektów i usług dla osób ze szczególnymi potrzebami; rozwój infrastruktury pieszej, rowerowej i towarzyszącej; poprawa standardu technicznego i funkcjonalnego obiektów publicznych	bardziej estetyczna, funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń, lepsza dostępność usług publicznych, większy komfort codziennego życia mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Kierunki działań w ramach celu 2 obejmują modernizację i doposażenie przestrzeni wspólnych, odnowę i uporządkowanie miejsc publicznych, poprawę oświetlenia, bezpieczeństwa komunikacyjnego oraz dostępności pieszej i rowerowej, a także poprawę standardu budynków i obiektów pełniących funkcje społeczne, kulturalne i integracyjne. Ważne będzie również wzmacnianie funkcji centrum Skotyszyna jako miejsca integracji, usług i spotkań mieszkańców, a także tworzenie lub modernizacja lokalnych punktów aktywności społecznej w Harkłowej. Działania te powinny być prowadzone z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania, efektywności energetycznej oraz powiązania przestrzeni z funkcjami społecznymi.

5.3. CEL 3. ROZWÓJ USŁUG SPOŁECZNYCH I POPRAWA WARUNKÓW CODZIENNEGO FUNKCJONOWANIA MIESZKAŃCÓW

Trzecim celem rewitalizacji jest rozwój usług społecznych oraz poprawa warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców obszaru rewitalizacji, w szczególności osób starszych, rodzin wymagających wsparcia, dzieci i młodzieży oraz osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji życiowej. Cel ten wynika z rozpoznanych problemów demograficznych i społecznych, w tym starzenia się ludności, ryzyka marginalizacji seniorów, występowania problemów zdrowotnych i uzależnień, a także z potrzeby zwiększenia dostępności działań wspierających zdrowy styl życia, profilaktykę, aktywność i samodzielność mieszkańców. Należy zaznaczyć, że wśród głównych czynników ryzyka zdrowotnego mieszkańców występują m.in. brak aktywności fizycznej, stres, nieprawidłowa dieta, otyłość, palenie tytoniu i inne uzależnienia, co dodatkowo uzasadnia potrzebę prowadzenia działań społecznych i profilaktycznych na obszarze rewitalizacji.

Tabela 6 - Cel rewitalizacji 3 i kierunki działań

Cel rewitalizacji	Kierunki działań	Oczekiwany efekt
Rozwój usług społecznych i poprawa warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców	rozwój usług społecznych, opiekuńczych i aktywizacyjnych; rozwój działań profilaktycznych i prozdrowotnych; wspieranie samodzielności seniorów i osób wymagających wsparcia; rozwój oferty edukacyjnej, wychowawczej i opiekuńczej; poprawa dostępu do informacji o formach wsparcia; wzmacnianie współpracy instytucji lokalnych na rzecz mieszkańców	lepsze dopasowanie usług do potrzeb mieszkańców, poprawa jakości życia, wzrost dostępności wsparcia społecznego i zdrowotnego, większa samodzielność i aktywność mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Realizacja tego celu powinna prowadzić do lepszego dostosowania oferty wsparcia do potrzeb mieszkańców, większej dostępności usług społecznych i zdrowotnych, rozwoju działań profilaktycznych, edukacyjnych i aktywizujących, a także do wzmacniania samodzielności i jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem. Z punktu widzenia GPR istotne jest, aby rozwój usług społecznych nie był rozumiany wyłącznie jako rozwój instytucjonalny, lecz także jako tworzenie lokalnych warunków do aktywności, spotkań, rekreacji, edukacji i wsparcia sąsiedzkiego. W tym sensie cel ten łączy w sobie wymiar społeczny, zdrowotny, edukacyjny i organizacyjny.

Kierunki działań w ramach celu 3 obejmują rozwój oferty dla seniorów, dzieci i młodzieży, działania na rzecz rodzin i osób wymagających wsparcia, rozwijanie aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia, tworzenie warunków do prowadzenia działań profilaktycznych, edukacyjnych i opiekuńczych oraz wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi, organizacjami społecznymi i lokalnymi liderami. Ważnym kierunkiem działań będzie również lepsze wykorzystanie istniejących zasobów instytucjonalnych gminy, takich

jak GOKiCz, szkoły czy podmioty świadczące usługi społeczne i zdrowotne, tak aby obszar rewitalizacji korzystał z nich w sposób bardziej zintegrowany i dopasowany do lokalnych potrzeb. Potwierdzeniem takiego potencjału są dane, wskazujące na aktywną działalność instytucji kultury, z których mogą korzystać mieszkańcy obszaru rewitalizacji.

5.4. CEL 4. LEPSZE WYKORZYSTANIE LOKALNYCH ZASOBÓW I WZMACNIANIE FUNKCJI ROZWOJOWYCH OBSZARU REWITALIZACJI

Czwartym celem rewitalizacji jest lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i potencjałów rozwojowych obszaru rewitalizacji, w tym jego dziedzictwa kulturowego, instytucji lokalnych, walorów przestrzennych oraz możliwości rozwoju aktywności gospodarczej i społecznej. Cel ten wynika z przekonania, że rewitalizacja nie może ograniczać się do niwelowania deficytów, lecz powinna również uruchamiać i wzmacniać te elementy, które stanowią o tożsamości i potencjale miejsca. W przypadku Skołyszyna dotyczy to zwłaszcza funkcji centralnych miejscowości, obecności instytucji publicznych, kultury i usług, natomiast w przypadku Harkłowej szczególne znaczenie ma dziedzictwo historyczne i kulturowe oraz możliwość budowania lokalnej aktywności wokół zasobów tożsamościowych.

Cel ten akcentuje również potrzebę budowy i promocji oferty turystycznej wykorzystującej zasoby i potencjały lokalne, rozwoju infrastruktury rekreacyjno-sportowej oraz wieloaspektowej aktywizacji mieszkańców. Wpisuje się również w potrzebę tworzenia warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, ożywiania lokalnych funkcji społeczno-gospodarczych oraz wzmacniania roli dziedzictwa i kultury jako zasobów rozwojowych. Z perspektywy rewitalizacji oznacza to konieczność wspierania takich działań, które jednocześnie wzmacniają więzi społeczne, poprawiają jakość przestrzeni i pobudzają lokalną aktywność ekonomiczną lub organizacyjną.

Tabela 7 - Cel rewitalizacji 4 i kierunki działań

<i>Cel rewitalizacji</i>	<i>Kierunki działań</i>	<i>Oczekiwany efekt</i>
Lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i wzmacnianie funkcji rozwojowych obszaru rewitalizacji	wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i historycznego w działaniach społecznych, edukacyjnych i promocyjnych; rozwój funkcji rekreacyjnych i czasu wolnego; wspieranie lokalnej przedsiębiorczości i drobnych usług; rozwój oferty społeczno-kulturalnej opartej na zasobach miejsca; wzmacnianie funkcji centrum lokalnego i miejsc wspólnotowych; budowanie partnerstw wokół zasobów; wzmocnienie oferty turystycznej	lepsze wykorzystanie potencjałów Skołyszyna i Harkłowej, wzrost atrakcyjności obszaru rewitalizacji, wzmocnienie tożsamości lokalnej oraz funkcji społecznych i rozwojowych obszaru

Źródło: Opracowanie własne

Kierunki działań w ramach celu 4 obejmują wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego w działaniach społecznych, edukacyjnych i promocyjnych, wzmacnianie funkcji rekreacyjnych i czasu wolnego, rozwój lokalnych inicjatyw opartych na

zasobach miejsca, a także wspieranie drobnej przedsiębiorczości, usług lokalnych i przedsięwzięć zwiększających atrakcyjność obszaru rewitalizacji. Ważne będzie również lepsze powiązanie istniejących instytucji, obiektów i przestrzeni w spójną ofertę społeczną i funkcjonalną, z której będą mogli korzystać zarówno mieszkańcy, jak i osoby odwiedzające gminę. W dłuższej perspektywie działania te mogą przyczynić się do wzmocnienia funkcji rozwojowych obu podobszarów rewitalizacji oraz zwiększenia ich znaczenia w strukturze całej gminy.

6. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 proponuje się przede wszystkim realizację pakietu przedsięwzięć nieinwestycyjnych, których celem będzie przede wszystkim wzmocnienie kapitału społecznego, przeciwdziałanie wykluczeniu, rozwijanie aktywności mieszkańców, poprawa dostępności działań społecznych i profilaktycznych oraz lepsze wykorzystanie istniejących zasobów lokalnych. Przedsięwzięcia te opierają się na współpracy samorządu z jednostkami organizacyjnymi gminy, instytucjami kultury, szkołami, podmiotami ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi, OSP, KGW i grupami nieformalnymi. Ich realizacja ma służyć trwałemu ożywieniu społecznemu podobszarów rewitalizacji Skotyszyn i Harkłowa, bez konieczności prowadzenia działań inwestycyjnych. W przedstawionych poniżej fiskach projektowych wskazano listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Fiszka nr 1

Nazwa przedsięwzięcia	Wsparcie aktywności i integracji mieszkańców
Powiązanie celami GPR	z CR 1. Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej; CR 2. Poprawa jakości przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa i dostępności usług
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny - Tak; gospodarczy - Nie; środowiskowy - Nie; techniczny - Nie; przestrzenno-funkcjonalny - Tak
Podmiot realizujący	Gmina Skotyszyn
Partnerzy	OSP Skotyszyn, OSP Harkłowa, KGW,
Miejsce realizacji	podobszar rewitalizacji Skotyszyn i podobszar rewitalizacji Harkłowa
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w szczególności osoby dorosłe, seniorzy, rodziny, osoby zagrożone wykluczeniem, lokalni liderzy

Zakres realizowanych zadań	Przedsięwzięcie zakłada prowadzenie działań animacyjnych i integracyjnych w istniejących obiektach i przestrzeniach lokalnych, w tym: • spotkania sąsiedzkie i międzypokoleniowe, • warsztaty integracyjne i obywatelskie, • lokalne debaty i fora mieszkańców, • działania aktywizujące mieszkańców do współdecydowania o sprawach lokalnych, • mikrowydarzenia społeczne i kulturalne, • animację samopomocy sąsiedzkiej, • działania budujące współpracę pomiędzy instytucjami i mieszkańcami • szkolenia dla członków OSP.
Działania wspierające dostępność	1. Dostępność informacyjno-komunikacyjna: proste komunikaty, informacje w różnych kanałach, telefoniczne i bezpośrednie zaproszenia dla mieszkańców. 2. Dostępność społeczna: bezpłatny udział, elastyczne godziny spotkań, działania blisko miejsca zamieszkania. 3. Dostępność dla osób starszych i o ograniczonej mobilności: wsparcie wolontariuszy, pomoc w dotarciu, małe grupy i lokalne punkty realizacji.
Okres realizacji	2026-2030
Wartość	200 000,00 zł
Źródła finansowania	• wkład własny gminy • krajowe środki publiczne • środki europejskie, w tym środki społeczne
Efekty realizacji projektu	• wzrost integracji mieszkańców • większy udział mieszkańców w życiu lokalnym • rozwój współpracy między instytucjami i społecznością • ograniczenie izolacji społecznej
Projekty komplementarne	2. Program aktywizacji i wsparcia seniorów; 3. Program aktywizacji dla dzieci i młodzieży

Wskaźniki monitoringowe - fiszka 1

Wskaźnik	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba zrealizowanych spotkań, warsztatów i wydarzeń integracyjnych	szt./rok	produktu	sprawozdania realizatora
Liczba uczestników działań	osoby	produktu	listy obecności, ewidencja uczestników

Wskaźnik	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba mieszkańców zaangażowanych w inicjatywy lokalne	osoby	rezultatu	sprawozdania, ankiety ewaluacyjne

Dobór przedsięwzięcia wynika z rozpoznanego niskiego poziomu zaufania społecznego, słabszego poczucia wpływu mieszkańców na sprawy publiczne oraz potrzeby rozwijania lokalnej aktywności i współpracy. Jednocześnie gmina posiada instytucje i środowiska, które mogą być bazą dla takich działań, w tym GOKiCz, OSP i organizacje lokalne.

Fiszka nr 2

Nazwa przedsięwzięcia	Program aktywizacji i wsparcia seniorów
Powiązanie celami GPR	z CR 1. Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej; CR 3. Rozwój usług społecznych i poprawa warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny - Tak; gospodarczy - Nie; środowiskowy - Nie; techniczny - Nie; przestrzenno-funkcjonalny - Nie
Podmiot realizujący	Klub Seniora, GOPS
Partnerzy	GOKiCz , SP ZOZ w Skotłyszynie, Środowiskowy Dom Samopomocy, OSP, KGW
Miejsce realizacji	Skotłyszyn i Harkłowa
Grupa docelowa	seniorzy z obszaru rewitalizacji, osoby samotne, opiekunowie nieformalni
Zakres realizowanych zadań	Projekt obejmuje działania społeczne, opiekuńczo-aktywizujące i profilaktyczne, w tym: • spotkania klubowe i integracyjne, • warsztaty zdrowotne i edukacyjne, • działania przeciwdziałające samotności i izolacji, • zajęcia ruchowe i aktywizujące, • poradnictwo dla seniorów i opiekunów, • rozwój wsparcia sąsiedzkiego, • organizację działań międzypokoleniowych z udziałem dzieci i młodzieży

Działania wspierające dostępność	1. Realizacja zajęć w małych, lokalnych grupach. 2. Telefoniczne i bezpośrednie informowanie seniorów o ofercie. 3. Możliwość udziału z pomocą opiekuna lub wolontariusza. 4. Dobór form wsparcia do potrzeb osób starszych i osób ze szczególnymi potrzebami.
Okres realizacji	2026-2030
Wartość	170 000,00 zł
Źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • wkład własny gminy • krajowe środki publiczne • środki europejskie • środki grantowe
Efekty realizacji projektu	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie izolacji społecznej seniorów • większa aktywność i samodzielność osób starszych • poprawa dostępu do działań profilaktycznych i integracyjnych • wzmocnienie relacji międzypokoleniowych
Projekty komplementarne	1. Wsparcie aktywności i integracji mieszkańców; 4. Program wsparcia dla rodzin, zdrowia i profilaktyki

Wskaźniki monitoringowe - fiszka 2

Wskaźnik	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba seniorów objętych wsparciem	osoby	produktu	ewidencja uczestników
Liczba zrealizowanych działań aktywizujących i profilaktycznych	szt./rok	produktu	sprawozdania realizatora
Odsetek uczestników deklarujących wzrost aktywności społecznej	%	rezultatu	ankiety ewaluacyjne

Przedsięwzięcie odpowiada na rozpoznany proces starzenia się mieszkańców oraz zagrożenie marginalizacją seniorów, a także na potrzebę rozwijania lokalnych usług i działań aktywizacyjnych. Jego zasadność wzmacniają również dane dotyczące czynników ryzyka zdrowotnego oraz potrzeby edukacji i profilaktyki.

Fiszka nr 3

Nazwa przedsięwzięcia	Program aktywizacji dla dzieci i młodzieży
Powiązanie celami GPR	z CR 1. Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej; CR 3. Rozwój usług społecznych i poprawa warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców; CR 4. Lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i wzmocnianie funkcji rozwojowych obszaru rewitalizacji
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny - Tak; gospodarczy - Nie; środowiskowy - Nie; techniczny - Nie; przestrzenno-funkcjonalny - Nie
Podmiot realizujący	Gmina Skotyszyn / szkoły podstawowe z obszaru rewitalizacji
Partnerzy	GOKiCz, GOPS, OSP, lokalni animatorzy, organizacje społeczne
Miejsce realizacji	Skotyszyn i Harkłowa
Grupa docelowa	dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji, w tym uczniowie szkół podstawowych i młodzież zagrożona wykluczeniem
Zakres realizowanych zadań	Projekt obejmuje działania edukacyjne, społeczne i tożsamościowe, w tym: • zajęcia rozwijające zainteresowania i kompetencje społeczne, • warsztaty, • działania integracyjne i międzypokoleniowe, • programy wakacyjne i feryjne, • lokalne gry terenowe, projekty historyczne i kulturowe, • młodzieżowe inicjatywy społeczne, • rozwijanie kompetencji cyfrowych, komunikacyjnych i organizacyjnych • dziecięcy uniwersytet „Skotyszyńska Akademia Odkrywców” (dzieci 6-9 lat)
Działania wspierające dostępność	1. Bezpłatny udział w zajęciach. 2. Dostosowanie godzin do rytmu nauki szkolnej. 3. Różnorodne formy udziału dla dzieci o różnych potrzebach i możliwościach. 4. Aktywny nabór uczestników przy współpracy szkół i rodzin.
Okres realizacji	2026-2030
Wartość	180 000,00 zł

Źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • wkład własny gminy • krajowe środki publiczne • środki europejskie • środki grantowe
Efekty realizacji projektu	<ul style="list-style-type: none"> • większa aktywność społeczna dzieci i młodzieży • rozwój kompetencji społecznych i obywatelskich • wzrost identyfikacji młodych mieszkańców z miejscem zamieszkania • ograniczenie ryzyka bierności i wykluczenia
Projekty komplementarne	1. Wsparcie aktywności i integracji mieszkańców; 5. Program wsparcia dziedzictwa, kultury i tożsamości lokalnej

Wskaźniki monitoringowe - fiszka 3

Wskaźnik	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba uczestników działań dla dzieci i młodzieży	osoby	produktu	listy obecności
Liczba zrealizowanych zajęć, warsztatów i inicjatyw młodzieżowych	szt./rok	produktu	sprawozdania realizatora
Liczba oddolnych inicjatyw młodzieżowych zrealizowanych w projekcie	szt.	rezultatu	dokumentacja projektowa

Projekt wykorzystuje potencjał lokalnej szkoły, GOKiCz, a jednocześnie odpowiada na potrzebę rozwijania oferty dla dzieci i młodzieży, działań wakacyjnych i feryjnych oraz aktywności obywatelskiej młodych mieszkańców.

Fiszka nr 4

Nazwa przedsięwzięcia	Program wsparcia dla rodzin, zdrowia i profilaktyki
Powiązanie celami GPR	z CR 1. Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej; CR 3. Rozwój usług społecznych i poprawa warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny - Tak; gospodarczy - Nie; środowiskowy - Nie; techniczny - Nie; przestrzenno-funkcjonalny - Nie
Podmiot realizujący	Gmina Skotyszyn / GOPS w Skotyszynie / SP ZOZ w Skotyszynie

Partnerzy	szkoły, GOKiCz, specjaliści i edukatorzy
Miejsce realizacji	podobszar rewitalizacji Skotyszyn i Harkłowa
Grupa docelowa	rodziny, dzieci i młodzież, osoby zagrożone uzależnieniami, mieszkańcy wymagający wsparcia zdrowotnego i profilaktycznego
Zakres realizowanych zadań	Projekt obejmuje prowadzenie lokalnych działań profilaktycznych i wspierających, w tym: • warsztaty dla rodziców i opiekunów, • zajęcia profilaktyczne dotyczące uzależnień i zdrowego stylu życia, • edukację zdrowotną, • lokalne kampanie społeczne, • działania wzmacniające kompetencje wychowawcze i relacyjne, • działania środowiskowe na rzecz rodzin wymagających wsparcia • Klub Czytających Rodzin (zajęcia raz w miesiącu)
Działania wspierające dostępność	1. Bezpłatny charakter wsparcia. 2. Możliwość udziału w małych, bezpiecznych grupach. 3. Poufność i przyjazna formuła kontaktu. 4. Łączenie działań stacjonarnych z informacją telefoniczną i internetową.
Okres realizacji	2026-2030
Wartość	200 000,00 zł
Źródła finansowania	• wkład własny gminy • krajowe środki publiczne • środki europejskie • programy profilaktyczne i zdrowotne
Efekty realizacji projektu	• zwiększenie dostępu mieszkańców do działań profilaktycznych i wspierających • wzrost świadomości zdrowotnej • poprawa kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin • ograniczenie ryzyka uzależnień i wykluczenia
Projekty komplementarne	2. Program aktywizacji i wsparcia seniorów; 3. Program aktywizacji dla dzieci i młodzieży

Wskaźniki monitoringowe - fiszka 4

Wskaźnik	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba uczestników działań profilaktycznych i edukacyjnych	osoby	produktu	ewidencja uczestników

Wskaźnik	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba zrealizowanych warsztatów, konsultacji i kampanii	szt./rok	produktu	sprawozdania realizatora
Odsetek uczestników deklarujących wzrost wiedzy lub zmianę nawyków	%	rezultatu	ankiety ewaluacyjne

Przedsięwzięcie odpowiada na zidentyfikowane problemy społeczne, w tym kwestie uzależnień i bezrobocia wskazywane przez mieszkańców, a także na czynniki ryzyka zdrowotnego rozpoznane przez SP ZOZ w Skotyszynie, takie jak brak aktywności fizycznej, stres, niewłaściwa dieta czy uzależnienia.

Fiszka nr 5

Nazwa przedsięwzięcia	Program wsparcia dziedzictwa, kultury i tożsamości lokalnej
Powiązanie celami GPR	z CR 1. Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej; CR 4. Lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i wzmacnianie funkcji rozwojowych obszaru rewitalizacji
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny - Tak; gospodarczy - Tak; środowiskowy - Nie; techniczny - Nie; przestrzenno-funkcjonalny - Tak
Podmiot realizujący	Gmina Skotyszyn / GOKiCz w Skotyszynie
Partnerzy	szkoły, KGW, OSP, lokalni twórcy i regionaliści, zespoły ludowe
Miejsce realizacji	Skotyszyn i Harkłowa
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji, dzieci i młodzież, seniorzy, lokalni twórcy, uczestnicy wydarzeń społeczno-kulturalnych
Zakres realizowanych zadań	Projekt obejmuje działania tożsamościowe, edukacyjne i kulturalne oparte na lokalnych zasobach, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • warsztaty i spotkania dotyczące historii i dziedzictwa miejscowości, • warsztaty garncarstwa i wikliniarstwa, • wydarzenia integrujące mieszkańców wokół lokalnej tradycji, • działania międzypokoleniowe, • projekty czytelnicze i edukacyjne, • dokumentowanie wspomnień i historii lokalnych, • tworzenie lokalnych produktów społeczno-kulturalnych, • promocję aktywności mieszkańców i środowisk lokalnych, •

	organizacja zajęć w planowanym Centrum Kultury w Skotyszynie • cykliczne wydarzenia kulturalne (np. Prozioki, Dożynki)
Działania wspierające dostępność	1. Bezpłatny udział w działaniach. 2. Różne formy uczestnictwa: spotkania, warsztaty, działania terenowe, publikacje i materiały cyfrowe. 3. Dostosowanie oferty do różnych grup wiekowych. 4. Upowszechnianie efektów w kanałach lokalnych, w tym przez „Wieści Skotyszyńskie”.
Okres realizacji	2026-2030
Wartość	180 000,00 zł
Źródła finansowania	• wkład własny gminy • krajowe środki publiczne • środki europejskie • granty kulturalne i społeczne
Efekty realizacji projektu	• wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców • większa aktywność społeczno-kulturalna • lepsze wykorzystanie zasobów dziedzictwa i kultury • budowanie pozytywnego wizerunku obszaru rewitalizacji
Projekty komplementarne	3. Program aktywizacji dla dzieci i młodzieży 6. Turystyczne i społeczne wykorzystanie potencjału Skotyszyna i Harklowej

Wskaźniki monitoringowe - fiszka 5

Wskaźnik	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba zrealizowanych wydarzeń i działań tożsamościowych	szt./rok	produktu	sprawozdania realizatora
Liczba uczestników wydarzeń i warsztatów	osoby	produktu	ewidencja uczestników
Liczba nowych inicjatyw lokalnych opartych na dziedzictwie i kulturze	szt.	rezultatu	dokumentacja projektu

Przedsięwzięcie opiera się na realnych zasobach kultury i czytelnictwa w gminie, w tym działalności GOKiCz, zespołu „Lisowianki”, KGW i lokalnych środowisk. Wpisuje się także w potrzebę lepszego wykorzystania lokalnych potencjałów społecznych i kulturowych na obszarze rewitalizacji.

Fiszka nr 6

Nazwa przedsięwzięcia	Turystyczne i społeczne wykorzystanie potencjału Skotyszyna i Harkłowej
Powiązanie celami GPR	z CR 1. Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej; CR 2. Poprawa jakości przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa i dostępności usług; CR 4. Lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i wzmacnianie funkcji rozwojowych obszaru rewitalizacji
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny - Tak; gospodarczy - Tak; środowiskowy - Tak; techniczny - Nie; przestrzenno-funkcjonalny - Tak
Podmiot realizujący	Gmina Skotyszyn
Partnerzy	GOKiCz, szkoły, KGW, OSP, lokalni przedsiębiorcy, LGD „Liwocz”, organizacje społeczne, mieszkańcy, podmioty branży turystycznej i okoturystycznej
Miejsce realizacji	Skotyszyn i Harkłowa
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji, rodziny z dziećmi, młodzież, seniorzy, osoby ze szczególnymi potrzebami, lokalni przedsiębiorcy, odwiedzający i turyści
Zakres realizowanych zadań	Projekt obejmuje działania służące wykorzystaniu potencjału turystycznego, rekreacyjnego i społecznego obszaru rewitalizacji, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • organizację cyklicznych wydarzeń plenerowych, spacerów tematycznych, pikników lokalnych i wydarzeń rodzinnych w parku w Skotyszynie, • przygotowanie lokalnej oferty spacerowo-rekreacyjnej łączącej park, miejsca dziedzictwa, obiekty kultury i punkty atrakcyjne krajobrazowo, • opracowanie i promocję krótkich tras tematycznych związanych z historią, kulturą, przyrodą i tożsamością Skotyszyna oraz Harkłowej, • działania edukacyjne dotyczące lokalnego dziedzictwa, przyrody, historii naftowej, tradycji wiejskich i zasobów kulturowych, • organizację warsztatów, wystaw, gier terenowych i wydarzeń międzypokoleniowych, • włączenie lokalnych przedsiębiorców, KGW, twórców, rzemieślników i organizacji społecznych w tworzenie oferty czasu wolnego, • promocję parku w Skotyszynie jako miejsca rekreacji, integracji, wypoczynku i wydarzeń lokalnych, • rozwój materiałów informacyjnych i promocyjnych dotyczących atrakcji obszaru rewitalizacji, w tym map, folderów,

	treści internetowych i oznaczeń terenowych • budowanie marki Skołyszyna w związku z dziedzictwem kulturowym związanym z naftą.
Działania wspierające dostępność	1. Organizacja wydarzeń w miejscach łatwo dostępnych dla mieszkańców, w tym w parku w Skołyszynie. 2. Przygotowanie informacji prostym językiem, w formie drukowanej i elektronicznej. 3. Uwzględnienie potrzeb seniorów, rodzin z dziećmi i osób ze szczególnymi potrzebami przy planowaniu wydarzeń. 4. Zapewnienie zróżnicowanych form udziału: spacer, warsztaty, wydarzenia plenerowe, działania edukacyjne i rekreacyjne. 5. Dostosowanie godzin wydarzeń do możliwości uczestnictwa różnych grup mieszkańców.
Okres realizacji	2026-2030
Wartość	150 000,00 zł
Źródła finansowania	• wkład własny gminy • środki europejskie • krajowe środki publiczne • środki na rozwój turystyki, kultury i dziedzictwa lokalnego • środki LGD i programów wspierających aktywność lokalną • partnerstwa z lokalnymi podmiotami
Efekty realizacji projektu	• zwiększenie wykorzystania nowo powstałego parku w Skołyszynie jako przestrzeni rekreacji, integracji i wydarzeń lokalnych • wzrost atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru rewitalizacji • lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów kulturowych, historycznych i przyrodniczych • rozwój oferty czasu wolnego dla mieszkańców i odwiedzających • wzrost aktywności społecznej mieszkańców • wzmocnienie lokalnej tożsamości i promocji Skołyszyna oraz Harkłowej • pobudzenie drobnych usług lokalnych związanych z rekreacją, kulturą i turystyką
Projekty komplementarne	5. Program wsparcia dziedzictwa, kultury i tożsamości lokalnej

Wskaźniki monitoringowe - fiszka6

Wskaźnik	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba uczestników działań projektowych	osoby	rezultatu	listy obecności, szacunki frekwencji, dokumentacja fotograficzna

Wskaźnik	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba wydarzeń turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych lub edukacyjnych zrealizowanych w ramach projektu	szt./rok	produktu	sprawozdania realizatora
Liczba tras, spacerów tematycznych lub propozycji aktywnego spędzania czasu opracowanych w ramach projektu	szt.	produktu	sprawozdania realizatora

Zasadność przedsięwzięcia wynika z potrzeby lepszego wykorzystania lokalnych zasobów przestrzennych, kulturowych, rekreacyjnych i przyrodniczych obszaru rewitalizacji. Nowo powstały park w Skotyszynie stanowi ważny potencjał rozwojowy, który może pełnić nie tylko funkcję wypoczynkową, ale również społeczną, integracyjną, edukacyjną i promocyjną. Jego aktywne włączenie w ofertę wydarzeń lokalnych, spacerów tematycznych i działań kulturalno-rekreacyjnych pozwoli zwiększyć atrakcyjność Skotyszyna jako centrum społeczno-usługowego gminy, a jednocześnie wzmacniać powiązania z Harkłową oraz innymi zasobami obszaru rewitalizacji.

Fiszka nr 7

Nazwa przedsięwzięcia	Budowa Centrum Kultury w Skotyszynie wraz z zakupem wyposażenia oraz zagospodarowaniem terenu wokół budynku oraz zakupem działki w ramach projektu „Kulturalny MOF”
Powiązanie z celami GPR	CR 1. Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej; CR 2. Poprawa jakości przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa i dostępności usług; CR 3. Rozwój usług społecznych i poprawa warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców; CR 4. Lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i wzmacnianie funkcji rozwojowych obszaru rewitalizacji
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny - Tak; gospodarczy - Tak; środowiskowy - Tak; techniczny - Tak; przestrzenno-funkcjonalny - Tak
Podmiot realizujący	Gmina Skotyszyn
Partnerzy	Gminy MOF Jasto
Miejsce realizacji	Skotyszyn

Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji, mieszkańcy Gminy Skołyszyn, dzieci i młodzież, seniorzy, rodziny, osoby ze szczególnymi potrzebami, lokalni twórcy i animatorzy, organizacje społeczne, uczestnicy wydarzeń kulturalnych, mieszkańcy MOF Jasło
Zakres realizowanych zadań	Projekt obejmuje rozwój infrastruktury kultury w Skołyszynie, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • zakup działki pod realizację przedsięwzięcia, • przygotowanie dokumentacji projektowej i technicznej, • budowę Centrum Kultury w Skołyszynie, • zakup wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności kulturalnej, edukacyjnej, animacyjnej i społecznej, • wyposażenie sal i pomieszczeń w sprzęt multimedialny, nagłośnieniowy, wystawienniczy, warsztatowy, meblowy i informatyczny
Działania wspierające dostępność	1. Projektowanie obiektu i otoczenia zgodnie z zasadami dostępności architektonicznej. 2. Zapewnienie dostępnych wejść, ciągów komunikacyjnych, sanitariatów i przestrzeni wydarzeń. 3. Dostosowanie informacji o ofercie Centrum do potrzeb różnych grup odbiorców, w tym seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami. 4. Możliwość organizacji wydarzeń dla osób o różnym poziomie sprawności, wieku i doświadczenia kulturowego. 5. Wykorzystanie prostych komunikatów, kanałów cyfrowych i tradycyjnych form informowania mieszkańców. 6. Tworzenie oferty międzypokoleniowej, rodzinnej i włączającej osoby zagrożone wykluczeniem.
Okres realizacji	2026-2030
Wartość	9 351 759,17 zł - część projektu przypisana Gminie Skołyszyn; szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych: 9 351 759,17 zł; szacowane dofinansowanie FEP 2021-2027: 7 948 995,29 zł; szacowany wkład własny: 1 402 763,88 zł.
Źródła finansowania	• Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027, Priorytet 6 Rozwój zrównoważony terytorialnie • środki własne Gminy Skołyszyn
Efekty realizacji projektu	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie nowoczesnego Centrum Kultury w Skołyszynie • zwiększenie dostępności do usług publicznych w dziedzinie kultury • poprawa warunków prowadzenia działalności GOKiCz i lokalnych środowisk twórczych • rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej, animacyjnej i międzypokoleniowej • zwiększenie aktywności i integracji mieszkańców • wzmocnienie funkcji Skołyszyna jako centrum społeczno-usługowego gminy • poprawa jakości i estetyki przestrzeni publicznej wokół obiektu • dostosowanie infrastruktury

	kultury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami • wzmocnienie tożsamości lokalnej i promocji dziedzictwa kulturowego
Projekty komplementarne	5. Program wsparcia dziedzictwa, kultury i tożsamości lokalnej, 6. Turystyczne i społeczne wykorzystanie potencjału Skotyszyna i Harkłowej

Wskaźniki monitoringowe - fiszka 7

Wskaźnik	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury kultury	szt.	produktu	dokumentacja projektowa
Liczba zakupionych elementów wyposażenia	szt.	produktu	protokoły zakupu, ewidencja wyposażenia
Liczba uczestników wydarzeń i zajęć organizowanych w Centrum Kultury	os./rok	rezultatu	monitoring projektu ZIT, sprawozdania realizatora

Zasadność przedsięwzięcia wynika z potrzeby poprawy dostępności do usług kulturalnych, społecznych i integracyjnych na obszarze rewitalizacji oraz w całej gminie. Skotyszyn jako siedziba gminy powinien pełnić funkcję czytelnego centrum społeczno-usługowego, jednak diagnoza wskazuje na potrzebę dalszego wzmocnienia jego funkcji publicznych, integracyjnych i kulturalnych. Budowa Centrum Kultury pozwoli stworzyć nowoczesną, dostępną i wielofunkcyjną bazę dla działań społecznych, edukacyjnych, artystycznych, międzypokoleniowych i obywatelskich.

Przedsięwzięcie jest również zgodne z logiką Strategii ZIT MOF Jasło, w której projekt „Kulturalny MOF” został wskazany jako projekt służący zwiększeniu dostępności do usług publicznych. Strategia ZIT wskazuje, że projekt odpowiada m.in. na nierównomierny dostęp do oferty kulturalnej, bariery architektoniczne, ograniczenia powierzchniowe obiektów kultury, potrzebę budowy nowych instytucji kultury oraz konieczność wzajemnej promocji wydarzeń w ramach MOF Jasło.

7. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 formułuje działania rewitalizacyjne w sposób całościowy i skoordynowany, zapewniając ich powiązanie z celami programu oraz spójność wdrożeniową. Wskazane w nim przedsięwzięcia są przypisane do poszczególnych celów i kierunków działań, zgodnie z wynikami diagnozy i przyjętą wizją rozwoju. W strukturze dokumentu uwzględniono również powiązania organizacyjne, czasowe, przestrzenne, instytucjonalne oraz finansowe między działaniami.

W ramach GPR zastosowano przejrzysty podział logiczny, który umożliwia jednoznaczne przyporządkowanie każdego działania do danego celu rewitalizacji i kierunku działań. Działania zostały osadzone w harmonogramie realizacyjnym, uwzględniającym zarówno interwencje inwestycyjne (tzw. działania twarde), jak i projekty społeczne (tzw. działania miękkie). Takie podejście pozwala na osiągnięcie efektu synergii - wzmacniania efektów poszczególnych działań poprzez ich wzajemne uzupełnianie się.

Ważnym założeniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skołyszyn do roku 2030 jest zapewnienie komplementarności działań rewitalizacyjnych, rozumianej jako integracja interwencji w następujących aspektach:

Rysunek 5 - Komplementarność działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych są kluczowe dla efektywnego wdrażania programu. Ich zastosowanie umożliwia synchronizację przedsięwzięć i lepsze dopasowanie

interwencji do realnych potrzeb mieszkańców. W praktyce większość projektów rewitalizacyjnych będzie realizować jednocześnie kilka celów i kierunków działań. Przykładowo modernizacja przestrzeni publicznej może wiązać się zarówno z aktywizacją społeczną, jak i poprawą bezpieczeństwa, jakości środowiska czy warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Dzięki przyjęciu takiego podejścia, proces rewitalizacji w Gminie Skołyszyn ma charakter kompleksowy, wielowątkowy i osadzony w lokalnych realiach. Uwzględnienie zasady komplementarności pozwala nie tylko na lepsze zarządzanie programem, ale przede wszystkim na uzyskanie trwałych efektów, które będą odczuwalne zarówno w obszarze rewitalizacji, jak i w całej gminie. Rewitalizacja nie jest zbiorem niezależnych projektów, lecz zintegrowanym systemem odpowiedzi na konkretne problemy i potrzeby mieszkańców. Działania zaplanowane w niniejszym programie, zostały scharakteryzowane w rozdziale: Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Należy zaznaczyć, że znajdują się tam zarówno projekty rewitalizacyjne realizowane przez gminę jak i działania lokalnych interesariuszy. Są to spójne przedsięwzięcia, których realizacja pozwala na osiągnięcie efektu synergii. Dają one wartość dodaną, niemożliwą do osiągnięcia w przypadku braku koordynacji działań.

8. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skołyszyn do roku 2030 będzie opierać się przede wszystkim na finansowaniu przedsięwzięć nieinwestycyjnych, skoncentrowanych na sferze społecznej, edukacyjnej, aktywizacyjnej, profilaktycznej i organizacyjnej. Oznacza to, że podstawę finansową programu będą stanowiły środki przeznaczane na działania bieżące, usługi społeczne, animację lokalną, edukację, profilaktykę, rozwój partnerstw oraz przedsięwzięcia aktywizujące mieszkańców. Takie podejście pozostaje zgodne zarówno z charakterem zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji, jak i z logiką dokumentów strategicznych gminy, które akcentują potrzebę rozwoju usług publicznych, wzmocnienia kapitału społecznego oraz integrowania działań społecznych z polityką rozwoju lokalnego.

Przyjęte ramy finansowe mają charakter szacunkowy i orientacyjny. Ich celem jest wskazanie skali środków niezbędnych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz określenie możliwych źródeł finansowania, a nie przesądzenie o ostatecznych wysokościach wydatków w poszczególnych latach budżetowych. Ostateczny montaż finansowy poszczególnych przedsięwzięć będzie uzależniony od dostępności środków własnych gminy, możliwości pozyskania finansowania zewnętrznego oraz zdolności partnerów lokalnych do udziału w realizacji poszczególnych działań. Takie podejście jest spójne z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Skołyszyn do 2030 roku, która wskazuje na konieczność wykorzystywania różnych źródeł finansowania, w tym źródeł innych niż budżet samej gminy.

Przyjęte ramy finansowe należy ocenić jako realne z punktu widzenia skali programu i charakteru ujętych przedsięwzięć. Łączna wartość podstawowych przedsięwzięć nieinwestycyjnych jest relatywnie umiarkowana w perspektywie wieloletniej i odpowiada możliwościom etapowego wdrażania programu. Co istotne, Gmina Skołyszyn posiada doświadczenie w realizacji polityk, programów i zadań finansowanych zarówno ze środków własnych, jak i z udziałem środków zewnętrznych.

8.1. ZAŁOŻENIA FINANSOWE REALIZACJI GPR

W związku z przyjęciem modelu programu opartego na przedsięwzięciach nieinwestycyjnych, finansowanie GPR będzie miało w przeważającej części charakter bieżący. Obejmować będzie w szczególności koszty organizacji działań społecznych i animacyjnych, prowadzenia zajęć, warsztatów i spotkań, wynagrodzeń specjalistów i animatorów, materiałów edukacyjnych i promocyjnych, działań koordynacyjnych, doradczych i profilaktycznych, a także kosztów związanych z monitoringiem i ewaluacją programu. Taki profil wydatków odpowiada strukturze przedsięwzięć podstawowych ujętych w niniejszym GPR oraz charakterowi interwencji ukierunkowanej na odbudowę więzi społecznych, rozwój usług i wzmacnianie aktywności mieszkańców.

Jednocześnie należy podkreślić, że model nieinwestycyjny nie oznacza niskiej wagi finansowej programu. Przedsięwzięcia społeczne, aktywizacyjne i profilaktyczne wymagają stabilnego finansowania wieloletniego, ponieważ ich skuteczność zależy od ciągłości działań, regularności kontaktu z mieszkańcami oraz zdolności do budowania trwałych relacji i partnerstw lokalnych. Z tego względu niezbędne jest planowanie finansowania GPR w perspektywie wieloletniej, a nie wyłącznie w układzie rocznym. Strategia Rozwoju Gminy Skotyszyn wyraźnie wskazuje, że dokumenty wykonawcze powinny być spójne z systemem wdrażania strategii, monitoringiem oraz ramami finansowymi i potencjalnymi źródłami finansowania.

Łączna orientacyjna wartość podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 wynosi 2 270 000,00 zł. Kwota ta obejmuje siedem podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych o charakterze nieinwestycyjnym, przewidzianych do realizacji w latach 2026-2030.

Tabela 8 - Szacunkowe ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Źródło
1	Wsparcie aktywności i integracji mieszkańców	2026-2030	200 000,00 zł	Środki własne, Źródła UE i krajowe
2	Program aktywizacji i wsparcia seniorów	2026-2030	170 000,00 zł	Środki własne, Źródła UE i krajowe
3	Program dla dzieci i młodzieży	2026-2030	180 000,00 zł	Środki własne, Źródła UE i krajowe
4	Program wsparcia dla rodzin, zdrowia i profilaktyki	2026-2030	200 000,00 zł	Środki własne, Źródła UE i krajowe

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Źródło
5	Program wsparcia dziedzictwa, kultury i tożsamości lokalnej	2026-2030	180 000,00 zł	Środki własne, Źródła UE i krajowe
6	Aktywizacja zawodowa i przedsiębiorczość blisko miejsca zamieszkania	2026-2030	150 000,00 zł	Środki własne, Źródła UE i krajowe
7	Budowa Centrum Kultury w Skołyszynie wraz z zakupem wyposażenia oraz zagospodarowaniem terenu wokół budynku oraz zakupem działki w ramach projektu „Kulturalny MOF”	2026-2027	9 351 759,17 zł	Program regionalny FEP 2021-2027, środki własne
	Razem		10 431 759,17 zł	

Źródło: Opracowanie własne

Przedstawione wartości mają charakter orientacyjny i służą określeniu skali finansowej programu. Na etapie wdrażania mogą one ulegać zmianom w zależności od zakresu rzeczowego poszczególnych działań, dostępności środków zewnętrznych, rozstrzygnięć konkursowych oraz sposobu organizacji partnerstwa projektowego. W przypadku przedsięwzięć miękkich szczególnie istotna jest możliwość etapowania działań, dostosowywania ich zakresu do potrzeb mieszkańców oraz łączenia finansowania z różnych źródeł publicznych i społecznych.

8.2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Podstawowym źródłem finansowania Gminnego Programu Rewitalizacji będą środki własne Gminy Skołyszyn, ujmowane corocznie w budżecie gminy oraz, w razie potrzeby, w wieloletnich dokumentach finansowych i wykonawczych. Szczególne znaczenie będą miały wydatki bieżące przeznaczane na zadania społeczne, edukacyjne, kulturalne, zdrowotne i profilaktyczne, a także na współpracę z partnerami lokalnymi i organizacjami społecznymi.

Drugą grupę źródeł finansowania stanowić będą krajowe środki publiczne, w tym środki budżetu państwa, fundusze celowe, programy resortowe, programy wspierające usługi społeczne, profilaktykę, edukację, kulturę, aktywizację zawodową i rozwój społeczeństwa obywatelskiego. W przypadku przedsięwzięć rewitalizacyjnych o charakterze społecznym szczególne znaczenie mają te instrumenty, które umożliwiają finansowanie działań miękkich, długofalowych i środowiskowych, a więc działań prowadzonych bez konieczności realizacji inwestycji infrastrukturalnych. Taki model jest zgodny z logiką, która zakłada wykorzystywanie zasobów lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją oraz prowadzenie działań systemowych w sferze społecznej.

Trzecim ważnym źródłem finansowania będą środki europejskie, w szczególności środki ukierunkowane na włączenie społeczne, rozwój usług społecznych, edukację, kulturę, aktywizację mieszkańców, wsparcie osób starszych, rodzin, dzieci i młodzieży, a także budowanie zdolności instytucjonalnej i partnerstw lokalnych. Dokument strategiczny pełni również funkcję instrumentu pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym funduszy krajowych i środków europejskich, a spójność strategii z politykami krajowymi i europejskimi zwiększa prawdopodobieństwo uzyskania takiego wsparcia.

Rysunek 6 - Źródła finansowania GPR

Źródło: Opracowanie własne

Uzupełnieniem finansowania mogą być środki jednostek organizacyjnych gminy, instytucji kultury i innych podmiotów uczestniczących w realizacji przedsięwzięć. W przypadku programu opartego na działaniach nieinwestycyjnych znaczenie mogą mieć również zasoby niefinansowe, takie jak użyczenie sal i pomieszczeń, wkład pracy personelu instytucji, zaangażowanie wolontariuszy, współorganizacja wydarzeń czy wsparcie logistyczne.

W wybranych przypadkach możliwe będzie także wykorzystanie środków pochodzących z programów profilaktycznych i rozwiązywania problemów uzależnień, jeśli zakres rzeczowy danego przedsięwzięcia będzie zgodny z celami takich instrumentów. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wskazuje, że na zadania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz narkomanii gmina przeznaczala odrębne środki finansowe, pochodzące m.in. z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu. Może to stanowić ważne źródło współfinansowania działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających rodziny.

Finansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych powinno opierać się na zasadzie montażu finansowego, polegającej na łączeniu różnych źródeł środków w celu osiągnięcia jak największej efektywności programu. W praktyce oznacza to, że część przedsięwzięć może być realizowana przy przewadze środków własnych gminy, część z udziałem środków zewnętrznych, a część w formule mieszanej, z udziałem partnerów lokalnych i ich zasobów

organizacyjnych. Taki sposób finansowania zwiększa elastyczność programu i ogranicza ryzyko przerwania działań w sytuacji braku jednego, dominującego źródła finansowania.

W przypadku przedsięwzięć nieinwestycyjnych szczególnie korzystne jest łączenie finansowania projektowego z finansowaniem bieżącym i instytucjonalnym. Oznacza to, że działania animacyjne, integracyjne czy profilaktyczne mogą być częściowo finansowane z budżetu gminy i jednostek organizacyjnych, a częściowo z projektów grantowych, środków konkursowych lub funduszy zewnętrznych. Taki model zwiększa trwałość programu i pozwala rozwijać działania, które nie zawsze generują duże koszty jednorazowe, ale wymagają ciągłości i stabilności organizacyjnej.

9. SYSTEM REALIZACJI I ZARZĄDZANIA GPR

Skuteczna realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 wymaga przyjęcia przejrzystego systemu zarządzania, opartego na współpracy podmiotów publicznych, społecznych i lokalnych partnerów oraz na stałej koordynacji działań prowadzonych na obszarze rewitalizacji. System realizacji programu powinien opierać się nie tyle na zarządzaniu dużymi procesami budowlanymi, ile przede wszystkim na sprawnej organizacji działań społecznych, animacyjnych, edukacyjnych, profilaktycznych i partnerskich. Oznacza to konieczność łączenia funkcji koordynacyjnych, organizacyjnych, finansowych, informacyjnych i partycypacyjnych w ramach modelu wdrażania programu. Takie podejście wynika też z lokalnych dokumentów strategicznych, które przewidują współdziałanie samorządu, jednostek organizacyjnych oraz partnerów lokalnych przy realizacji założeń rozwojowych i społecznych.

Przyjęty system realizacji GPR powinien zapewniać: koordynację przedsięwzięć rewitalizacyjnych, bieżące monitorowanie postępu rzeczowego i finansowego, włączanie interesariuszy rewitalizacji w realizację i ocenę działań, zapewnienie komplementarności przedsięwzięć oraz zdolność do reagowania na zmieniające się potrzeby mieszkańców i uwarunkowania zewnętrzne. W praktyce oznacza to, że realizacja programu powinna być prowadzona w sposób elastyczny, ale jednocześnie uporządkowany instytucjonalnie, z wyraźnym podziałem odpowiedzialności i kompetencji.

System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 opiera się na zasadzie koordynacji przez samorząd gminny przy jednoczesnym szerokim włączeniu partnerów lokalnych i interesariuszy rewitalizacji. Oznacza to, że za strategiczne prowadzenie procesu rewitalizacji odpowiada Gmina Skotyszyn, natomiast realizacja poszczególnych przedsięwzięć może być powierzana lub współrealizowana przez gminne jednostki organizacyjne, instytucje kultury, placówki oświatowe, instytucje pomocy społecznej i ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, OSP, KGW, grupy nieformalne oraz inne podmioty aktywne na obszarze rewitalizacji. Taki model odpowiada zarówno ustawie o rewitalizacji, jak i lokalnym uwarunkowaniom organizacyjnym gminy.

Podstawą funkcjonowania systemu realizacji będzie zasada partnerstwa, komplementarności i etapowania działań. Oznacza to, że przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą realizowane w sposób skoordynowany, z uwzględnieniem wzajemnych powiązań problemowych, społecznych i organizacyjnych. Szczególne znaczenie będzie miała dobra współpraca instytucjonalna, sprawny przepływ informacji oraz zdolność do organizowania działań blisko mieszkańców i z ich aktywnym udziałem.

9.1. PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ GPR

Podmiotem odpowiedzialnym za całościową koordynację realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji będzie Wójt Gminy Skotyszyn, wykonujący swoje zadania przy pomocy Urzędu Gminy Skotyszyn. W świetle aktualnej organizacji zarządzania gminą Wójt pozostaje podstawowym organem odpowiedzialnym za prowadzenie spraw gminy, realizację polityk, programów i strategii oraz koordynację działań jednostek organizacyjnych. Urząd Gminy dysponuje uporządkowaną strukturą zarządzania, obejmującą m.in. Wójta, Zastępcę Wójta, Skarbnika i Sekretarza Gminy, co stanowi odpowiednie zaplecze instytucjonalne dla realizacji programu rewitalizacji. Istotne znaczenie ma również Rada Gminy Skotyszyn, jako główny organ stanowiący i kontrolny samorządu terytorialnego.

Funkcję operacyjną w systemie realizacji GPR pełnić będzie Urząd Gminy Skotyszyn, który odpowiadać będzie za obsługę organizacyjną i administracyjną programu, przygotowywanie dokumentów wdrożeniowych, współpracę z partnerami, inicjowanie działań, pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz prowadzenie sprawozdawczości. W zależności od przyjętych rozwiązań organizacyjnych możliwe jest wyznaczenie w strukturze urzędu osoby lub zespołu odpowiedzialnego za koordynację GPR, którego zadaniem będzie bieżące nadzorowanie realizacji programu, współpraca z realizatorami przedsięwzięć oraz przygotowywanie informacji na potrzeby monitoringu i oceny postępów.

Istotną rolę w realizacji GPR pełnić będą także gminne jednostki organizacyjne i instytucje współpracujące, w szczególności:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skotyszynie,
- Gminny Ośrodek Kultury i Czytelnictwa w Skotyszynie wraz z filiami,
- placówki oświatowe funkcjonujące na obszarze rewitalizacji,
- podmioty świadczące usługi zdrowotne i profilaktyczne,
- inne jednostki i instytucje realizujące zadania publiczne na terenie gminy.

To właśnie te podmioty będą w wielu przypadkach bezpośrednimi realizatorami przedsięwzięć rewitalizacyjnych o charakterze społecznym, edukacyjnym, profilaktycznym i aktywizacyjnym. Gmina posiada aktywne zaplecze instytucjonalne w sferze kultury, czytelnictwa, edukacji, zdrowia i pomocy społecznej, które może zostać wykorzystane jako fundament wdrażania GPR.

W systemie realizacji programu ważne miejsce zajmować będą również partnerzy lokalni i interesariusze rewitalizacji, w tym organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, OSP, KGW, grupy nieformalne, liderzy lokalni, przedsiębiorcy oraz sami mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Ich udział będzie miał szczególne znaczenie w przedsięwzięciach opartych na współpracy, animacji społecznej, budowaniu partnerstw, działaniach międzypokoleniowych i lokalnych inicjatywach środowiskowych. Strategia Rozwoju Gminy Skotyszyn podkreśla, że rozwój gminy powinien odbywać się przy zaangażowaniu samorządu oraz partnerów publicznych, pozarządowych i biznesowych, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wskazuje na uspołeczniony charakter działań oraz udział wielu środowisk w realizacji polityki społecznej gminy.

Rysunek 7 - System realizacji GPR

Źródło: Opracowanie własne

Do podstawowych zadań Wójta Gminy Skołyszyn w systemie realizacji GPR należeć będzie nadzór strategiczny nad wdrażaniem programu, inicjowanie działań niezbędnych dla jego realizacji, zapewnianie zgodności GPR z polityką rozwoju gminy, przedkładanie Radzie Gminy informacji dotyczących przebiegu realizacji programu oraz podejmowanie działań służących zapewnieniu finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wójt będzie również odpowiadał za uruchamianie mechanizmów współpracy międzyinstytucjonalnej oraz za wspieranie partycypacyjnego modelu wdrażania programu.

Urząd Gminy Skołyszyn odpowiadać będzie za bieżącą obsługę procesu rewitalizacji, w szczególności za:

- przygotowywanie i aktualizację dokumentacji związanej z realizacją GPR,
- współpracę z realizatorami przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- prowadzenie działań organizacyjnych, administracyjnych i informacyjnych,
- przygotowywanie wniosków o dofinansowanie i udział w konkursach,
- gromadzenie danych do monitoringu i ewaluacji,
- organizację konsultacji, spotkań i działań partycypacyjnych,

- obsługę prac Komitetu Rewitalizacji.

Jednostki organizacyjne gminy i instytucje współpracujące będą realizować przedsięwzięcia przypisane do ich kompetencji i zakresów działania, a także współtworzyć ofertę rewitalizacyjną dla mieszkańców. Ich zadaniem będzie przede wszystkim bezpośrednie prowadzenie działań społecznych, edukacyjnych, kulturalnych, profilaktycznych i aktywizacyjnych oraz przekazywanie informacji o postępie realizacji przedsięwzięć.

Partnerzy społeczni i lokalni będą odpowiadać za współrealizację wybranych przedsięwzięć, animowanie środowisk lokalnych, angażowanie mieszkańców, współorganizację wydarzeń i działań środowiskowych, a także za przekazywanie informacji o potrzebach i oczekiwaniach społeczności lokalnej. W praktyce to właśnie oni będą ważnym łącznikiem pomiędzy gminą a mieszkańcami obszaru rewitalizacji.

9.2. KOMITET REWITALIZACJI

Istotnym elementem systemu realizacji i zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 jest Komitet Rewitalizacji Gminy Skotyszyn, który został już powołany. Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji z organami gminy oraz pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą dla Wójta Gminy Skotyszyn w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji.

Podstawę określenia zasad wyznaczenia składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji stanowi Uchwała Nr XXXII/261/26 Rady Gminy Skotyszyn z dnia 10 marca 2026 r. w sprawie określenia zasad wyznaczenia składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Skotyszyn. Zgodnie z przyjętymi zasadami członków Komitetu powołuje Wójt Gminy Skotyszyn w drodze zarządzenia, a Komitet liczy od 3 do 10 członków.

Nabór kandydatów do Komitetu Rewitalizacji został przeprowadzony w terminie od 27 marca 2026 r. do 13 kwietnia 2026 r. W wyznaczonym terminie wpłynęło 6 formularzy zgłoszeniowych, z czego wszystkie spełniły wymogi formalne. W wyniku przeprowadzonego naboru skład Komitetu Rewitalizacji Gminy Skotyszyn został wyznaczony i powołany zarządzeniem Wójta Gminy Skotyszyn.

Komitet Rewitalizacji pełni ważną rolę w systemie wdrażania GPR, ponieważ zapewnia udział interesariuszy rewitalizacji w procesie realizacji programu oraz umożliwia bieżącą wymianę informacji pomiędzy samorządem a społecznością lokalną. Do jego podstawowych zadań należy w szczególności opiniowanie rozwiązań związanych z realizacją GPR, zgłaszanie wniosków i rekomendacji dotyczących procesu rewitalizacji, a także wspieranie dialogu pomiędzy mieszkańcami, partnerami lokalnymi i organami gminy.

W skład Komitetu wchodzi przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, zgodnie z zasadami określonymi w uchwale Rady Gminy i przeprowadzonym naborem. Taki sposób ukształtowania składu Komitetu wzmocnia partycypacyjny charakter rewitalizacji i sprzyja uwzględnianiu różnych perspektyw w procesie wdrażania programu.

Członkostwo w Komitecie Rewitalizacji ma charakter społeczny i jest nieodpłatne. Kadencja Komitetu trwa do zakończenia procesu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030. Pierwsze posiedzenie Komitetu zwołuje Wójt Gminy Skotyszyn odrębnym zawiadomieniem.

W systemie realizacji GPR Komitet Rewitalizacji pełni zatem funkcję wspierającą, konsultacyjną i opiniodawczą, stanowiąc ważny mechanizm uspołecznienia procesu rewitalizacji oraz wzmacniania współpracy pomiędzy gminą a interesariuszami rewitalizacji.

9.3. HARMONOGRAM REALIZACJI GPR

Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skołyszyn do roku 2030 będzie miała charakter wieloletni i etapowy. Ze względu na społeczny charakter przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz potrzebę ich dostosowywania do zmieniających się warunków, rekomenduje się przyjęcie ramowego harmonogramu realizacji obejmującego trzy etapy.

Rysunek 8 - Etapy wdrażania GPR

Źródło: Opracowanie własne

Etap I: organizacyjno-przygotowawczy (2026)

Na tym etapie nastąpi uruchomienie systemu realizacji GPR, w tym:

- wyznaczenie koordynatora lub zespołu ds. rewitalizacji,
- przygotowanie procedur wdrożeniowych,
- powołanie Komitetu Rewitalizacji,
- uszczegółowienie zasad współpracy z partnerami,
- przygotowanie pierwszych działań i projektów do realizacji,

- rozpoczęcie działań informacyjnych i animacyjnych.

Etap II: wdrożeniowy (2026-2029)

Będzie to zasadniczy okres realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, obejmujący:

- prowadzenie działań społecznych, edukacyjnych, profilaktycznych i aktywizacyjnych,
- rozwijanie partnerstw lokalnych,
- rozszerzanie oferty skierowanej do mieszkańców obszaru rewitalizacji,
- bieżący monitoring postępów i korekty organizacyjne,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych i wdrażanie działań projektowych.

Etap III: utrwalający i podsumowujący (2029-2030)

Na tym etapie nacisk zostanie położony na:

- ocenę trwałości efektów działań rewitalizacyjnych,
- wzmocnienie najbardziej efektywnych form wsparcia,
- wypracowanie rekomendacji na okres po 2030 roku,
- przeprowadzenie końcowej ewaluacji programu,
- przygotowanie wniosków dotyczących dalszych działań rewitalizacyjnych i rozwojowych.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że harmonogram realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych został uwzględniony w fiskach projektowych (rozdział 6).

9.4. FINANSOWANIE I KOSZTY ZARZĄDZANIA GPR

Koszty zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji będą stanowiły część kosztów ogólnych realizacji programu i obejmą przede wszystkim obsługę koordynacyjną, organizacyjną, informacyjną, monitorującą i partycypacyjną. Ze względu na społeczny charakter przedsięwzięć i brak projektów inwestycyjnych koszty te nie powinny mieć dominującego udziału w budżecie programu, jednak ich zapewnienie jest niezbędne dla utrzymania ciągłości i jakości wdrażania GPR. Finansowanie kosztów zarządzania powinno opierać się na środkach własnych gminy oraz - w miarę możliwości - na środkach projektowych i zewnętrznych, jeśli dopuszczają one finansowanie kosztów koordynacyjnych, animacyjnych i administracyjnych.

10. SYSTEM MONITOROWANIA, EWALUACJI I AKTUALIZACJI GPR

Skuteczna realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skołyszyn do roku 2030 wymaga prowadzenia stałego monitoringu, okresowej ewaluacji oraz możliwości aktualizacji dokumentu w przypadku zmiany uwarunkowań społecznych, organizacyjnych lub finansowych. System ten powinien umożliwiać nie tylko ocenę stopnia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, lecz także bieżące obserwowanie, czy podejmowane działania rzeczywiście przyczyniają się do ograniczania zjawisk kryzysowych i wzmocnienia lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji. Takie podejście jest spójne z lokalnymi dokumentami strategicznymi Gminy Skołyszyn, które również zakładają prowadzenie

monitoringu realizacji celów, ocenę skuteczności działań oraz możliwość reagowania na zmieniające się warunki rozwojowe.

W przypadku GPR system monitorowania i ewaluacji ma szczególne znaczenie, ponieważ zdecydowana większość przedsięwzięć programu ma charakter społeczny, aktywizacyjny, edukacyjny i organizacyjny. Oznacza to, że ocena skuteczności programu nie może ograniczać się wyłącznie do prostego zestawienia liczby zrealizowanych działań, lecz powinna uwzględniać również zmiany jakościowe, takie jak wzrost aktywności mieszkańców, poprawa współpracy lokalnej, ograniczenie izolacji społecznej czy lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów instytucjonalnych i społecznych. Z tego względu system monitorowania GPR powinien łączyć elementy ilościowe i jakościowe, a ewaluacja programu powinna służyć nie tylko ocenie efektów, ale także doskonaleniu sposobu jego realizacji.

10.1. CELE SYSTEMU MONITOROWANIA I EWALUACJI

Podstawowym celem systemu monitorowania i ewaluacji GPR jest zapewnienie bieżącej wiedzy o przebiegu realizacji programu oraz o osiągniętych efektach podejmowanych działań. System ten ma umożliwiać:

- ocenę stopnia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- analizę zgodności realizowanych działań z celami GPR,
- identyfikowanie problemów, ryzyk i barier we wdrażaniu programu,
- ocenę skuteczności i użyteczności przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- formułowanie rekomendacji dotyczących zmian organizacyjnych, merytorycznych i finansowych,
- przygotowanie podstaw do ewentualnej aktualizacji dokumentu.

System monitorowania i ewaluacji powinien również wzmacniać przejrzystość realizacji GPR oraz umożliwiać przekazywanie interesariuszom rewitalizacji informacji o postępach programu. W warunkach Gminy Skotyszyn ma to szczególne znaczenie, ponieważ dokument został oparty na modelu partycypacyjno-eksperymentalnym i akcentuje rolę współpracy oraz udziału lokalnych interesariuszy w realizacji polityk publicznych.

10.2. MONITORING REALIZACJI GPR

Monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji będzie miał charakter ciągły i będzie prowadzony przez cały okres obowiązywania dokumentu. Jego zadaniem będzie systematyczne gromadzenie i analiza danych dotyczących realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, stopnia osiągnięcia założonych wskaźników oraz zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji. Za organizację procesu monitorowania odpowiadać będzie Gmina Skotyszyn, przy udziale Urzędu Gminy oraz podmiotów realizujących poszczególne przedsięwzięcia. Dane monitoringowe będą pochodzić zarówno z dokumentacji projektowej i sprawozdawczej, jak i z informacji przekazywanych przez jednostki organizacyjne, partnerów lokalnych oraz z bieżących analiz i obserwacji prowadzonych na potrzeby realizacji programu.

System monitorowania GPR obejmuje następujące obszary:

1. Monitoring realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obejmuje kontrolę postępu działań przewidzianych w GPR, terminowości ich realizacji, zgodności z założonym zakresem oraz wykorzystania środków finansowych.

2. Monitoring osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu

Dotyczy pomiaru wartości wskaźników określonych dla poszczególnych przedsięwzięć oraz dla celów rewitalizacji, np. liczby uczestników działań, liczby wydarzeń, liczby osób objętych wsparciem, liczby partnerstw, liczby inicjatyw oddolnych czy poziomu uczestnictwa mieszkańców.

3. Monitoring zmian społecznych na obszarze rewitalizacji

Powinien obejmować obserwację takich zjawisk, jak aktywność mieszkańców, integracja społeczna, uczestnictwo w ofercie lokalnej, współpraca środowisk lokalnych, dostępność działań skierowanych do seniorów, dzieci i młodzieży oraz funkcjonowanie inicjatyw społecznych.

4. Monitoring organizacyjny i instytucjonalny

Dotyczy współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację GPR, funkcjonowania systemu zarządzania programem, pracy Komitetu Rewitalizacji oraz przepływu informacji pomiędzy realizatorami i interesariuszami.

5. Monitoring finansowy

Obejmuje kontrolę wydatkowania środków przeznaczonych na realizację GPR, poziomu zaangażowania środków własnych i zewnętrznych oraz ocenę skuteczności montażu finansowego przedsięwzięć.

10.3. WSKAŹNIKI MONITORINGOWE GPR

Wskaźniki monitoringu GPR są powiązane zarówno z celami rewitalizacji, jak i z konkretnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Dla potrzeb GPR zasadniczy katalog wskaźników został przedstawiony w tabeli zbiorczej, natomiast na poziomie poszczególnych przedsięwzięć pozostawić wskaźniki wskazane w fiskach projektowych. Takie rozwiązanie zwiększa czytelność dokumentu i ułatwia późniejsze prowadzenie monitoringu.

Tabela 9 - Zestawienie wskaźników monitoringowych

Cel rewitalizacji	Wskaźnik	Jednostka	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego, integracji mieszkańców i aktywności lokalnej	Liczba zrealizowanych działań integracyjnych, animacyjnych i aktywizacyjnych na obszarze rewitalizacji	szt./rok	sprawozdania realizatorów, dokumentacja GOKiCz, GOPS, szkół, NGO	raz w roku
	Liczba uczestników działań integracyjnych i aktywizacyjnych	osoby	listy obecności, ewidencja uczestników	raz w roku

Cel rewitalizacji	Wskaźnik	Jednostka	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba oddolnych inicjatyw mieszkańców zrealizowanych na obszarze rewitalizacji	szt./rok	dokumentacja projektowa, dane Urzędu Gminy, dane partnerów	raz w roku
	Liczba organizacji, grup nieformalnych i partnerów zaangażowanych w realizację działań rewitalizacyjnych	szt.	dane Urzędu Gminy, sprawozdania realizatorów	raz w roku
	Odsetek uczestników działań deklarujących wzrost aktywności społecznej lub większe zaangażowanie w życie lokalne	%	ankiety ewaluacyjne, badania uczestników	raz w roku
Cel 2. Poprawa jakości przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa i dostępności usług	Liczba działań służących poprawie dostępności i funkcjonalności oferty lokalnej na obszarze rewitalizacji	szt./rok	sprawozdania realizatorów, dane Urzędu Gminy	raz w roku
	Liczba wydarzeń i działań realizowanych w miejscach pełniących funkcje społeczne i wspólnotowe	szt./rok	GOKiCz, szkoły, partnerzy lokalni	raz w roku
	Liczba osób korzystających z oferty społecznej, kulturalnej i aktywizacyjnej na obszarze rewitalizacji	osoby	ewidencja instytucji, sprawozdania partnerów	raz w roku
	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających dostępność lokalnej oferty społecznej i wspólnotowej	%	ankiety, konsultacje, badania społeczne	co 2 lata
	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających bezpieczeństwo i funkcjonalność miejsc aktywności społecznej	%	ankiety, konsultacje, badania społeczne	co 2 lata
Cel 3. Rozwój usług społecznych i poprawa warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców	Liczba osób objętych wsparciem w ramach przedsięwzięć społecznych, profilaktycznych i aktywizacyjnych	osoby	GOPS, SP ZOZ, szkoły, GOKiCz, partnerzy	raz w roku
	Liczba działań profilaktycznych, edukacyjnych i zdrowotnych realizowanych na obszarze rewitalizacji	szt./rok	sprawozdania realizatorów, dokumentacja projektowa	raz w roku
	Liczba seniorów objętych działaniami aktywizującymi i integracyjnymi	osoby	GOPS, GOKiCz, partnerzy	raz w roku
	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w działaniach	osoby	szkoły, GOKiCz, partnerzy	raz w roku

Cel rewitalizacji	Wskaźnik	Jednostka	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	edukacyjnych, społecznych i rozwojowych			
	Odsetek uczestników działań deklarujących poprawę dostępu do wsparcia, oferty społecznej lub profilaktycznej	%	ankiety ewaluacyjne	raz w roku
Cel 4. Lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i wzmacnianie funkcji rozwojowych obszaru rewitalizacji	Liczba przedsięwzięć wykorzystujących lokalne dziedzictwo, kulturę i tożsamość miejsca	szt./rok	GOKiCz, szkoły, Urząd Gminy	raz w roku
	Liczba wydarzeń i działań opartych na lokalnych zasobach społecznych i kulturowych	szt./rok	sprawozdania realizatorów, dokumentacja wydarzeń	raz w roku
	Liczba partnerstw i wspólnych inicjatyw realizowanych przez instytucje i środowiska lokalne	szt.	dane Urzędu Gminy, sprawozdania partnerów	raz w roku
	Liczba mieszkańców uczestniczących w działaniach związanych z dziedzictwem, kulturą i tożsamością lokalną	osoby	ewidencja uczestników, sprawozdania realizatorów	raz w roku
	Odsetek mieszkańców deklarujących większą identyfikację z miejscem zamieszkania i lokalną wspólnotą	%	ankiety, badania społeczne	co 2 lata
Obszar monitoringu	Wskaźnik	Jednostka	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Realizacja programu	Liczba podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będących w realizacji	szt.	Urząd Gminy / Koordynator GPR	co 3 lata
	Liczba przedsięwzięć zakończonych	szt.	Urząd Gminy / Koordynator GPR	co 3 lata
	Poziom wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na GPR	%	dokumenty finansowe gminy, sprawozdania projektowe	co 3 lata
System zarządzania	Liczba posiedzeń Komitetu Rewitalizacji	szt./rok	dokumentacja Komitetu Rewitalizacji	co 3 lata
	Liczba opinii, rekomendacji lub wniosków sformułowanych przez Komitet Rewitalizacji	szt./rok	dokumentacja Komitetu Rewitalizacji	co 3 lata
	Liczba działań informacyjnych i konsultacyjnych dotyczących GPR	szt./rok	Urząd Gminy, sprawozdania z konsultacji	co 3 lata
Efekty społeczne	Odsetek mieszkańców oceniających pozytywnie zmiany zachodzące na obszarze rewitalizacji	%	ankiety, konsultacje społeczne	co 3 lata

Cel rewitalizacji	Wskaźnik	Jednostka	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba mieszkańców uczestniczących w konsultacjach, spotkaniach i działaniach dotyczących rewitalizacji	osoby	listy obecności, dokumentacja konsultacji	co 3 lata

Źródło: Opracowanie własne

10.4. ORGANIZACJA PROCESU MONITOROWANIA GPR

Za organizację i koordynację monitorowania GPR odpowiadać będzie Urząd Gminy Skotyszyn, przy współpracy z realizatorami poszczególnych przedsięwzięć. Podmioty realizujące działania rewitalizacyjne będą zobowiązane do przekazywania danych niezbędnych do monitoringu, w tym informacji o zakresie działań, liczbie uczestników, osiągniętych wskaźnikach, problemach realizacyjnych oraz uzyskanych efektach.

Zebrane informacje powinny być analizowane co najmniej raz w roku i wykorzystywane do sporządzania okresowych informacji o stanie realizacji GPR. W system monitorowania powinien być włączony także Komitet Rewitalizacji, który jako forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji może opiniować postępy realizacji programu oraz zgłaszać uwagi i rekomendacje dotyczące jego dalszego wdrażania. Zgodnie z dokumentami dotyczącymi powołania Komitetu, pełni on funkcję opiniodawczo-doradczą dla Wójta Gminy Skotyszyn w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji.

Ważnym źródłem danych i informacji dla monitoringu GPR powinny być również coroczne dokumenty i sprawozdania gminne, w szczególności Raporty o stanie Gminy Skotyszyn, które z mocy swojej funkcji przedstawiają informacje o realizacji polityk, programów i strategii oraz może stanowić użyteczne narzędzie do oceny postępów realizacji rewitalizacji.

10.5. EWALUACJA GPR

Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji będzie stanowiła pogłębioną ocenę trafności, skuteczności, użyteczności i trwałości podejmowanych działań. W odróżnieniu od monitoringu, który ma charakter ciągły i operacyjny, ewaluacja ma służyć szerszej odpowiedzi na pytanie, czy program w praktyce prowadzi do osiągnięcia założonych celów i czy przyjęty model interwencji jest adekwatny do potrzeb obszaru rewitalizacji.

Ewaluacja powinna obejmować w szczególności:

- ocenę stopnia osiągnięcia celów rewitalizacji,
- ocenę skuteczności przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- ocenę komplementarności działań i współpracy międzyinstytucjonalnej,
- ocenę adekwatności przyjętego modelu nieinwestycyjnego,
- ocenę udziału mieszkańców i interesariuszy w procesie rewitalizacji,
- ocenę trwałości uzyskanych efektów.

W ramach GPR rekomenduje się przeprowadzenie co najmniej dwóch głównych ewaluacji:

- ewaluacji śródkresowej - około połowy okresu realizacji programu,

- ewaluacji końcowej - po zakończeniu realizacji GPR lub w końcowej fazie obowiązywania dokumentu.

Rysunek 9 - System ewaluacji dokumentu GPR

Źródło: Opracowanie własne

Ewaluacja śródkresowa powinna służyć przede wszystkim ocenie, czy program jest realizowany zgodnie z założeniami i czy nie ma potrzeby wprowadzenia korekt. Ewaluacja końcowa powinna natomiast stanowić podstawę do podsumowania efektów całego procesu rewitalizacji i sformułowania rekomendacji na przyszłość. Taki sposób prowadzenia ewaluacji pozostaje zgodny z praktyką lokalnych dokumentów strategicznych gminy, które przewidują zarówno monitoring, jak i ewaluację realizacji założeń programowych.

10.6. AKTUALIZACJA GPR

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skotłyszyn do roku 2030 powinien być traktowany jako dokument otwarty, podlegający aktualizacji w przypadku wystąpienia istotnych zmian w uwarunkowaniach społecznych, organizacyjnych, prawnych lub finansowych. Potrzeba aktualizacji może wynikać w szczególności z:

- zmiany skali lub charakteru problemów obszaru rewitalizacji,
- pojawienia się nowych potrzeb mieszkańców i interesariuszy,
- zmiany możliwości finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- konieczności wprowadzenia nowych przedsięwzięć lub rezygnacji z części dotychczasowych,
- zmian w przepisach prawa lub dokumentach wyższego rzędu,
- wniosków wynikających z monitoringu i ewaluacji programu.

Inicjowanie procesu aktualizacji GPR powinno należeć do Wójta Gminy Skotłyszyn, przy udziale Urzędu Gminy, Komitetu Rewitalizacji oraz interesariuszy rewitalizacji. Zmiany w programie powinny być poprzedzone analizą ich zasadności oraz konsultacjami, tak aby zachować społeczny i partycypacyjny charakter procesu rewitalizacji. Co do zasady, aktualizacja GPR jest opracowywana w takim samym trybie jak opracowanie pierwotnej wersji, z wyjątkiem sytuacji w której zmiany nie dotyczą przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

11. NIEZBĘDNE ZMIANY W UCHWAŁACH I INSTRUMENTACH WDROŻENIOWYCH GMINY PO PRZYJĘCIU GPR

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, powinien wskazywać niezbędne zmiany w uchwałach i innych instrumentach wdrożeniowych gminy, w szczególności w zakresie mieszkaniowego zasobu gminy, funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji oraz zasadności ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Ustawa przewiduje również, że Specjalna Strefa Rewitalizacji może zostać ustanowiona po uchwaleniu GPR, na okres nie dłuższy niż 10 lat, w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W przypadku Gminy Skotyszyn zakres niezbędnych zmian w uchwałach i instrumentach wdrożeniowych należy ocenić z uwzględnieniem przyjętego modelu programu. GPR został oparty przede wszystkim na przedsięwzięciach nieinwestycyjnych, skoncentrowanych na sferze społecznej, aktywizacyjnej, edukacyjnej, profilaktycznej i organizacyjnej. Oznacza to, że potrzeba wprowadzania zmian w aktach prawa miejscowego i instrumentach o charakterze majątkowym lub planistycznym jest ograniczona, a ciężar wdrażania programu będzie opierał się głównie na rozwiązaniach organizacyjnych, partnerskich i zarządczych.

Na etapie uchwalania GPR Gminy Skotyszyn do roku 2030 nie identyfikuje się potrzeby wprowadzania istotnych zmian w uchwałach dotyczących mieszkaniowego zasobu gminy ani ustanawiania Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Jednocześnie gmina posiada już wdrożony podstawowy instrument partycypacyjny w postaci Komitetu Rewitalizacji, którego zasady działania zostały określone uchwałą Rady Gminy, a skład został powołany przez Wójta Gminy Skotyszyn. W praktyce oznacza to, że wdrażanie GPR będzie opierać się przede wszystkim na instrumentach organizacyjnych, partnerskich i zarządczych, a nie na dodatkowych nadzwyczajnych narzędziach prawnych. Taki model jest adekwatny do społecznego i nieinwestycyjnego charakteru programu oraz do aktualnych potrzeb obszaru rewitalizacji.

11.1. ZMIANY W UCHWAŁACH DOTYCZĄCYCH MIESZKANIOWEGO ZASOBU GMINY

Na etapie sporządzania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 nie identyfikuje się konieczności wprowadzania zmian w uchwałach dotyczących mieszkaniowego zasobu gminy, jako warunku realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w programie. Wynika to z faktu, że podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne mają charakter nieinwestycyjny i nie obejmują działań polegających na remoncie, przebudowie, czasowym opróżnianiu lokali ani innych działaniach ingerujących w gminny zasób mieszkaniowy. Ustawa o rewitalizacji wiąże szczególne rozwiązania mieszkaniowe przede wszystkim z sytuacją ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji oraz realizacją przedsięwzięć budowlanych na obszarze rewitalizacji.

Jednocześnie należy zastrzec, że w przypadku rozszerzenia w przyszłości katalogu przedsięwzięć rewitalizacyjnych o działania dotyczące zasobu mieszkaniowego, budynków komunalnych lub społecznych form mieszkalnictwa, zasadność dokonania zmian w odpowiednich uchwałach gminy powinna zostać ponownie przeanalizowana. Na obecnym etapie wdrażania GPR nie jest to jednak niezbędne.

11.2. UCHWAŁY ZWIĄZANE Z KOMITETEM REWITALIZACJI

W obszarze instrumentów wdrożeniowych związanych z partycypacją społeczną i zarządzaniem procesem rewitalizacji Gmina Skołyszyn dysponuje już podstawowymi rozwiązaniami formalnymi. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji zostały określone Uchwałą Nr XXXII/261/26 Rady Gminy Skołyszyn z dnia 10 marca 2026 r.. Następnie przeprowadzono nabór kandydatów na członków Komitetu w terminie od 27 marca 2026 r. do 13 kwietnia 2026 r.; wpłynęło 6 formularzy zgłoszeniowych, z których wszystkie spełniły wymogi formalne. W wyniku naboru skład Komitetu Rewitalizacji Gminy Skołyszyn został wyznaczony i powołany zarządzeniem Wójta Gminy Skołyszyn.

W związku z powyższym nie ma obecnie potrzeby podejmowania dodatkowej uchwały dotyczącej zasad działania Komitetu Rewitalizacji, ponieważ instrument ten został już wdrożony. Komitet pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wobec Wójta Gminy Skołyszyn oraz stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji z organami gminy. Ewentualne zmiany w składzie Komitetu lub zasadach jego funkcjonowania mogą być wprowadzane w przyszłości, jeśli wynikać to będzie z doświadczeń wdrożeniowych, zmian organizacyjnych albo potrzeby zwiększenia efektywności jego pracy. Na etapie przyjmowania GPR obowiązujące rozwiązania należy uznać za wystarczające dla zapewnienia udziału interesariuszy w realizacji programu.

11.3. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI

Na etapie sporządzania GPR Gminy Skołyszyn do roku 2030 nie rekomenduje się ustanawiania Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Ustawa o rewitalizacji przewiduje, że Specjalna Strefa Rewitalizacji jest instrumentem fakultatywnym, ustanawianym na wniosek wójta po uchwaleniu GPR, w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Instrument ten jest szczególnie użyteczny w sytuacji prowadzenia przedsięwzięć o istotnym komponentie inwestycyjnym, remontowym, mieszkaniowym lub nieruchomościowym.

W przypadku Gminy Skołyszyn podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne mają charakter społeczny i nieinwestycyjny, a zatem nie wymagają uruchamiania szczególnych narzędzi prawnych właściwych dla Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Na obecnym etapie nie zachodzą przesłanki wskazujące, że ustanowienie SSR byłoby niezbędne dla sprawnej realizacji programu. Jednocześnie nie wyklucza się możliwości powrotu do tej kwestii w przyszłości, jeśli w toku wdrażania GPR pojawią się nowe przedsięwzięcia wymagające zastosowania instrumentów przewidzianych dla strefy, zwłaszcza w obszarze mieszkaniowym, remontowym lub przestrzennym.

12. REALIZACJA GPR W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skołyszyn do roku 2030 powinien pozostawać spójny z lokalną polityką przestrzenną gminy. Wynika to z faktu, że rewitalizacja oddziałuje nie tylko na sferę społeczną, ale również na sposób użytkowania przestrzeni, dostępność miejsc aktywności lokalnej, funkcjonowanie obiektów publicznych, jakość przestrzeni wspólnych oraz relacje pomiędzy funkcjami społecznymi, usługowymi i komunikacyjnymi.

W przypadku Gminy Skotyszyn realizacja GPR w zakresie planowania przestrzennego powinna być rozumiana przede wszystkim jako zapewnienie zgodności przedsięwzięć rewitalizacyjnych z obowiązującymi dokumentami planistycznymi oraz wskazanie, w jakim zakresie polityka przestrzenna gminy może wspierać cele rewitalizacji. Ze względu na przyjęty społeczny i nieinwestycyjny charakter podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie zachodzi obecnie potrzeba formułowania szerokiego programu zmian planistycznych, jednak niezbędne jest określenie podstawowych kierunków działań i rezerwowanie możliwości ich wykorzystania w przyszłości, jeśli zakres GPR zostanie rozszerzony o przedsięwzięcia inwestycyjne lub przestrzenne.

Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego będzie opierać się przede wszystkim na zapewnieniu spójności programu z obowiązującą polityką przestrzenną gminy oraz na uwzględnianiu celów rewitalizacji w dalszych działaniach planistycznych. Na obecnym etapie, nie identyfikuje się potrzeby pilnych zmian w dokumentach planistycznych, sporządzania miejscowego planu rewitalizacji ani odrębnych rozwiązań o charakterze specjalnym. Jednocześnie GPR wskazuje pożądane kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych, które powinny wzmacniać rolę Skotyszyna jako centrum społeczno-usługowego oraz Harkłowej jako miejscowości o istotnym potencjale wspólnotowym i tożsamościowym. Taki model jest adekwatny do aktualnego zakresu programu i zachowuje możliwość dalszego rozwijania wymiaru przestrzennego rewitalizacji w przyszłości.

12.1. UWARUNKOWANIA PLANISTYCZNE OBSZARU REWITALIZACJI

W aktualnym systemie planowania przestrzennego szczególne znaczenie ma projekt Planu Ogólnego Gminy Skotyszyn, sporządzany dla całego obszaru gminy na podstawie Uchwały Nr VII/75/24 Rady Gminy Skotyszyn z dnia 26 sierpnia 2024 r. Plan ogólny, po jego uchwaleniu, będzie aktem prawa miejscowego, uwzględnianym przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz stanowiącym podstawę wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Gmina dysponuje również miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W odniesieniu do obszaru rewitalizacji, obejmującego Skotyszyn i Harkłową, znaczenie mają przede wszystkim te plany miejscowe, które dotyczą terenów położonych w granicach lub w bezpośrednim otoczeniu tych miejscowości. Obowiązujące MPZP określają przeznaczenie terenów, zasady ich zagospodarowania, parametry zabudowy oraz ograniczenia wynikające m.in. z uwarunkowań środowiskowych, komunikacyjnych, infrastrukturalnych i konserwatorskich. W odniesieniu do GPR oznacza to, że każde przedsięwzięcie rewitalizacyjne o charakterze inwestycyjnym lub przestrzennym powinno być weryfikowane pod kątem zgodności z ustaleniami właściwego planu miejscowego. Dotyczy to zwłaszcza działań związanych z poprawą jakości przestrzeni publicznych, modernizacją otoczenia obiektów użyteczności publicznej, rozwojem miejsc integracji mieszkańców, poprawą dostępności pieszej i rowerowej, zagospodarowaniem terenów rekreacyjnych oraz wzmacnianiem funkcji społeczno-usługowych. Na etapie opracowania GPR nie identyfikuje się potrzeby pilnych zmian w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako warunku realizacji podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Podsumowując, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego stanowią istotne uwarunkowanie realizacji GPR, ale nie ograniczają obecnie możliwości wdrażania podstawowych działań rewitalizacyjnych. Powinny być traktowane jako narzędzie koordynacji działań przestrzennych, służące utrzymaniu ładu przestrzennego, poprawie jakości przestrzeni publicznych oraz wzmacnianiu funkcji społecznych, usługowych i integracyjnych obszaru rewitalizacji.

Z punktu widzenia obszaru rewitalizacji istotne znaczenie mają również istniejące uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne. Dokumenty gminne wskazują, że Skotyszyn, w związku z pełnieniem funkcji siedziby gminy, powinien wzmacniać funkcję wyraźnego i atrakcyjnego centrum lokalnego, natomiast Harkłowa charakteryzuje się bardziej rozproszoną strukturą zabudowy i słabszą koncentracją funkcji publicznych. W praktyce oznacza to, że polityka przestrzenna gminy powinna wspierać rozwój funkcji wspólnotowych, społecznych i usługowych właśnie na obszarze rewitalizacji, tak aby lepiej wykorzystywać istniejące zasoby miejscowości i wzmacniać ich rolę w strukturze całej gminy.

12.2. RELACJA GPR DO PLANU OGÓLNEGO GMINY

W aktualnym systemie planowania przestrzennego najistotniejsze znaczenie ma plan ogólny gminy, który stanowi nowy akt planowania przestrzennego. Jednocześnie przepisy przejściowe utrzymują ważność dotychczasowych studiów i planów miejscowych, co oznacza, że polityka przestrzenna Gminy Skotyszyn pozostaje obecnie oparta na obowiązujących dokumentach lokalnych, do czasu pełnego wdrożenia nowych rozwiązań planistycznych.

Na etapie sporządzania niniejszego GPR nie zachodzi potrzeba wskazywania szczegółowych, obligatoryjnych zmian w planie ogólnym gminy, ponieważ podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne mają charakter nieinwestycyjny i nie wymagają zmiany przeznaczenia terenów ani wprowadzania nowych parametrów zabudowy. W planie ogólnym należy wskazać wyznaczony Uchwałą Rady Gminny z dnia 23.04.2026 r. obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. W przypadku dalszych prac planistycznych gminy należy uwzględnić cele rewitalizacji, w szczególności:

- wzmacnianie funkcji społecznych i usługowych obszaru rewitalizacji,
- wspieranie dostępności przestrzeni publicznych i obiektów użyteczności publicznej,
- zachowanie i wzmacnianie miejsc wspólnotowych,
- poprawę spójności funkcjonalnej pomiędzy miejscami aktywności społecznej, usługami i przestrzeniami codziennego użytkowania,
- ochronę oraz wykorzystanie lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego i tożsamościowego.

W tym sensie GPR powinien być traktowany jako dokument wspierający politykę przestrzenną gminy, wskazujący, jakie funkcje i jakie kierunki rozwoju przestrzeni powinny być szczególnie wzmacniane na obszarze rewitalizacji.

12.3. ZAKRES NIEZBĘDNYCH ZMIAN W MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na etapie uchwalania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 nie identyfikuje się potrzeby pilnych zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jako warunku realizacji podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wynika to bezpośrednio z faktu, że program opiera się na działaniach społecznych, edukacyjnych, aktywizacyjnych, profilaktycznych i organizacyjnych, które mogą być realizowane w istniejących obiektach, instytucjach i przestrzeniach bez konieczności zmiany ustaleń planistycznych.

Nie oznacza to jednak, że polityka planistyczna gminy pozostaje bez znaczenia dla rewitalizacji. W przypadku przyszłego rozszerzenia katalogu przedsięwzięć o działania inwestycyjne, modernizacyjne lub dotyczące zagospodarowania przestrzeni publicznych, zasadne może być przeanalizowanie potrzeby dostosowania wybranych planów miejscowych do celów rewitalizacji. Dotyczyłoby to zwłaszcza:

- terenów pełniących lub mogących pełnić funkcję centrum lokalnej aktywności w Skotyszynie,
- przestrzeni związanych z funkcjami wspólnotowymi i kulturowymi w Harkłowej,
- terenów otoczenia obiektów publicznych i instytucji lokalnych,
- przestrzeni wymagających lepszej dostępności i powiązań funkcjonalnych.

Na obecnym etapie należy jednak uznać, że realizacja GPR może być prowadzona bez konieczności uprzedniego dokonywania zmian w MPZP.

12.4. ZASADNOŚĆ SPORZĄDZENIA MIEJSCOWEGO PLANU REWITALIZACJI

Na etapie sporządzania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skotyszyn do roku 2030 nie rekomenduje się sporządzania miejscowego planu rewitalizacji. Jest to instrument szczególnie, przydatny przede wszystkim w sytuacji prowadzenia kompleksowych działań przestrzennych i inwestycyjnych, wymagających pogłębionej regulacji sposobu zagospodarowania, ochrony wartości przestrzennych, koordynacji funkcji i form zabudowy lub wprowadzenia szczególnych zasad kształtowania przestrzeni. W przypadku GPR opartego na przedsięwzięciach nieinwestycyjnych potrzeba zastosowania narzędzia nie występuje.

Możliwość wykorzystania miejscowego planu rewitalizacji może zostać rozważona w przyszłości wyłącznie wtedy, gdy gmina zdecyduje się na wdrożenie szerszego pakietu przedsięwzięć inwestycyjnych lub przestrzennych skoncentrowanych na obszarze rewitalizacji, zwłaszcza w zakresie przestrzeni publicznych, obiektów wspólnotowych lub porządkowania układów funkcjonalnych centrum miejscowości. Obecnie nie ma jednak wystarczających przesłanek do uruchamiania takiego instrumentu.

12.5. PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI

W przypadku Gminy Skotyszyn kierunki te należy rozumieć nie jako natychmiastowe inwestycje przestrzenne, lecz jako pożądany sposób kształtowania i wykorzystywania obszaru rewitalizacji.

W podobszarze Skotyszyn podstawowym kierunkiem zmian powinno być wzmacnianie funkcji centrum społeczno-usługowego gminy. Oznacza to dążenie do lepszego powiązania instytucji publicznych, miejsc aktywności mieszkańców, przestrzeni wspólnych oraz funkcji kulturalnych i usługowych. Pożądanym kierunkiem jest także poprawa czytelności i dostępności przestrzeni centrum, tak aby Skotyszyn pełnił nie tylko funkcję administracyjną, ale również rzeczywistą funkcję integracyjną i wspólnotową. Dlatego też należy wzmacniać te funkcje, aby w pełni wykorzystać potencjał miejscowości.

W podobszarze Harkłowa kierunkiem zmian funkcjonalno-przestrzennych powinno być wzmacnianie lokalnych punktów koncentracji życia społecznego oraz lepsze wykorzystanie zasobów dziedzictwa i tożsamości lokalnej. W praktyce oznacza to wspieranie takich rozwiązań przestrzennych i funkcjonalnych, które sprzyjają integracji mieszkańców, poprawiają dostępność lokalnych instytucji i umożliwiają łączenie funkcji społecznych, edukacyjnych i kulturowych w oparciu o istniejące zasoby miejscowości. W Harkłowej szczególne znaczenie ma bowiem przeciwdziałanie rozproszeniu funkcji wspólnotowych i wzmacnianie miejsc, które mogą pełnić rolę punktów aktywności lokalnej.

Dla całego obszaru rewitalizacji wspólnymi kierunkami zmian funkcjonalno-przestrzennych powinny być:

- wzmacnianie dostępności miejsc aktywności społecznej i usług publicznych,
- wspieranie funkcji integracyjnych i międzypokoleniowych w istniejących obiektach i przestrzeniach,
- lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów kultury, edukacji i dziedzictwa,
- zachowanie i rozwijanie miejsc istotnych dla tożsamości lokalnej,
- wspieranie spójności funkcjonalnej pomiędzy usługami, instytucjami i codziennymi potrzebami mieszkańców.

Załącznik nr 1 - Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji, przedstawia wskazane powyżej ustalenia i rekomendacje. Na mapie w skali 1:5000 przedstawiono, które cele rewitalizacji będą oddziaływać na poszczególne podobszary rewitalizacji.

13. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA I ZAANGAŻOWANIE LOKALNYCH INTERESARIUSZY PROCESU REWITALIZACJI

Rewitalizacja, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, jest procesem prowadzonym z udziałem interesariuszy rewitalizacji, a więc w sposób partycypacyjny, oparty na współpracy samorządu, mieszkańców oraz innych podmiotów funkcjonujących na obszarze rewitalizacji i w jego otoczeniu. W przypadku Gminy Skotyszyn zasada ta ma szczególne znaczenie, ponieważ przyjęty model Gminnego Programu Rewitalizacji opiera się przede wszystkim na przedsięwzięciach nieinwestycyjnych, społecznych, aktywizacyjnych, edukacyjnych i organizacyjnych. Skuteczność takich działań zależy w dużej mierze od rzeczywistego zaangażowania mieszkańców, instytucji lokalnych, organizacji społecznych i partnerów środowiskowych, a nie wyłącznie od działań administracyjnych gminy. Z tego względu partycypacja należy traktować nie jako element uzupełniający, lecz jako jeden z podstawowych warunków skutecznego prowadzenia rewitalizacji.

Rysunek 10 - Zaangażowanie lokalnych interesariuszy

Źródło: Opracowanie własne

Znaczenie udziału interesariuszy wynika także z lokalnych doświadczeń planistycznych i strategicznych. Oznacza to, że partycypacyjne podejście do tworzenia i wdrażania dokumentów publicznych jest już zakorzenione w praktyce gminy i zostało utrzymane także na etapie realizacji GPR.

13.1. INTERESARIUSZE REWITALIZACJI

Interesariuszami rewitalizacji w Gminie Skotyszyn są wszystkie podmioty i osoby, które mieszkają, działają, świadczą usługi, prowadzą działalność społeczną, gospodarczą lub publiczną na obszarze rewitalizacji albo są zainteresowane jego rozwojem.

Rysunek 11 - Interesariusze rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

W praktyce do najważniejszych interesariuszy procesu rewitalizacji w Gminie Skotyszyn należą przede wszystkim powyższe podmioty. Tak szerokie ujęcie interesariuszy jest uzasadnione charakterem rewitalizacji jako procesu zintegrowanego. Szczególnie ważna jest rola mieszkańców, ponieważ to oni najlepiej identyfikują codzienne problemy obszaru rewitalizacji, korzystają z lokalnej oferty i przestrzeni, a jednocześnie mogą współtworzyć rozwiązania odpowiadające na lokalne potrzeby. W warunkach Gminy Skotyszyn znaczącą rolę pełnią także lokalne środowiska i instytucje wspólnotowe, takie jak OSP, KGW, czy szkoły, które już obecnie uczestniczą w życiu społecznym gminy i mogą być naturalnymi partnerami wdrażania GPR.

13.2. PARTYCYPACJA NA ETAPIE DIAGNOZY I OPRACOWANIA GPR

Proces opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skotyszyn jest kontynuacją wcześniejszego etapu diagnostycznego, w ramach którego przygotowano diagnozę delimitacyjną służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Już na tym etapie podstawą prac było wykorzystanie zarówno danych statystycznych i dokumentów źródłowych, jak i wiedzy lokalnej oraz rozpoznania potrzeb i problemów mieszkańców. Przyjęta w gminie praktyka planowania strategicznego wskazuje, że diagnoza oraz dokumenty rozwojowe powinny być budowane z udziałem partnerów lokalnych i społeczności, a nie wyłącznie w oparciu o analizę ekspercką.

Na etapie diagnostycznym, na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, art. 5 ust. 1, art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 3 ustawy o rewitalizacji oraz w nawiązaniu do Uchwały nr XVIII/108/19 Rady Gminy Skotyszyn z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Skotyszyn, Wójt Gminy Skotyszyn zarządził ponowne przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu Uchwały dotyczącej wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Skotyszyn (Zarządzenie Nr 62/2026 z dnia 16 marca 2026 r.). Zgodnie z ustawą o rewitalizacji ponowne konsultacje zostały przeprowadzone na terenie Gminy Skotyszyn w terminie od dnia 17.03.2026 r. do dnia 22.04.2026 r.

Konsultacje społeczne pozwoliły między innymi na weryfikację słuszności tez postawionych w diagnozie oraz poprawności wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Najważniejszym elementem konsultacji były uwagi w formie pisemnej oraz ankieta konsultacyjna, które pozwoliły na dopracowanie dokumentu i określenie oczekiwanych przez interesariuszy kierunków działań. Co najważniejsze, w procesie konsultacyjnym nie zgłoszono żadnych uwag do wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Tego rodzaju podejście należy uznać za właściwe również dla GPR, ponieważ pozwala ono łączyć wiedzę instytucjonalną z codziennym doświadczeniem mieszkańców oraz budować akceptację społeczną dla planowanych działań. W odniesieniu do GPR partycypacja na etapie przygotowania dokumentu będzie obejmowała w szczególności:

- informowanie mieszkańców o celu i znaczeniu rewitalizacji,
- zbieranie opinii i propozycji dotyczących problemów oraz potrzeb obszaru rewitalizacji,
- konsultowanie założeń celów i kierunków działań,

- identyfikowanie przedsięwzięć i inicjatyw możliwych do realizacji przez partnerów lokalnych,
- umożliwienie interesariuszom zgłaszania uwag do projektu dokumentu,
- angażowanie partnerów w tworzenie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Taki model pozwala zwiększyć trafność programu, wzmacnia jego zakorzenienie lokalne i ogranicza ryzyko przyjęcia rozwiązań niedostosowanych do realnych potrzeb mieszkańców.

13.3. PARTYCYPACJA NA ETAPIE REALIZACJI GPR

Szczególne znaczenie ma partycypacja na etapie wdrażania programu, ponieważ to właśnie wtedy rewitalizacja przybiera wymiar praktyczny i oddziałuje bezpośrednio na mieszkańców. W przypadku GPR Gminy Skołyszyn udział interesariuszy nie powinien kończyć się na etapie konsultacji dokumentu, lecz powinien być utrzymany przez cały okres jego realizacji. Jest to szczególnie ważne przy przedsięwzięciach nieinwestycyjnych, które wymagają aktywnego udziału odbiorców, współpracy środowisk lokalnych i elastycznego reagowania na potrzeby obszaru rewitalizacji.

Partycypacja na etapie realizacji powinna polegać przede wszystkim na:

- współtworzeniu i współorganizacji działań przez mieszkańców i partnerów lokalnych,
- udziale interesariuszy w przedsięwzięciach społecznych, edukacyjnych, kulturalnych i aktywizacyjnych,
- zgłaszaniu bieżących potrzeb, opinii i propozycji zmian dotyczących realizowanych działań,
- angażowaniu mieszkańców i środowisk lokalnych w inicjatywy oddolne,
- wzmacnianiu wolontariatu, samopomocy sąsiedzkiej i działań międzypokoleniowych,
- współpracy instytucji gminnych z organizacjami i grupami lokalnymi przy realizacji przedsięwzięć.

W warunkach Gminy Skołyszyn taki model partycypacji może być skuteczny, ponieważ gmina dysponuje istniejącym zapleczem instytucjonalnym i społecznym, obejmującym instytucje kultury, GOKiCz, szkoły, GOPS, SP ZOZ, OSP, KGW, i stowarzyszenia, które mogą współuczestniczyć w realizacji działań rewitalizacyjnych. Aktywność instytucji kultury oraz rozwinięta sfera społeczna, stanowi realną podstawę do prowadzenia działań partycypacyjnych.

13.4. ROLA KOMITETU REWITALIZACJI W PROCESIE PARTYCYPACJI

Szczególnym instrumentem partycypacji w systemie realizacji GPR jest Komitet Rewitalizacji Gminy Skołyszyn, który został już powołany. Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji z organami gminy oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji. Tym samym jest on podstawowym mechanizmem instytucjonalnego włączania interesariuszy w realizację programu.

W systemie partycypacji Komitet Rewitalizacji będzie pełnił następujące role:

- opiniowanie istotnych działań i dokumentów związanych z realizacją GPR,
- formułowanie rekomendacji dotyczących wdrażania programu,
- identyfikowanie problemów i potrzeb pojawiających się w trakcie realizacji GPR,
- przekazywanie stanowisk i opinii różnych środowisk lokalnych,
- wspieranie komunikacji pomiędzy gminą a mieszkańcami,
- udział w ocenie efektów rewitalizacji i pracach związanych z monitorowaniem programu.

Dzięki funkcjonowaniu Komitetu partycypacja nie ma charakteru wyłącznie okazjonalnego, lecz zostaje osadzona w trwałej strukturze współpracy i dialogu. Jest to szczególnie ważne w procesie długofalowym, jakim jest rewitalizacja.

13.5. PARTYCYPACJA W MONITOROWANIU I EWALUACJI GPR

Udział interesariuszy powinien być zapewniony także na etapie monitorowania i ewaluacji programu. Rewitalizacja dotyczy jakości życia mieszkańców, poziomu aktywności społecznej, dostępności oferty lokalnej i funkcjonowania wspólnoty, dlatego ocena jej efektów nie może być prowadzona wyłącznie z perspektywy administracyjnej. Niezbędne jest uwzględnianie opinii mieszkańców i partnerów lokalnych na temat zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji oraz jakości realizowanych działań.

W praktyce partycypacja w monitoringu i ewaluacji może obejmować:

- udział mieszkańców i partnerów w badaniach ankietowych i konsultacjach ewaluacyjnych,
- zgłaszanie uwag i propozycji dotyczących realizowanych przedsięwzięć,
- udział Komitetu Rewitalizacji w ocenie postępów realizacji GPR,
- organizowanie spotkań podsumowujących i konsultacyjnych,
- upublicznianie informacji o efektach programu i zapraszanie do ich oceny.

Takie rozwiązania wzmacniają przejrzystość procesu rewitalizacji oraz pozwalają lepiej dostosowywać działania do zmieniających się potrzeb obszaru rewitalizacji. Informacje na temat realizacji działań rewitalizacyjnych będą również elementem Raportu o stanie gminy, który służy prezentowaniu mieszkańcom informacji o realizacji polityk, programów i strategii i tworzy podstawę do prowadzenia dialogu o przyszłości gminy.

13.6. OPINIOWANIE GPR PRZEZ INSTYTUCJE WSKAZANE W USTAWIE

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, projekt Gminnego Programu Rewitalizacji musi zostać poddany opiniowaniu przez wskazane w przepisach instytucje. Proces ten stanowi istotny etap opracowania dokumentu, którego celem jest zapewnienie zgodności programu z obowiązującymi strategiami rozwoju oraz dokumentami strategicznymi na różnych poziomach. Ma to również na celu zapewnienie, że planowane działania rewitalizacyjne są spójne z obowiązującym prawem i politykami publicznymi.

W trakcie przygotowywania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Skotyszyn, projekt dokumentu został przesłany do odpowiednich instytucji w celu uzyskania opinii. Wśród nich znalazły się m.in.: zarząd województwa, regionalny dyrektor ochrony środowiska, wojewódzki konserwator zabytków oraz inne organy, których zakres działania może być powiązany z planowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Przebieg tego etapu - wraz z zakresem zgłoszonych uwag i sposobem ich uwzględnienia - przedstawiono w tabeli poniżej. Potwierdza to, że proces tworzenia dokumentu był przejrzysty i rzetelny oraz spełniał wymagania ustawowe.

Tabela 10 - Wykaz opinii dla GPR Gminy Skotyszyn

Lp.	Instytucja - adres	Podstawa prawna art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji	Data wysłania wniosku	Data otrzymania odpowiedzi	Zakres opinii
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
...					

Źródło: Opracowanie własne

SPIS TABEL, WYKRESÓW, RYSUNKÓW I MAP

Tabela 1 - Zestawienie wskaźników delimitacyjnych	8
Tabela 2 - Wyznaczenie sołectw o szczególnym nasileniu problemów	11
Tabela 3 - Powierzchnia i liczba mieszkańców sołectw na terenie Gminy Skotyszyn	13
Tabela 4 - Cel rewitalizacji 1 i kierunki działań	34
Tabela 5 - Cel rewitalizacji 2 i kierunki działań	35
Tabela 6 - Cel rewitalizacji 3 i kierunki działań	36
Tabela 7 - Cel rewitalizacji 4 i kierunki działań	37
Tabela 8 - Szacunkowe ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych...	54
Tabela 9 - Zestawienie wskaźników monitoringowych	64
Tabela 10 - Wykaz opinii dla GPR Gminy Skotyszyn	79
Rysunek 1 - Schemat zgodności GPR Gminy Skotyszyn z lokalnymi dokumentami.....	24
Rysunek 2 - Wizja Obszaru Rewitalizacji.....	31
Rysunek 3 - Schemat struktury GPR	32
Rysunek 4 - Schemat struktury wdrożeniowej GPR.....	33
Rysunek 5 - Komplementarność działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	52
Rysunek 6 - Źródła finansowania GPR.....	56
Rysunek 7 - System realizacji GPR	59
Rysunek 8 - Etapy wdrażania GPR	61
Rysunek 9 - System ewaluacji dokumentu GPR.....	68
Rysunek 10 - Zaangażowanie lokalnych interesariuszy.....	75
Rysunek 11 - Interesariusze rewitalizacji.....	75
Mapa 1 - Obszar zdegradowany na terenie Gminy Skotyszyn.....	12
Mapa 2 - Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Skotyszyn.....	14
Mapa 3 - Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie Gminy Skotyszyn	16
Załącznik nr 1 - Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji. Mapa w skali 1:5000	